

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

**Кафедра латинської мови та медичної
термінології**

**«Ars studendi terminologiae medicinali:
лінгвокультурологічний та лінгводидактичний
аспекти вивчення латинської мови та медичної
термінології»**

Матеріали
VII Всеукраїнської студентської науково-практичної
онлайн-конференції
(22 квітня 2026 року)

Харків-2026

Затверджено
Вченою радою ХНМУ.
Протокол № 4 від 23 квітня 2026 р.

ОРГКОМІТЕТ:

М'ясоєдов В. В. – ректор ХНМУ, доктор мед. н., професор, голова оргкомітету;
Наконечна О. А. – проректор з наукової роботи ХНМУ, доктор мед. н., професор;
Томіліна Т. В. – декан стоматологічного факультету ХНМУ, канд. мед. н., доцент;
Дерев'янченко Н. В. – завідувач кафедри латинської мови та медичної термінології ХНМУ, канд. філол. н., доцент; *Колісник І. Л.* – завідувач кафедри анатомії людини, клінічної анатомії та оперативної хірургії ХНМУ, доктор мед. н., професор; *Бляєва О. М.* – завідувач кафедри іноземних мов з латинською мовою та медичною термінологією ПДМУ, канд. пед. н., доцент; *Карпець Л. А.* – завідувач кафедри української та іноземних мов Харківської державної академії фізичної культури, доктор філос. н., професор; *Литовська О. В.* – в.о. зав. кафедри латинської мови та медичної термінології ХНМУ, канд. філол. н., доцент; *Колісник М. І.* – ст. викладач кафедри латинської мови та медичної термінології ХНМУ; *Лелюк О. О.* – ст. викладач кафедри латинської мови та медичної термінології ХНМУ, канд. філол. н.; *Лисенко Н. О.* – доцент кафедри латинської мови та медичної термінології ХНМУ, канд. філол. н., доцент; *Савіна В. В.* – викладач кафедри латинської мови та медичної термінології ХНМУ.

Редакційна колегія: Литовська О.В., Колісник М.І.

Ars sudendi terminologiae medicinali: лінгвокультурологічний та лінгводидактичний аспекти вивчення латинської мови та медичної термінології : Матеріали VII Всеукр. студентськ. наук.-практ. онлайн-конф., м. Харків, 22 квітня 2026 р. / за ред. Литовської О.В., Колісник М.І. Харків : ХНМУ, 2026. 136 с.

УДК 378.016:81.124'276.6:61(063)

Програма конференції

ВІДКРИТТЯ КОНФЕРЕНЦІЇ

11.00–11.20

Вітальне слово ректора Харківського національного медичного університету професора *М'ясоєдова Валерія Васильовича*.

Вітальне слово від членів оргкомітету та гостей конференції.

СЕКЦІЙНІ ЗАСІДАННЯ

11.20–13.30

Секція 1. Своєрідність формування словникового фонду медичної термінології

Модератори секції: *Литовська Олександра Веніамінівна*, канд. філол. н., доцент, в.о. завідувача кафедри латинської мови та медичної термінології Харківського національного медичного університету;

Беляєва Олена Миколаївна, канд. пед. н., доцент, завідувач кафедри іноземних мов з латинською мовою та медичною термінологією Полтавського державного медичного університету;

Колісник Ігор Леонідович, доктор мед. н., професор, завідувач кафедри анатомії людини, клінічної анатомії та оперативної хірургії Харківського національного медичного університету.

Danishyar Ahmad Shah
(Харківський національний
медичний університет)

The Influence of Antiquity on the Modern Worldview:
a Linguocultural Perspective

*Герасименко Володимир
Сергійович*
(Харківський національний
медичний університет)

Порівняння латинських та англійських еквівалентів
анатомічних позначень органів системи з'єднань

Гнатенко Юлія Юріївна
(Харківський національний
медичний університет)

Латинські афоризми з анатомічною термінологією

*Гончаренко Валерія
Олександрівна*
(Полтавський державний
медичний університет)

Грецькі префікси в анатомічній термінології:
структурно-семантичний аспект

<i>Карташова Дар`я Сергіївна (Харківський національний медичний університет)</i>	Шляхи формування латинських назв паразитарних захворювань
<i>Марусаж Вікторія Андріївна (Буковинський державний медичний університет)</i>	Латинська мова в сучасному медичному середовищі
<i>Малецька Вікторія Володимирівна (Тернопільський національний медичний університет ім. І.Я. Горбачевського)</i>	Семантична дуальність терміноелемента kerat- у сучасній клінічній термінології
<i>Підгаєцька Софія Володимирівна (Харківський національний медичний університет)</i>	Рефлексія космогонічних уявлень в анатомічній номенклатурі
<i>Притула Олександра Василівна (Харківський національний медичний університет)</i>	Епоніми в неврології
<i>Рогожина Олександра Олександрівна (Державний заклад «Луганський державний медичний університет»)</i>	Роль міждисциплінарних термінологічних довідників у вивченні медичної термінології
<i>Санькова Аліса Володимирівна (Харківський національний медичний університет)</i>	Етимологічний ландшафт палітри: латино-грецькі терміноодиниці у назвах пігментів
<i>Сіренко Дар`я Сергіївна (Національний фармацевтичний університет)</i>	Специфіка латинсько-українського перекладу патоанатомічних метафор, використовуваних у фізичній терапії
<i>Шамрай Марія Володимирівна (Харківський національний медичний університет)</i>	Нормативний переклад анатомічних метафор з модифікатором, що належить до семантичних полів «домашнє начиння» та «тваринний світ»
<i>Швець Валерія (Вінницький національний медичний університет ім. М.І. Пирогова)</i>	Від живої мови до мови науки: трансформація латини у медичну терміносистему
<i>Шевченко Анастасія Ігорівна (Харківський національний медичний університет)</i>	Архаїчний генезис окремих нозологічних одиниць та їхня систематизація в межах ICD-11

Яковлева Анна Іванівна   Анатомічна номенклатура міофасціальних меридіанів
(Харківська державна академія   у практиці фізичного терапевта
фізичної культури)

Секція 2. Семантико-етимологічні аспекти вивчення медичної лексики

Модератори секції: *Лелюк Олена Олександрівна*, канд. філол. н., старший викладач кафедри латинської мови та медичної термінології Харківського національного медичного університету;

Карлова Тетяна Євгенівна, канд. філол. н., доцент, завідувач кафедри мовної підготовки та соціально-гуманітарних наук Державного закладу «Луганський державний медичний університет».

Хаустова Марина Валеріївна, старший викладач кафедри української та іноземних мов Харківської державної академії фізичної культури

*Krawczyk Katarzyna Maria,
Kurik-Balyk Beata,
Nazrieva Mufida*
(Харківський національний
медичний університет)

The Role of Classical Languages in the Internationalization of Clinical and Diagnostic Terminology in Polish and Ukrainian

Арутюнян Марія Романівна
(Харківський національний
медичний університет)

Етимологія клінічних термінів, які вживаються у неврології

Берегова Тетяна Миколаївна
(Харківська державна академія
фізичної культури)

Латиномовний термінологічний апарат як чинник становлення фахової компетентності фізичних терапевтів

*Бондарук Данило Володимирович,
Барбінова Євгенія Олександрівна,
Ткаченко Гліб Сергійович*
(Харківський національний
медичний університет)

Етимологічний аналіз назв рідкісних орфанних захворювань

Вітюхіна Катерина Олександрівна
(Вінницький національний
медичний університет
ім. М.І. Пирогова)

Греко-латинська термінологія в офтальмології

Денисова Марія Володимирівна
(Харківський національний
медичний університет)

Грецько-латинські компоненти як основа класифікації назв акушерських хірургічних втручань

Карась Ірина Анатоліївна
(Харківська державна академія
фізичної культури)

Алгоритми логічного декодування латинської фармацевтичної номенклатури: від морфемного аналізу до клінічного мислення

<i>Коришуніва Анна Сергіївна, Колісник Юлія Іванівна (Дніпровський державний медичний університет)</i>	Латинська мова та систематизація медичної термінології
<i>Куделя Анастасія Сергіївна (Харківський національний медичний університет)</i>	Використання грецьких префіксів на позначення аномалій розвитку
<i>Кузьмич Софія Павлівна (Харківський національний медичний університет)</i>	Феноменологія емоційної травми через призму медичної латини
<i>Малець Катерина Романівна (Харківський національний медичний університет)</i>	Терміни із компонентом -plastica у Національному класифікаторі медичних інтервенцій
<i>Мірієва Аміна Сахіб Кизи (Харківський національний медичний університет)</i>	Етимологія назв інфекцій (на прикладі кишкових, бактеріальних та грибкових)
<i>Романів Дарина Ігорівна, Степаніцький Станіслав Євгенович, Дідух Мар'яна Павлівна (Тернопільський національний медичний університет ім. І.Я. Горбачевського)</i>	Латинська медична термінологія як інструмент уніфікації клінічної комунікації
<i>Рудь Євгеній Володимирович (Харківська державна академія фізичної культури)</i>	Мистецтво латинської пропедевтики: опис ортопедичного статусу пацієнта
<i>Шевченко Яна Юріївна (Харківський національний медичний університет)</i>	Грецькі префікси із локальним значенням в анатомічній термінології
<i>Шейна Софія Володимирівна (Харківський національний медичний університет)</i>	Як латинська мова приховувала страшні діагнози та зберегла назви хвороб, яких більше не існує?
<i>Широкий Олександр Олегович Юрченко Богдан (Тернопільський національний медичний університет ім. І.Я. Горбачевського)</i>	Особливості написання латинської клінічної термінології з «F» та «Ph»

Секція 3. Становлення медичної термінології від античності до сьогодення

Модератори секції: *Савіна Вікторія Вікторівна*, викладач кафедри латинської мови та медичної термінології Харківського національного медичного університету;

Гіндіна Марина Семенівна, викладач вищої кваліфікаційної категорії Кременчуцького медичного фахового коледжу імені В. І. Литвиненка.

<i>Ivanova Tetiana</i> (International humanitarian university)	Short Latin Recipe for the Treatment of Diseases of the Oral Mucosa
<i>Гарбазей Анастасія Сергіївна</i> (Дніпровський державний медичний університет)	Формування, розвиток та сучасне значення медичної термінології та латинської мови
<i>Давидюк Віолетта Вікторівна</i> (Кременчуцький медичний фаховий коледж імені В.І. Литвиненка)	Етимологія назв психічних захворювань
<i>Жадан Юлія Олександрівна</i> (Харківський національний медичний університет)	Ономастичні стратегії у брендингу стоматологічної продукції
<i>Зеліско Ангеліна Юріївна</i> (Харківський національний медичний університет)	Терміни-епоніми в назвах лікарських препаратів
<i>Кизим Софія Євгенівна</i> (Харківський національний медичний університет)	Використання латинської мови в сучасній аромології
<i>Клименко Анна Романівна</i> (Харківський національний медичний університет)	Етимологія назв препаратів що впливають на серцево-судинну систему
<i>Костюк Єлизавета Віталіївна,</i> <i>Власенко Карина Анатоліївна</i> (Харківський національний медичний університет)	Етимологія нетрадиційних форм ліків
<i>Матвєєва Маргарита Віталіївна,</i> <i>Дзерин Ілона Юріївна</i> (Кременчуцький медичний фаховий коледж імені В.І. Литвиненка)	Етимологія назв лікарських рослин та їх клінічне значення
<i>Осипенко Ангеліна Володимирівна</i> (Харківський національний медичний університет)	Етимологія латинських назв ліків у психіатрії (антидепресанти та нейролептики)

<i>Рябова Софія Віталіївна</i> (Харківський національний медичний університет)	Епоніми в цитології: історичний спадок чи функціональна необхідність
<i>Рябовол Анастасія Сергіївна, Мельникова Анастасія Юріївна</i> (Дніпровський державний медичний університет)	Латинська мова – універсальна основа міжнародної медичної термінології
<i>Семічев Микола Вікторович</i> (Дніпровський державний медичний університет)	Формування сучасної фармацевтичної термінології
<i>Стеблянка Єлизавета Антонівна</i> (Харківський національний медичний університет)	Етимологія назв опіюїдних рослин на прикладі роду <i>Papaver</i> та <i>Cannabis</i>
<i>Уманець Олександра Олександрівна, Іонашку Еммануїл Русланович</i> (Харківський національний медичний університет)	Етимологія латинсько-грецьких номінаційних моделей у міжнародних непатентованих назвах лікарських засобів та трансформація етимологічної прозорості в умовах цифрової регуляторної фармакології
<i>Хамар Вікторія Іванівна</i> (Тернопільський національний медичний університет ім. І.Я. Горбачевського)	Концептуалізація фітонімів у латинських крилатих висловах
<i>Шубан Ярослава Миколаївна</i> (Одеський національний медичний університет)	Метафоризація та евфемізми в назвах сучасних фармацевтичних брендів

Секція 4. Динаміка та тенденції у формуванні сучасних професійних терміносистем

Модератори секції: *Лисенко Наталя Олександрівна*, канд. філол. н., доцент, доцент кафедри латинської мови та медичної термінології Харківського національного медичного університету;

Апоненко Інна Миколаївна, канд. філол. н., старший викладач кафедри мовної підготовки та гуманітарних наук Дніпровського державного медичного університету

<i>Kotliar Dana</i> (Харківський національний медичний університет)	Розвиток і становлення медичної термінології від античності до сьогодення
--	---

- Боярченко Карина Геннадіївна,
Лисенко Наталя Олександрівна
(Харківський національний
медичний університет)*
- Бузівська Ярослава Русланівна
(Харківський національний
медичний університет)*
- Гунько Артем Ярославович
(Харківський національний
медичний університет)*
- Вороніченко Поліна Вікторівна,
Іванова Ліля Олександрівна
(Харківський національний
медичний університет)*
- Ієліна Дарина Дмитрівна
(Тернопільський національний
медичний університет
ім. І.Я. Горбачевського)*
- Ковнер Марина Сергіївна,
Краснікова Лариса Володимирівна
(Харківський національний
медичний університет)*
- Матюхіна Єлизавета Сергіївна
(Харківський національний
медичний університет)*
- Михайленко Дар'я Вячеславівна
(Дніпровський державний медичний
університет)*
- Молодецька Дар'я Геннадіївна
(Харківський національний
медичний університет)*
- Погребна Аріна Юріївна
(Харківський національний
медичний університет)*
- Латиніزمи в сучасній італійській мові
- Рецептурні формулювання за стандартами державної фармакопеї України: розвиток та становлення
- Латинські крилаті вислови на шевронах ЗСУ: лінгвокультурологічний аспект
- Роль греко-латинських частотних терміноелементів у формуванні комерційних назв лікарських засобів та БАДів
- Метафоризація у медичній термінології
- Проблеми мультирезистентності мікроорганізмів до антибіотиків: термінологічний аспект
- Репрезентація латинської мови у картах Таро
- Особливості вивчення латинської мови та медичної термінології при підготовці майбутніх медиків
- Латино-грецькі мовні механізми кодування терапевтичних мішеней у молекулярно-орієнтованій онкології
- Латинська номенклатура хімічного елемента №33 у фармацевтичному контексті

<i>Приймак Анастасія Олександрівна</i> (Дніпровський державний медичний університет)	Вплив античності на сучасний медичний світогляд
<i>Степаніцький Станіслав Євгенович,</i> <i>Романів Дарина Ігорівна</i> (Тернопільський національний медичний університет ім. І.Я. Горбачевського)	Роль етруської цивілізації у генезі медицини та формуванні латинської медичної термінології
<i>Цимбалюк Марія Олександрівна</i> (Харківський національний медичний університет)	Латинська термінологія в орнітології: лінгвістичний портрет родини нічних хижих птахів Strigidae
<i>Штиленко Кіра Дмитрівна</i> (Харківський національний медичний університет)	Плинність античної традиції: аналіз популярних імен України та Великої Британії
<i>Яворська Софія Володимирівна</i> (Харківський національний медичний університет)	Роль латинської мови у сучасній ігровій культурі

Секція 5. Місце латинської мови у багатомовному і мультикультурному професійному середовищі

Модератори секції: *Колісник Марина Ігорівна*, старший викладач кафедри латинської мови та медичної термінології Харківського національного медичного університету;

Ворона Іванна Іванівна, канд. філол. наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов Тернопільського національного медичного університету ім. І.Я. Горбачевського.

<i>Renieri Khristina Raess</i> (Харківський національний медичний університет)	The Role of Latin within Multilingual and Multicultural Professional Community
<i>Аленчик Анетта Павлівна</i> (Харківський національний медичний університет)	Особливості структури та етимологія назв патологій ендокринної системи
<i>Дмитренко Дар'я Сергіївна</i> (Харківський національний медичний університет)	Історико—етимологічний аналіз термінів, що вживаються у реаніматології

<i>Єгоркіна Дар'я Миколаївна (Український державний університет залізничного транспорту)</i>	Чому антична література залишається актуальною?
<i>Коліна Софія Сергіївна (Харківський національний медичний університет)</i>	Структура латинського рецепта: еволюція від магічних формул до сучасних стандартів
<i>Мехедок Вікторія Дмитрівна (Дніпровський державний медичний університет)</i>	Роль латинської мови у подоланні лінгвістичних бар'єрів у науковому середовищі
<i>Назарук Софія Валентинівна (Дніпровський державний медичний університет)</i>	Вплив античної спадщини на сучасний мовно- культурний простір
<i>Орел Маргарита Олексіївна (Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна)</i>	Роль латини у запобіганні медичним помилкам у міжнародній практиці
<i>Переверзева Кіра Андріївна (Харківський національний медичний університет)</i>	Етимологія походження назв деяких патологій за ICD-11
<i>Помінчук Альбіна Олексіївна, Козакова Анна Сергіївна (Харківський національний медичний університет)</i>	Назви залежностей та аномалій, які складаються з префіксів macro-/megal- та micro-
<i>Радчук Дарина Віталіївна, Троянчук Анна Валеріївна (Харківський національний медичний університет)</i>	Latin Abbreviations in Medical Documentation: Linguistic Economy or Potential Danger?
<i>Сорокіна Альбіна Олександрівна (Харківський національний медичний університет)</i>	Трансформація латинських лексем у наймінгу сучасних брендів
<i>Старкова Віолетта Дмитрівна (Харківський національний медичний університет)</i>	Роль латинської мови у становленні професійних якостей майбутнього лікаря
<i>Стародубцев Роман Сергійович (Харківська державна академія фізичної культури)</i>	Анломовна медична термінологія як результат асиміляції класичних мов: структурно- лінгвістичний аспект

*Суханова Софія Володимирівна,
Савіна Вікторія Вікторівна
(Харківський національний
медичний університет)*

Вплив давньогрецької мови на формування
латинського термінологічного апарату

*Швайццер Злата
(Харківський національний
медичний університет)*

Сучасна медична номенклатура та латинська мова

Аленчік А.П.

ОСОБЛИВОСТІ СТРУКТУРИ ТА ЕТИМОЛОГІЯ НАЗВ ПАТОЛОГІЙ ЕНДОКРИННОЇ СИСТЕМИ

Харківський національний медичний університет

Науковий керівник: канд. філол. н. Литовська О.В.

Ендокринна система – є ключовим регулятором гомеостазу, росту, обміну речовин та репродукції, координуючи діяльність організму через гормони. На сьогоднішній день спостерігається стрімке поширення ендокринних патологій, зокрема цукрового діабету та захворювань щитоподібної залози, що зумовлено стресами, нездоровим харчуванням та несприятливою екологією.

Мета роботи - розглянути структуру та етимологію латинських термінів на позначення патологій ендокринної системи.

Матеріал – 34 латинські терміни з International classification of diseases-11.

Проаналізовані терміни ми розділили на чотири групи: 1) непохідні терміни; 2) загальні порушення; 3) терміни, що вказують на гормони; 4) терміни, що вказують на залози та їхні функції.

У першій групі непохідними є *diabetes* (грец. *diabaino* – проходити крізь) та *Struma* (лат. – зоб, пухлина). До другої групи відносяться назви, що вказують на зниження (*hypo*) чи підвищення (*hyper*) концентрації глюкози у крові (*glycaemia*), знижений чи надмірний розмір тіла: *hypo/hypersomia* (*somia* – грец. тіло); збільшення кінцівок – *acromegalia* (грец. *acro* – кінцівка; *megalia* – збільшення).

14 термінів вказують на розлади продукування гормонів. Вони утворені або поєднанням префікса з назвою гормона (*hypergastrinaemia*; *hyper/hypoaldosteronismus*, *dysepinephriae*) або словосполученнями *deficientia* (лат. нестача) + назва гормону (*deficientia gonadotrophini*, *somatotrophini*, *thyrotrophini*, *oxytocini*) чи *hypersecretio* (лат. *secretio* - виділення) + назва гормону (*hypersecretio calcitonini*, *glucagoni*, *gastrini*). За допомогою суфікса утворено *thyrotoxicosis* – підвищений рівень (-osis) тироксину.

Назви гормонів, вказані у цій групі, також складаються із греко-латинських терміноелементів, які відображають місце синтезу або функцію гормона. Так, *adrenocorticotrophini* (лат.: *ad*-біля, *ren*-нирка, *cortex* – кора; грец. *trophe* - живлення) – контролює синтез та секрецію гормонів кори надниркових залоз; *gonadotrophini* (грец. *gone*-статеві залози) – стимулює статеві залози; *somatotrophini* (грец. *somato* – тіло) бере участь в регуляції росту; *thyrotrophini* (*thyro* – щит, щитоподібна залоза) стимулює щитоподібну залозу до синтезу гормонів Т3 Т4; *oxytocini* (грец. *oxys* – гострий, *tokos* –пологи) стимулює лактацію та скорочення матки.

До останньої групи належать терміни, які містять назву залози. Найчастіше згадується щитоподібна залоза (*glandula thyreoidea*): *hypo/hyperthyroidismus* (недостатність чи надлишок вироблення гормонів); *thyroiditis* (*itis*-запалення). Аналогічна структура у функціональних порушень прищитоподібних залоз (*glandulae parathyroideae*, *para* – біля) *hypo/hyperparathyroidismus* та гіпофізної залози (*glandula pituitaria* від лат. *pituita* – слиз) – *hypopituitarismus*. Назви

розладів гіпофіза утворені словосполученням *hypo/hyperfunctio* (лат. *function* – виконання) *hypophysis*.

На одночасні патології багатьох залоз вказують *hyperfunctio polyadenica* (грец. *poly*– багато, *aden* – залоза) та *polyendocrinopathia* (грец. *endocrine* – внутрішня секреція). *Disordines adrenogenitales* вказують на локалізацію у корі наднирників та об'єкт патології (*ad* – біля; *ren* – нирка; *genitalia* – статевий) – розлади репродуктивної системи внаслідок порушень вироблення кортизолу. Серед розглянутих термінів є два епоніми: *Syndroma Zollinger–Ellison* (на честь американських хірургів Р. М. Золлінгера (1903 -1992) та Е. Еллісона (1918-1970) та *Syndroma Cushing* (американський нейрохірург Г. В. Кушинг (1869–1939)). Синдром Кушинга має паралельну назву *hypercortisolismus*, яка вказує на надмірну продукцію гормону кортизолу.

Наш аналіз показав певні закономірності. Найчисленнішою є група, яка вказує на розлади продукування конкретних гормонів.

Для індикації характеру розладу найчастіше використовуються префікси *hyper/hypo*, які можуть поєднуватися з лат. словами (*hypofunctio*, *hypersecretio*), так і входити до складу грецьких складних слів (*hypergastrinaemia*, *hypoparathyroidismus*).

Найбільш уживані суфікси це *-ia* (*hypergastrinaemia*) та *-ismus* (*hyperthyroidismus*), які вказують на патологічний стан або порушення функції у бік підвищення.

Також структурною особливістю є присутність термінів гібридів, що поєднують грецькі та латинські корені (*hyperfunctio*, *hypopituitarismus*), а також словосполучення, у яких латинські слова сполучаються із словами грецького походження (*deficientia gonadotrophini*; *hypersecretio gastrini*). До складу словосполучень переважно входять назви гормонів або залоз.

Більшість термінів несуть чітку інформацію по локалізації (*hyperfunctio*, *hypophysis*, *thyroiditis*, *hypergastrinaemia*). Зовнішній прояв патології описують терміни *acromegalia*, *hypo/hypersomia*.

Знання грецьких терміноелементів допомагає та значно полегшує розуміння назв залоз і гормонів, адже більшість термінів побудована на грецьких основах та префіксах. Маючи знання про грецькі ТЕ можна швидше здогадатись про їх значення та функції, навіть без додаткових пояснень.

Арутюнян М.Р.

ЕТИМОЛОГІЯ КЛІНІЧНИХ ТЕРМІНІВ, ЯКІ ЗАСТОСОВУЮТЬСЯ В НЕВРОЛОГІЇ

Харківський національний медичний університет

Науковий керівник: канд. філол. н. Лелюк О. О.

Неврологічна термінологія – це система спеціальних слів і понять, які використовуються в галузі неврології для опису будови, функцій і захворювань нервової системи. Клінічні неврологічні терміни описують патологічні стани, симптоми та методи діагностики. Розробляє та класифікує неврологічну термінологію Всесвітня федерація неврології (WFN). Крім цього, важливий

внесок в неврологію вносять ВООЗ, Американська академія неврології (AAN), Міжнародна протиепілептична ліга (ILAE) та Міжнародна асоціація з вивчення головного болю (IHS).

Метою цього дослідження є аналіз етимології неврологічних клінічних термінів, взятих із одинадцятого перегляду Міжнародної класифікації хвороб і проблем, пов'язаних зі здоров'ям (МКХ-11, ICD-11). Також було використано один з найавторитетніших світових англomовних словників із глибоким етимологічним аналізом Dorland's Illustrated Medical Dictionary.

Було проаналізовано 200 неврологічних клінічних термінів. Проведений аналіз показав, що більшість простих термінів на позначення анатомічних субстратів людини та базових фізіологічних реакцій мають переважно латинське походження, хоча трапляються як слова грецького походження, так і з інших мов (англійська, французька, німецька). Наприклад, *stupor* (лат. «заціпеніння»); *tremor* (лат. «тремтіння»); *reflexus* (лат. «відображення»); *plexus* (лат. «сплетення»); *tabes* (лат. «виснаження», «гниття»); *pulsus* (лат. «удар», «поштовх»); *insultus* (лат. «наскок», «удар») – термін, поширений у Східній Європі; англomовне медичне середовище віддає перевагу терміну *stroke* (англ. «удар»); *coma* (грец. «глибокий сон»); *nystagmus* (грец. «дримота», «кивання»).

До 80% неврологічного словника складають складні клінічні терміни, утворені з кількох частин: префіксів, коренів і суфіксів переважно грецького походження. Таким чином, грецька мова використовується для опису функцій, хвороб і процесів. Більшість ключових понять неврології мають саме грецьке походження, теж саме походження – й у словотвірних елементів: *neuron* – нерв, *encephalon* – головний мозок, *myelon* – спинний мозок, *pathos* – хвороба, *logos* – вчення, наука. Приклади складних клінічних термінів із грецькими складовими: *aphasia* (*a-* «відсутність» + *-phasis-* «мовлення» + *-ia* «стан»); *hyperkinesia* (*hyper-* «вище норми» + *-kinesis* «рух»); *cephalalgia* (*kephale-* «голова» + *-algos* «біль»); *dysgraphia* (*dys-* «розлад функції» + *graph-* «писати»); *polyneuritis* (*poly-* «багато» + *neur-* («нерв») + *-itis* «запальний процес»); *microangiopathia* (*micro-* «малий» + *-angi-* «судина» + *-pathia* «захворювання»); *spondylarthrosis* (*spondyl-* «хребець» + *-arthr-* «суглоб» + *-osis* «патологічний процес»); *hemianopsia* (*hemi-* «половина» + *an-* «відсутність» + *-opsia* «зір»).

Також зустрічаються терміни із комбінуванням латинських та грецьких терміноелементів. Наприклад, *cerebrellitis* («запалення мозочку»): *cerebellum* (лат. «мозочок») + *-itis* (грец. «запалення»); *hypotonia musculorum* («знижений тонус м'язів»): *hypo-* (грец. «нижче норми») + *-tonia* (грец. «тонус») + *musculus* (лат. «м'яз»); *alacrimia* («вроджена відсутність слъзовиділення»): *a-* (грец. «відсутність») + *lacrima* (лат. «слъза»).

Крім цього, проведений аналіз виявив терміни, пов'язані зі синдромологією та технологіями, англійського, французького та німецького походження. Наприклад, *tic* (франц. «судома»); *petit mal* (франц. «абсанс» – раптова непритомність на декілька секунд); *grand mal* (франц. «великий судомний напад»); *syndromum Brown-Séguard* (франц. «синдром Броун-Секара»); *shunt* (англ. «шунт»); *scanning* (англ. «сканування»); *screening* (англ. «скринінг»); *morbus Alzheimer* (або *morbus Alzheimeri*) (нім. «хвороба Альцгеймера»).

Під час дослідження було проаналізовано близько 200 клінічних неврологічних термінів, серед яких 65% (130 термінів) є словами грецького (терміни на позначення патологічних станів, синдромів), 25 % (50 термінів) – латинського (базові симптоми, анатомічна складова клінічних термінів), 7 % (14 термінів) – англійського (технології та сучасна апаратна діагностика), 2 % (4 терміни) – французького (деякі назви синдромів, традиційні описові терміни) та 1% (2 терміни) – німецького походження (епоніми).

Список використаних джерел:

1. Dorland's Illustrated Medical Dictionary. 33rd Edition. Elsevier, 2020. 2176 p.
2. Stedman's Medical Dictionary. 28th Edition. Lippincott Williams & Wilkins, 2018. 2336 p.
3. Термінологічний словник в неврології / уклад.: Л.Г. Доцюк, Л.Г. Логущ, О.В. Зендик, Н.М. Козік, І.Л. Куковська, І.В.Марценяк. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2021. 38 с.
4. Цимбалюк В.І. Українсько-російсько-латинсько-англійський тлумачний словник з неврології та нейрохірургії. Тернопіль : Укрмедкнига, 2001. 269 с.

**Барбінова Є.О.,
Бондарук Д.В.,
Ткаченко Г.С.**

ЕТИМОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ НАЗВ РІДКІСНИХ ОРФАННИХ ЗАХВОРЮВАНЬ У ЛАТИНСЬКІЙ МЕДИЧНІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Харківський національний медичний університет
Науковий керівник: канд. філол. н. Лелюк О. О.

Рідкісні захворювання, відомі як орфанні, характеризуються як вродженим, так і набутим походженням та відзначаються значною тяжкістю перебігу. Примітно, що значна частина їхніх медичних назв сформована на основі греко-латинських коренів та суфіксів. Ці терміноелементи (ТЕ) не випадкові, вони слугують для точного відображення специфічних морфологічних змін або ключових патогенетичних механізмів, що лежать в основі цих станів. Таким чином, глибокий етимологічний аналіз цих термінів є не просто лінгвістичною вправою, а фундаментальним інструментом для осмислення логіки побудови медичної термінології та її безпосереднього клінічного значення.

Попередньо, було проаналізовано та визначено такі групи захворювань:

а) хвороби грибового генезу – 1) зигомікоз (*zygomycosis*, з грец. *-zygon-* (ярмо, з'єднання) та *-мус-* (гриб) + суфікс *-osis* (кінцевий ТЕ, що характеризує патологічний стан). Назва вказує на спосіб розмноження грибів шляхом злиття гамет. Це агресивна опортуністична інфекція; 2) мукормікоз (*mucormycosis*, з лат. *-mucor-* (цвіль, пліснява) та грец. *-мус-* (гриб) + *-osis* (патологічний стан). Термін описує групу захворювань, викликаних цвілевими грибами родини *Mucoraceae*;

б) онкологічна патологія (новоутворення) – 1) тимома (thymoma, з грец. - *thymos*- (вилочкова залоза) + суфікс *-oma* (пухлина). Тимома – це онкологічне захворювання, що походить з епітеліальних клітин тимуса;

в) хвороби крові та кровотворних органів – 1) таласемія (thalassaemia, з грец. *-thalass-* (море) та *-aemia* (кров). Таласемія є спадковою гематологічною патологією, що виникає внаслідок генетичних мутацій, які призводять до порушення біосинтезу гемоглобіну;

г) хвороби ендокринної системи – 1) гіперпролактинемія (hyperprolactinaemia, грец. *hyper-* (надмірно) + лат. *pro* (для) + *lac* (молоко) + *-aemia* (кров). Цим комплексним терміном позначається підвищений рівень пролактину;

г) хвороби нервової системи – 1) боковий аміотрофічний склероз (sclerosis amyotrophica lateralis, від лат. *-sclerosis* (затвердіння) + *a-* (заперечення, відсутність) + *-mys-* (м'яз) + *-throphica* (живлення) + *lateralis* (бічний). Термін описує патологічний процес дегенерації латеральних кортикоспінальних трактів, що характеризується ущільненням тканин та вторинною м'язовою атрофією внаслідок ішемії або денервації; 2) первинна гіперсомнія (hypersomnia primaria, грец. *hyper-* (надмірно) + лат. *somnus* (сон); лат. *primarius* (первинний). Термін означає стан патологічної сонливості. Корені вказують на кількісне порушення фізіологічного стану сну без сторонніх причин;

д) офтальмологічна патологія – 1) аніридія (aniridia, грец. *an-* (відсутність) + *iris* (веселка, райдужка)). Термін, що позначає повну відсутність райдужної оболонки ока; 2) атрофія зорового нерва (atrophia nervi optici, *atrophia* (грец. *a-* (відсутність) + *trophe-* (живлення); лат. *nervus* (нерв); *opticus* (зоровий). Термін означає дегенерацію волокон нерва внаслідок припинення метаболічних процесів.

Проведений етимологічний аналіз номенклатури рідкісних орфанних захворювань демонструє, що сучасна клінічна термінологія функціонує як складна синтетична система. Застосування давньогрецьких та латинських терміноелементів забезпечує не лише стислість найменування захворювання, але й дозволяє інтегрувати в його назву ключові характеристики, починаючи від локалізації патологічного процесу і закінчуючи його морфологічною природою. У рамках проведеного аналізу було ідентифіковано та виділено 10 ключових клінічних термінів, які включали як окремі терміни, так і складові частини складних медичних понять, що детально розглядаються в цій роботі.

Аналіз показав, що грецькі термінологічні елементи значно переважають латинські, складаючи приблизно 64% проти 36%.

Список використаних джерел:

1. Беляєва О. М., Сологоров П. С. Латинська мова та основи медичної термінології: Підручник. К.: ВСВ «Медицина», 2022. 272 с.
2. Світлична Є. І., Берестова А. А. Латинська мова: навчальний посібник. Харків: Вид-во НФАУ, 2020. 392 с.
3. Смольська Л. Ю., Кисельова О. Г. Латинська мова: Підручник. К.: ВСВ «Медицина», 2019. 248 с.

4. Dorland's Illustrated Medical Dictionary. 33rd Edition. Elsevier, 2020. 2176 p.
5. Stedman's Medical Dictionary. 28th Edition. Lippincott Williams & Wilkins, 2018. 2336 p.

Бородавка Д.В.

СТРУКТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ ЛАТИНСЬКИХ ПОЗНАЧЕНЬ АНОМАЛІЙ ПЛОДУ

Харківський національний медичний університет

Науковий керівник: канд. філол. н., доц. Литовська О.В.

Ембріогенез — це складний процес розвитку організму від моменту запліднення до народження. Основними етапами ембріогенезу людини є гермінальний, ембріональний та фетальний період. За даними ВООЗ, приблизно 3–6% немовлят у всьому світі народжуються з серйозними вродженими вадами. Цим обумовлена актуальність нашого дослідження.

Ми проаналізували 36 латинських термінів на позначення патологій фетального періоду із *Terminologia embryologica*.

За структурою їх можна поділити на однослівні (16) та терміни словосполучення (20). За походженням: грецького походження (10), латинського походження (16) та термін французького походження (*cretinismus*), поєднання грецьких та латинських елементів в одному слові (2) чи у словосполученні (6).

Можна виділити кілька стратегій утворення термінів.

1) Складний термін з кінцевим *TE pagia* (від грецького *pagos* — «закріплений» описує зрощення: *omphalopagia* (гр. *omphal* – пупок), *thoracopagia* (гр. *thorax* – грудна клітка), *cephalopagia* (гр. *cephal* – голова), *ischiorpagia* (гр. *ischio* – сідничний), *rachipagia* (гр. *rachi* – хребет), *pygopagia* (гр. *pygo* – сідниці).

Варто відзначити, що грецька назва органа не є чіткою вказівкою на місце з'єднання: *ischiorpagia* – близнюки зрощені нижніми полосами тулуба.

2) Поєднання з суфіксом *-ismus*: *gigantismus* (лат. – велетень); *nanismus* (*nanos* — карлик), *cretinismus* (франц. *cretin* - слабоумний).

3) Словосполучення із *conjunctio* (лат. *con-* «разом/спільно», *junctio* – з'єднання) характеризують симетричні з'єднання близнюків: *s. ventralis caudalis* (*cauda* – хвіст) – з'єднання нижче рівня пупка, обличчям один до одного; *s. ventralis rostralis* (*rostrum* — дзьоб (вище) – з'єднання вище рівня пупка; *s. ventralis lateralis* (*lateralis* — бічний)- з'єднання тулубів боками та *s. dorsalis* (*dorsum* — спина) з'єднанні спинами.

4) Словосполучення із (*junctio* – з'єднання) описують асиметричні з'єднання близнюків: *j. superior* – головами, шиями/верхньої частини грудної клітки; *j. superior cranialis parasitica* – до черепа здорової дитини приросла голова/частина тулуба іншого близнюка; *j. superior mandibularis parasitica*-з нижньої щелепи / ротової порожнини здорової дитини виступають частина тіла іншого зародка; *j. media*-близнюки з'єднанні передніми поверхнями тулуба; *j. media thoracoepigastrica parasitica* – з грудей/живота здорової дитини виступають

частини тіла іншого зародка; *j. media abdominalis parasitica* - з ділянки живота здорової дитини виступають органи тіла іншого зародка; *j. inferior*-близнюки з'єднанні тазом, крижами або нижньої частини живота; *j. inferior pygalis parasitica* – до крижів здорової дитини прикріпленні частини тіла іншого зародка.

5) Словосполучення із *fetus*: *fetus amorficus* (грец. *a-* – відсутність, *morf-* форма) – недорозвинений плід-паразит, який не має власного серця; *fetus calcificatus* (*calc-* лат. вапняк) – плід гине після 14-го тижня, але залишається в черевній порожнині, перетворюючись на вапняне утворення; *fetus raryugaceus* (гр. *raryugus* – папірус) – один плід гине, а живий близнюк починає механічно стискати загиблого, перетворюючи на плоский «папір».

6) Словосполучення з *geminis* (лат. *geminus* – близнюк): *geminus acardiacus* (-*latin*, *acordiacus* (гр. *a-* – відсутність, *card-* серце) – один близнюк фактично «з'їдає» ресурси іншого, позбавляючи його можливості сформувати серце; *geminis symmetrici* (гр.: *sym-* – разом, *metr.* – вимірювання) – обидва організми розвинені майже однаково) – нерівномірне дозрівання двох організмів. Один із близнюків розвивається повноцінно – *hospes* (лат. господар), тоді як інший залишається недорозвиненим і анатомічно залежним – *parasitus* (гр. *para* – на; *siton* – хліб).

Своєрідно утворюються назви різновидів нанізму: *achondroplasia* (грецьк. *a-* + *chondros* (хрящ) + *plasis* (утворення) – порушується процес перетворення хряща в кістку; *ateliosis* (грец. *ateleia* – незавершеність) – збереження дитячих пропорцій тіла все життя.

Наш аналіз показав, що у назвах патологій плоду за структурою переважають терміни-словосполучення, представленні іменником з 1 чи більше узгодженими означеннями (*fetus amorficus*; *junctio media thoracoepigastrica parasitica*).

Означення доволі чітко вказують на ділянку зрощення, використовуючи анатомічне значення (*mandibularis*, *abdominalis*) або грецький корінь (*pygalis* – гр. *pyga* (сідниці). В тератології прикметники мають більше уточнень фіксації зони зрощення, ніж у нормальній анатомії: *ventralis rostralis* (передньо-верхній) або *ventralis caudalis* (передньо-нижній).

Близькі за етимологією *conjunctio* та *junctio* позначають загальні типи з'єднання цілісних плодів та класифікують рівні зрощення в описі паразитарних форм відповідно.

Грецькі ТЕ домінують у назвах конкретних зрощень близнюків (*omphalopagia*, *rachipagia*) та описі зовнішнього прояву патологій (*nanismus*, *achondroplasia*). Латина переважає у назвах плоду (*fetus*, *geminus*) та просторовому розташуванні з'єднань (*conjunctio ventralis*, *dorsalis*).

Список використаних джерел:

1. *Dorland's illustrated medical dictionary*. USA, Philadelphia, PA: Elsevier Saunders, 2011. Edition 32nd. 2176 p.

2. Etymonline. Online etymology dictionary. [URL: https://www.etymonline.com/search?q=hh](https://www.etymonline.com/search?q=hh)

3. FIPAT. Terminologia Embryologica. 2nd ed. FIPAT.library.dal.ca. Federative International Programme for Anatomical Terminology, February 2017. URL: <https://libraries.dal.ca/Fipat/te2.html>

Боярченко К.Г.

ЛАТИНІЗМИ В СУЧАСНІЙ ІТАЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Харківський національний медичний університет

Науковий керівник: канд. філол. н., доц. Лисенко Н. О.

Вступ. Сучасна італійська лексика характеризується високою питомою вагою культизмів – свідомих запозичень із класичної латини, що інтегрувалися в мову впродовж її історичного розвитку. На сучасному етапі латинізми забезпечують термінологічну точність у юридичній та науковій сферах, а також виступають базою для неології в медійному дискурсі. Особливої актуальності набуває явище регенерації латинських коренів через «зворотні запозичення» з англійської мови, що підкреслює адаптивність класичної спадщини до викликів цифрової епохи. Дослідження функціонування цих одиниць дозволяє простежити механізми інтелектуалізації італійської мови та її здатність до саморозвитку на основі власного етимологічного фундаменту в умовах глобалізації.

Матеріали та методи. Об'єктом дослідження стали лексичні одиниці латинського походження, відібрані із сучасних італійських медіа-ресурсів, юридичних актів та академічних словників. Проведено етимологічний аналіз – для простеження шляху слова від класичної латини до сучасної італійської мови; та порівняння – для виявлення відмінностей між питомими словами та книжними латинізмами.

Результати. Латинізми можна класифікувати на групи за їхньою роллю в сучасній італійській мові. Перша група – генетичні дублети (алотропи) – демонструє унікальне співіснування «народних» та «вчених» форм одного кореня. Наприклад, латинське *causa* дало народне *cosa* (річ) та книжне *causa* (причина/судова справа), а *plebs* перетворилося на *pieve* (церква) та *plebe* (низи суспільства) [1: 34]. Це свідчить про те, що латина в італійській мові виконує функцію стилістичного диференціатора: народна форма обслуговує побут, а латинізована – високу культуру та право [2: 67].

Другий важливий аспект – функціонування латинських термінів у юриспруденції та фінансах. Такі вирази, як *vacatio legis* (час до набуття чинності закону), *pro rata* (пропорційно) та *una tantum* (одноразово), не мають точних італійських еквівалентів, які б володіли такою ж семантичною щільністю [3: 125]. Статистика вживання показує, що в текстах офіційно-ділового стилю частота латинізмів сягає 15-20%, що робить латину «каркасом» італійської бюрократичної мови, забезпечуючи її стабільність та однозначність [4: 52].

Окрему увагу приділено явищу регенерації латинських коренів через технологічний дискурс. У сучасних медіа спостерігається «англо-латинська» гібридизація: слова *video*, *audio*, *focus*, *media*, *virus* сприймаються молодшим поколінням як елементи глобального англомовного коду, хоча їхня

фономорфологічна структура залишається суто латинською [1: 58]. Це призводить до цікавої мовної гри: італійці використовують латинську множину *media* (замість однини *medium*), підкреслюючи свою причетність до міжнародних стандартів комунікації [5: 164].

Нарешті, результати вказують на експансію латинських префіксів у розмовне мовлення. Префікси *extra-* (*extralusso*), *super-* (*superbonus*), *ultra-* (*ultrarapido*) та *inter-* (*interattivo*) стали продуктивними морфемами для творення неологізмів. Це доводить, що латина в сучасній Італії – це не лише мова класичної літератури, а й «живий конструктор», який дозволяє мові швидко адаптуватися до потреб маркетингу, технологій та соціальних змін [4: 88, 5: 190].

Висновки. Латинізми в сучасній італійській мові функціонують не як статичні релікти, а як динамічний ресурс її термінологічного розвитку та інтелектуалізації. Відмічається стабільність латинської спадщини в юридичній та науковій сферах, а також її високу адаптивність у межах сучасного цифрового та маркетингового дискурсів. Гнучкість латинського кореня забезпечує ефективне творення неологізмів, що дозволяє італійській мові зберігати структурно-семантичну ідентичність в умовах інтенсивної глобалізації. Таким чином, латинський фонд залишається фундаментальним інструментом мовної стійкості, поєднуючи класичну традицію з інноваційними комунікативними потребами XXI століття.

Список використаних джерел:

1. Rossi L. *Il latino in cui viviamo. L'eredità linguistica del latino nell'italiano contemporaneo*. Milano: Mondadori Education, 2026. 184 p.
2. St. John A. *The Italian Language Is More No More Than Latin*. *ResearchGate*. 2025. URL: https://www.researchgate.net/publication/italian_latin_heritage (дата звернення: 25.03.2026).
3. *Tradurre il latino nel mondo contemporaneo : atti del convegno internazionale (Bologna, 12-14 giugno 2025) / Università di Bologna ; a cura di M. Bianchi*. Bologna: Alma Mater Studiorum, 2026. 312 p.
4. The formation and transformation of the Italian language: from the literary canon to contemporary challenges. *Sociolinguistic Studies*. 2025. Vol. 19, N. 2. P. 45-60.
5. Pulcini V., Furiassi C. New Words and New Forms of Linguistic Purism in the 21st Century: The Italian Debate. *International Journal of Lexicography*. 2021. Vol. 34, Issue 3. P. 331-355.

Бузівська Я.Р.

**РЕЦЕПТУРНІ ФОРМУЛЮВАННЯ ЗА СТАНДАРТАМИ
ДЕРЖАВНОЇ ФАРМАКОПЕЇ УКРАЇНИ:
РОЗВИТОК ТА СТАНОВЛЕННЯ**

Харківський національний медичний університет
Науковий керівник: ст. викл. Колісник М.І.

Вступ. У системі охорони здоров'я велику роль відіграє забезпечення якості та безпеки фармакотерапії. Рецептурні формулювання – це

стандартизований спосіб запису лікарського засобу, його дозування, форма випуску та особливості застосування відповідно до норм виписування фармакологічних препаратів. Всі ці характеристики мають важливу роль при комунікації лікаря та фармацевта задля успішного лікування пацієнта. Уніфікація підходів до складання рецептів регламентується Державною фармакопеею України, що виступає основним нормативним документом у сфері фармації [1].

Під час написання наукової роботи було проаналізовано українські нормативно-правові документи України та сучасні онлайн-ресурси, такі як: Державна Фармакопея України [1], Фармацевтична енциклопедія [3,4,5].

Результат та обговорення. Рецептура як складова фармацевтичної практики формувалася поступово разом із розвитком медицини та лікознавства. Її еволюція відображає перехід від емпіричних підходів до науково обґрунтованих стандартів призначення лікарських засобів.

Рецепт лікарського засобу не був створений однією особою, а сформувався історично. Вагомий внесок у становлення рецептури зробили Гіппократ та Гален. Гіппократ – один із перших, хто почав призначати лікарські засоби для лікування певних захворювань. Він започаткував принципи раціональної фармакотерапії [3]. Пізніше Гален обґрунтував склад і дозування лікарських засобів, також розробив складні багатокомпонентні препарати. Фактично започаткував наукову рецептуру [4]. Саме їхні праці стали основою для подальшого розвитку рецептури. Тоді рецепти не мали чіткої структури та передавалися усно або у вигляді безструктурних записів.

Як зазначає дослідник Федущак А., що у середньовіччі рецептура набуває більш впорядкованого вигляду. З'являються перші письмові збірники лікарських засобів – фармакопеї, які містили опис складу препаратів та способів їх виготовлення. Задля розуміння рецептів в різних країнах було започатковано використання латинської мови для написання рецептури [6].

XVIII–XIX століттях відбувається подальша стандартизація рецептури. Введення офіційних фармакопей сприяло уніфікації правил запису лікарських засобів, визначенню чітких дозувань і вимог до якості компонентів [6]. До найбільш авторитетних фармакопей відносяться фармакопеї Великої Британії, США та Японії [5].

У XX столітті відбувся значний прогрес у фармацевтичних дослідженнях та розробках, що призвело до відкриття нових препаратів та методів лікування. Цей період ознаменував початок сучасної фармацевтичної практики досліджень та розробок. Світові війни вплинули на фармацевтичну практику, зокрема на розробку та масове виробництво антибіотиків та інших критично важливих ліків. Також у цей період введено строгі вимоги до оформлення рецептів, а саме структуру запису (Ресіре., дозування, лікарська форма, спосіб застосування) [6].

У сучасному світі рецепт має статус офіційного юридичного, фінансового та медичного документа, який регламентує взаємодію між лікарем і фармацевтом. Лікар має правильно виписувати рецепти, вказуючи точне дозування, кількість та сумісність препаратів. Задля контролю якості та безпечності лікарських засобів було затверджено офіційний документ. Державна

фармакопея України (ДФУ) – це правовий документ, який регламентує загальні вимоги до лікарських засобів. Він набув чинності у жовтні 2001 року. До її введення основним документом була Державна Фармакопея СРСР XI видання. Її головною відмінністю від ДФУ є те, що новий документ гармонізований з Європейською фармакопеєю [1].

На сучасному етапі рецептура зазнає впливу цифрових технологій: активно впроваджуються електронні рецепти, автоматизовані системи обліку та контролю, що сприяє підвищенню точності призначень і безпеки фармакотерапії [2].

Висновок. Рецептурні формулювання є важливою складовою фармацевтичної та медичної практик, що забезпечує раціональне та безпечне застосування лікарських засобів. Їх розвиток відбувався поступово – від неструктурованих записів до сучасної стандартизованої системи, регламентованої Державною фармакопеєю України. Подальша гармонізація з міжнародними стандартами сприятиме вдосконаленню фармацевтичної допомоги та підвищенню її якості.

Список використаних джерел:

1. Державна Фармакопея України. Державне підприємство «Науково-експертний фармакопейний центр». 1-е вид. Харків: PIPEГ, 2001. 556 с.
2. Іванова, Т. Роль «латинського рецепту» в сучасній медичній освіті. *European Science*, 4, 116–123. <https://doi.org/10.30890/2709-2313.2023-16-04-007>
3. Фармацевтична енциклопедія. URL: <https://www.pharmencyclopedia.com.ua/article/16651/gippokrat-hippocrate>
4. Фармацевтична енциклопедія. URL: <https://www.pharmencyclopedia.com.ua/article/16650/galen-klavdij-galenus-claudius>.
5. Фармацевтична енциклопедія. URL: <https://www.pharmencyclopedia.com.ua/article/300/farmakoreya>.
6. Федущак А.Л. Фармакопеї як регуляторні чинники розвитку фармації. Клінічна фармація, фармакотерапія та медична стандартизація. 2011. Вип. №3–4. С. 101-109.

Вітюхіна К.О.

ГРЕКО-ЛАТИНСЬКА ТЕРМІНОЛОГІЯ В ОФТАЛЬМОЛОГІЇ

Вінницький національний медичний університет ім. М.І. Пирогова

Науковий керівник: ст. викл. Гайдаєнко О.Ф.

Актуальність. Сучасна медицина вимагає чіткої, стандартизованої та єдиної термінології для забезпечення діагностичної точності та ефективної комунікації між спеціалістами. Особливо важливим це є в офтальмології, де складна анатомія ока та різноманітність патологічних процесів вимагають максимальної коректності у формулюванні термінів. Більшість офтальмологічних термінів базуються на грецьких та латинських словах, які зберігають статус еталона.

Мета. Дослідити та проаналізувати особливості греко-латинської термінології в офтальмології, її структуру, функціональне значення та роль у сучасній медичній практиці.

Матеріали та методи. Основними матеріалами дослідження є наукові статті з баз PubMed та Scopus [1, 9], словники та довідники [4, 5, 10], Інтернет-ресурси [3, 6, 8] та навчальні посібники [2, 7]. При вивченні теми використовувалась комбінація лінгвістичного аналізу та клінічної класифікації: морфолого-структурний та етимологічний аналіз, порівняльно-типологічний метод та метод термінотворення.

Результати. Встановлено, що офтальмологічна термінологія, наряду з іншою спеціалізованою медичною лексикою, сформувалася на перетині грецької лікувальної традиції та становлення латинської анатомічної термінології. Це створило явище термінологічної дублетності – співіснування латинських та грецьких назв, е.г.: *oculus, i m* (лат.) та *ophthalmos* (гр.) – око; *lacrima, ae f* (лат.) та *dacryon* (гр.) – сльоза. Латинські терміни використовуються переважно в анатомії для позначення назв структур здорового ока. Грецькі терміни складають основу клінічних діагнозів, назв хвороб та хірургічних втручань. Більшість офтальмологічних термінів мають чітку морфемну структуру і складаються з типових коренів, префіксів і суфіксів. Корені позначають анатомічні структури, такі як *blephar-* (повіка), *kerat-* (рогівка), *retin-* (сітківка), *irid-* (райдужка). Префікси уточнюють характер або напрям патологічного процесу, е.г.: *hyper-* (надлишок), *hypo-* (недостатність), *endo-* (всередині), *exo-* (назовні), *a-* або *an-* (відсутність), тоді як суфікси визначають характер патології або процесу, е.г.: *-itis* (запалення), *-oma* (пухлина), *-osis* (хронічне, дегенеративне захворювання). Цілісність офтальмологічної термінології формується на чотирьох категоріях: анатомічній (*corpus vitreum* – склисте тіло), клінічній (*retinoblastoma* – злоякісна пухлина сітківки ока, яка розвивається із ембріональних клітин у дітей до 5 років), функціональній (*myopia* – короткозорість / *hypermetropia* – далекозорість) та діагностичній (*keratometria* – метод діагностики для вимірювання кривизни передньої поверхні рогівки та її заломлюючої сили). Дослідники вказують, що однією із основних проблем сучасної офтальмології є впорядкування української офтальмологічної термінології та поєднання міжнародних термінів із національними відповідниками [1, 104].

Висновок. Греко-латинська термінологія формує основу офтальмології та медицини в цілому. Вона забезпечує точність, логічність та універсальність професійної мови, що є важливим для клінічної практики, наукових досліджень та міжнародної комунікації. Знання цих термінологічних елементів сприяє глибшому розумінню медичних понять та є важливим компонентом медичної освіти, а їх доцільне та правильне використання у звітах про медичні випадки є важливою передумовою ефективного обміну клінічними висновками з лікарями та колегами-дослідниками з усього світу.

Список використаних джерел:

1. Білоус В. Й., Білоус А. В., Місяць Н. К. Проблеми упорядкування української офтальмологічної термінології. *Вісник Житомирського педагогічного університету*. 1999. № 3. С. 104–107.

2. Посібник з латинської мови та медичної термінології для студентів медичного та стоматологічного факультетів. Розділ «Клінічна термінологія» : навч. посіб. / С. І. Тихолаз, М. Т. Денека, О. Ф. Гайдаєнко, Г. Т. Михайлюк ; за ред. Л. В. Дудікової. Вінниця : ВНМУ, 2017. 172 с.
3. Anatomy of the Eye / National Center for Biotechnology Information. Bethesda (MD) : NCBI Bookshelf, 2023. URL: nih.gov (дата звернення: 26.03.2026).
4. Concise Medical Dictionary. 10th ed. Oxford : Oxford University Press, 2020. 656 p.
5. Dorland's Illustrated Medical Dictionary. 33rd ed. Philadelphia : Elsevier, 2019. 2108 p.
6. Eye Anatomy and Function / American Academy of Ophthalmology. URL: aao.org (дата звернення: 26.03.2026).
7. Gray H. Gray's Anatomy : The Anatomical Basis of Clinical Practice / ed. by S. Standring. 41st ed. [Philadelphia] : Elsevier, 2016. 1562 p.
8. International Classification of Diseases (ICD-11). WHO (*World Health Organization*). URL: who.int (дата звернення: 26.03.2026).
9. Myles W. M. Ophthalmic etymology. *Survey of Ophthalmology*. 1993. Vol. 38, Iss. 1. P. 71–83.
10. Stedman's Medical Dictionary. 28th ed. Philadelphia : Lippincott Williams & Wilkins, 2006. 2100 p.

**Вороніченко П.В.,
Іванова Л.О.**

**РОЛЬ ГРЕКО-ЛАТИНСЬКИХ ЧАСТОТНИХ
ТЕРМІНОЕЛЕМЕНТІВ У ФОРМУВАННІ КОМЕРЦІЙНИХ НАЗВ
ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ ТА БАДІВ**

Науковий керівник: ст. викл. Колісник М.І.

У ході даної роботи було проаналізовано та проведено семантичний розбір 15 частотних терміноелементів у назвах сучасних препаратів та БАДів. Для проведення дослідження здійснено аналіз профільної нормативної літератури (Фармацевтична енциклопедія) [2] та онлайн-ресурс для пошуку та замолення ліків (таблетки.юа) [1]. Основний акцент зроблено на вивченні патофізіологічних та етимологічних зв'язків, що відображені у греко-латинських відрізках комерційних назв ліків.

Наявність сталих морфем дозволяє спеціалісту миттєво визначити фармакологічну приналежність засобу.

Для наочності аналізу 15 частотних відрізків наведено наступну класифікацію:

1	Arthrotop®	<i>arthr-</i>	грец. суглоб	Корекція функцій опорно-рухового апарату.
2	Cardiomagnyl®	<i>cardi-</i>	грец. серце	Терапія кардіоваскулярних патологій.

3	Hepatial®	<i>hepat-</i>	грец. печінка	Гепатопротекторний вплив на паренхіму.
4	Neuronol®	<i>neur-</i>	грец. нерв	Регуляція діяльності нервової системи.
5	Osteocare®	<i>oste-</i>	грец. кістка	Оптимізація мінералізації кісткової тканини.
6	Gastroval®	<i>gastr-</i>	грец. шлунок	Підтримка фізіологічного стану ШКТ.
7	Dormiplant®	<i>dorm-</i>	лат. спати	Нормалізація сну та седативний ефект.
8	Nephrovit®	<i>nephr-</i>	грец. нирка	Вплив на екскреторну функцію нирок.
9	Bronchipret®	<i>bronch-</i>	грец. бронхи	Санація та дренаж дихальних шляхів.
10	Venodiol®	<i>ven-</i>	лат. вена	Ангіопротекторна дія на венозну стінку.
11	Chondroxid®	<i>chondr-</i>	грец. хрящ	Регенерація компонентів хрящової матриці.
12	Urolesan®	<i>ur-</i>	грец. сеча	Профілактика патологій сечовидільної системи.
13	Pulmoflor®	<i>pulm-</i>	лат. легеня	Терапія запальних процесів легеневої тканини.
14	Dermovate®	<i>derm-</i>	грец. шкіра	Лікування дерматологічних захворювань.
15	Pancreatin®	<i>pancreat-</i>	грец. залоза	Корекція функцій підшлункової залози.

Висновки. Використання сучасних знань про латинську термінологію відкриває нові підходи до забезпечення якості фармацевтичної допомоги. Це є одним з найважливіших напрямків превентивної діагностики помилок в умовах загальної комп'ютеризації. Подальше вдосконалення діагностичних алгоритмів та розробка юридичних стандартів безпеки у виписуванні рецептів є необхідними кроками для контролю цього техногенного та професійного чинника.

Список використаних джерел:

1. [Tabletki.ua](https://tabletki.ua/). URL: <https://tabletki.ua/> (дата звернення 20.03.2026)
2. Фармацевтична енциклопедія. URL: <https://www.pharmencyclopedia.com.ua/> (дата звернення 24.03.2026)

Гарбазей А.С.

**ФОРМУВАННЯ, РОЗВИТОК ТА СУЧАСНЕ ЗНАЧЕННЯ
МЕДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ТА ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ**

Дніпропетровський національний медичний університет

Науковий керівник: канд. філол. н. Апоненко І. М.

Сучасна медицина неможлива без чіткої, структурованої та уніфікованої термінології: адже навіть незначна помилка у формулюванні діагнозу може вплинути на подальше лікування пацієнта. Саме тому медична термінологія відіграє важливу роль у формуванні професійної компетентності майбутніх фахівців. Вона дозволяє лікарям різних країн розуміти один одного незалежно від рідної мови. Таким чином, актуальність цього дослідження зумовлена постійним розвитком медичної науки, появою нових методів діагностики й лікування, що потребує систематичного оновлення термінологічного апарату. Водночас, попри активний розвиток англійської міжнародної термінології, основу сучасної медичної науки й сьогодні становлять латинська та грецька мови, які протягом століть забезпечують універсальність професійної комунікації. На нашу думку, вивчення латинської мови та медичної термінології є важливим етапом і необхідною частиною навчального процесу майбутнього лікаря.

Отже, розвиток медичної термінології відбувався поступово, разом із накопиченням знань про будову та функціонування людського організму. Кожна історична епоха залишала власний слід у формуванні професійної мови медицини, збагачуючи її новими поняттями, термінами та принципами їх побудови.

Витоки медичної термінології сягають античності, коли давньогрецькі мислителі заклали перші концептуальні основи медицини. Саме грецька мова стала джерелом багатьох фундаментальних термінів, таких як *anatomia*, *pathologia*, *therapia* тощо. Грецька спадщина подарувала світові назви внутрішніх органів, які й сьогодні складають основу клінічних діагнозів. Наприклад, грецькій іменник *gaster* (шлунок) лежить в основі терміна *gastritis* (запалення шлунка), *cardia* (серце) – у назві *cardioplegia* (серцевий удар), *onychos* (ніготь) – у терміні *onychectomy* (видалення нігтьової пластини), *pneumon* (легеня) – у слові *pneumonia* (запалення легень) та ін.

З розквітом Римської імперії розпочався процес латинізації медичної термінології, який не витіснив грецькі здобутки, а поєднав їх у єдину систему. У результаті сформувалося поняття греко-латинських дублетів, яке зберігається і в сучасній медицині. Для лікаря це означає необхідність знати дві назви одного органа: латинську – для анатомії (гістології), грецьку – для позначення патологій. Наприклад, нирка в анатомічному атласі позначається латинським *ren*, але її запалення називається *nephritis*; серце має латинську назву *cor*, проте захворювання позначаються грецькими термінами *cardiomyopathy*, *cardiomyopathy*; око в анатомії – *oculus*, а от наука про нього – *ophthalmologia*. Отже, тільки знання греко-латинських дублетів забезпечує свідоме засвоєння медичної термінології.

Стрімкий розвиток науки в епоху Відродження сприяв значному упорядкуванню медичної термінології. Важливу роль у цьому відіграв Андреас Везалій, який систематизував анатомічну номенклатуру. Саме тоді закріпилися такі терміни, як *musculus* (м'яз), *cerebrum* (мозок), *pulmo* (легеня), *vas* (судина), *os* (кістка) тощо. Це стало важливим етапом стандартизації анатомічних назв.

У подальшому медична термінологія поповнилася термінологічними моделями. Так, науковці використовують грецькі та латинські афікси для створення нових термінів: суфікс *-itis* для позначення «запалення» (наприклад, *bronchitis*, *gastritis*, *arthritis*), суфікс *-oma* – «новоутворення, пухлина» (наприклад, *adenoma*, *carcinoma*, *lipoma*), а префікси *hyper-* та *hypo-* дозволяють, наприклад, позначати перевищення норми або недостатність (*hypertonia*, *hypoglykaemia*) і т. д. Така система дозволяє лікарям швидко орієнтуватися в значенні нових термінів.

Українська медична термінологія формувалася паралельно із загальноєвропейськими тенденціями. Важливу роль в її становленні відіграли наукові школи Києва, Львова, Харкова, Тернополя та ін. Сучасні дослідники, зокрема М. М. Закалюжний та Г. Б. Паласюк, зазначають, що підготовка лікаря базується на вивченні міжнародних номенклатур – анатомічної (PNA) та гістологічної (PNH) [1: 44-45]. Це дозволяє використовувати складну професійну термінологію, адже в багатослівних клінічних термінах досить часто як означуване слово використовуються назви різних патологій, хвороб – терміни-композиції, а як узгоджені означення використовується лексика латинського походження [3: 138], наприклад: *gastritis chronica*, *parotitis parenchymatosa bacteriosa acuta* тощо [3: 231-232].

Отже, медична термінологія є результатом багатовікового розвитку науки та культури, що забезпечує точність професійного спілкування й уніфікацію медичних знань. І сьогодні медична термінологія продовжує активно розвиватися разом з новітніми технологіями, телемедициною, генетикою тощо. З'являються нові поняття, пов'язані з молекулярною медициною, біоінженерією та штучним інтелектом, також значний вплив на їх формування має й англійська мова. Однак латина та грека залишаються фундаментом професійної мови лікарів, що поєднують античну спадщину із сучасними досягненнями науки.

Список використаних джерел:

1. Закалюжний М. М., Паласюк Г. Б. Латинська мова і основи медичної термінології. Тернопіль : Укрмедкнига, 2015. 424 с.
2. Латинська мова та основи медичної термінології : підручник / Л. Ю. Смольська, П. А. Содомора, Д. Г. Шега та ін.; за ред. Л. Ю. Смольської. Київ : ВСВ «Медицина», 2019. 472 с.

Герасименко В.С.

**ПОРІВНЯННЯ ЛАТИНСЬКИХ ТА АНГЛІЙСЬКИХ
ЕКВІВАЛЕНТІВ АНАТОМІЧНИХ ПОЗНАЧЕНЬ ОРГАНІВ СИСТЕМИ
З'ЄДНАНЬ**

Харківський національний медичний університет
Науковий керівник: канд. філол. н. Литовська О. В.

З'єднання є частиною опорно-рухового апарату людини. Вони класифікуються за структурою та функцією. Назви з'єднань відображають їхню класифікацію у залежності від їхньої будови та функції.

Сучасна професійна медична освіта передбачає обов'язкове вивчення латинських та англійських назв анатомічних одиниць. Метою нашої роботи було порівняння лексико–синтаксичне порівняння латинських та англійських термінів з Terminologia Anatomica 2019.

У результаті аналізу 98 термінів ми визначили наступні закономірності на лексичному рівні.

По-перше, єдиною відмінністю між британським та американським англійським переліками є написання складених прикметників через дефіс у британському варіанті: Distal radio-ulnar joint (UK) та Distal radioulnar joint (US).

У латинському варіанті розрізняються articulatio та junctura. Англійським еквівалентом junctura є joint 31 раз; у терміні junctura ossea в перекладі грецький відповідник synostosis.

Articulationes також перекладаються joint у 16 термінах. Латинське articulationes має відповідник articulations у Articulations of auditory ossicles.

Отже англійський відповідник ускладнює диференціацію між загальним поняттям з'єднання (junctura) та суглобом (articulatio).

Із цим пов'язане використання уточнення synovial joint для перекладу латинського articulatio у 30 випадках із 44, адже суглоб анатомічно є синовіальним з'єднанням: articulationes columnae vertebrales (Lat.) – synovial joints of vertebral column (UK).

Водночас усі суглоби стопи та кисті, як і їх збірна назва (articulationes pedis/manus), будуть перекладатись саме як joints, без уточнення synovial.

Послідовне опущення слова pars спостерігаємо у термінах, що вказують на з'єднання вільної частини кінцівок: juncturae partis liberae membri superioris = Joints of free upper limb. Прикметник «вільний» приєднується до вказівки на кінцівку: латиною термін буде означати «з'єднання *вільної частини* верхньої кінцівки», в той час, як англійські терміни матимуть значення «з'єднання вільної верхньої кінцівки».

Відбувається повний збіг латинських та англійських форм у термінах грецького походження: syndesmosis, synchondrosis, symphysis, включно формами множини: syndesmoses radioulnares (Lat.) – radio-ulnar syndesmoses (UK).

Аналіз структури латинських та англійських термінів дозволив визначити певні відмінності у будові багатослівних конструкцій.

У більшості випадків змінюється лише позиція іменника і прикметника відповідно до правил мови переліку.

У 4 термінах лат. комбінації Ім. Н.в. + Ім. род. в. відповідає англ. Прикм. + ім.: *suturae cranii* (Lat.) = cranial suture (UK); *juncturae laryngis* – laryngeal joints (UK). Якщо ж в латинському варіанті буде наявне узгоджене та неузгоджене означення (*juncturae fibrosae laryngis*), то англійський еквівалент передаватиме неузгоджене означення конструкцією з of: *fibrous joints OF larynx*.

У п'яти випадках анатомічно великі суглоби в англійському перекладі матимуть іменник у передпозиції. Лат: Ім. Н.в. + Ім. Р.в. Англ.: Ім + Ім (без Of): *articulatio cubiti* = elbow joint.

Але такі терміни, як *Articulationes interphalangeae manus* матиме в перекладі структуру прикм. + ім. множ. + ім. Р. в. з прийменником Of: *interphalangeal joints of hand*. Аналогічно – *articulationes interphalangeae pedis* (Lat.)= *interphalangeal joints of foot* (UK).

Для орієнтування в термінології з'єднань необхідно знати латинський та англійський варіант терміну. Латинські варіанти не завжди мають англійські відповідники, тож в англійській термінології замість одного конкретного терміну може використовуватися термін більш загального значення в парі з прикметником, що вказує на його анатомічну особливість. При вивченні термінології варто звертати увагу на повторюваність грецьких коренів, відмінність структури латинських та англійських термінів. Подальше дослідження інших розділів анатомічної номенклатури є перспективним, адже це допоможе краще роз'яснити анатомічну логіку утворення англійського перекладу латинських термінів.

Список використаних джерел:

1. FIPAT. *Terminologia Anatomica*. 2nd ed. FIPAT.library.dal.ca. Federative International Programme for Anatomical Terminology, 2019.

Гнатенко Ю.Ю.

ЛАТИНСЬКІ АФОРИЗМИ З АНАТОМІЧНОЮ ТЕРМІНОЛОГІЄЮ

Харківський національний медичний університет

Науковий керівник: викл. Савіна В. В.

Сучасна медицина — це досить динамічна галузь, що стрімко розвивається саме завдяки цифровим технологіям, проте її основою залишається незмінний фундамент — латинська мова. Анатомічна термінологія виступає фундаментом знань лікаря, а латинська афористика стає містком між античною мудрістю та сучасною наукою. Вивчення афоризмів, які містять назви частин тіла або органів, дозволяє побачити, як мислителі минулого сприймали людину через призму її фізичної будови. Перетворюючи анатомічні терміни на метафори життя та моралі.

Дослідження матеріалу про афоризми з анатомічною термінологією базується на аналізі сайтів пов'язаних з латинською мовою та збірників латинських крилатих афоризмів. У ході дослідження було знайдено 59 афоризмів, які пізніше було класифіковано за групами. Найбільшу частку (25%) складають вислови, присвячені лікуванню та терапевтичним принципам, це підкреслює, що вивчення латинської мови є орієнтованим саме на практичну

складову. Анатомічні терміни складають 19% вибірки, таким чином забезпечують сталість номенклатури через такі вислови, як «*Ab imo pectore*» (Від щирого серця) чи «*Cor ad cor loquitur*» (Серце говорить до серця).

Для майбутнього лікаря вивчення анатомічних афоризмів має дуже важливе практичне значення у чотирьох напрямках:

1. Лінгвістична точність: Медична термінологія на 75–80% складається з латинської мови. А афоризми допомагають відчувати мову з середини.

2. Мнемонічні стратегії: Афоризми створюють міцні асоціативні зв'язки. Наприклад, вираз «*A capite ad calcem*» (Від голови до п'ят) задає чіткий алгоритм дій детальної діагностики пацієнта.

3. Гуманізація медицини: Вивчення афоризмів сприяє формуванню «*homo moralis*» — фахівця з високими етичними якостями і принципами. Вислів «*Medicus curat, natura sanat*» (Лікар лікує, природа зцілює) нагадує, що об'єктом лікування є людина, як особистість, а не лише орган.

4. Міжнародна комунікація: Лаконічність в латинській мові дозволяє передати суть клінічного випадку, без ризику помилок в перекладі, використовуючи універсальні принципи, як-от «*Primum non nocere*» (Насамперед не нашкодь).

Особливе місце в медицині займають афоризми анатомічних термінів. Напис «*Hic mortui vivunt et muti loquuntur*» (Тут мертві живуть, а німі говорять) підкреслює сакральність анатомічного розтину. Це акт передачі знань від тих, хто «пішов», тим, хто рятуватиме живих, тобто лікарям, що втілюється у понятті «*Hic locus est, ubi mors gaudet succurrere vitae*» (Це місце, де смерть рада допомагати життю).

Результати дослідження показують, що латинська афористика залишається ефективним та потужним інструментом для навчання. Для кращої роботи мозку, створення нових нейронних та яскравих асоціативних зв'язків, рекомендовано впровадження методу «епіграфа до заняття», в якому кожна тема з анатомії починається з відповідного афоризму. Це дозволить студентам добре опанувати термінологію та розвивати деонтологічне мислення, відповідно до міжнародних стандартів.

Список використаних джерел:

1. Hippocrates. (1923). *Aphorismi* (W. H. S. Jones, Trans.). Harvard University Press.
2. Celsus, A. C. (2020). *De Medicina* (W. G. Spencer, Trans.). Harvard University Press. (Original work published ca. 25–35 AD).
3. Zakalyuzhnyi, M. M. (2021). *Latin Language and Fundamentals of Medical Terminology*. Ukrmedknyha.
4. Fialkova, L. (2010). Medical Proverbs and Proverbs in Medicine. *Folklore*, 46, 123-138.
5. Svitlychna, Y. I. (2019). *Latin Language for Medical Students*. Center of Educational Literature.
6. Lampton, L. M. (2023). Another Latin Phrase Every Physician Should Know. *JMSMA*, 64(1), 54-55.

7. Journal of Medical Case Reports. (2022). Quantitative Examination of Latin Terminology in Clinical Reports. *JMCR*, 16, 15-22.
8. Bujalkova, M. (2015). Precision in Medical Terminology: Latin versus Vernacular Languages. *Journal of Medical Terminology*, 12(2), 198-205.
9. Stone, J. R. (2017). *The Routledge Pocket Guide to Medical Latin*. Routledge.
10. Potter, P. (2010). *Hippocrates. Volume I*. Loeb Medical Essentials.

Гончаренко В.О.

ГРЕЦЬКІ ПРЕФІКСИ В АНАТОМІЧНІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ: СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНИЙ АСПЕКТ

Полтавський державний медичний університет
Науковий керівник: канд. пед. н. Беляєва О. М.

Вступ. На сучасному етапі анатомічна термінологія становить собою сукупність чітко унормованих і систематизованих наукових назв, що забезпечують точність і однозначність опису анатомічних утворів і структур. Історично формування цієї термінології відбувалося під впливом латинської та значною мірою давньогрецької мов [1; 2; 3], тому грецькі словотвірні елементи, зокрема, префікси, відігравали важливу роль у формуванні та розвиткові анатомічної термінології.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю системного аналізу грецьких префіксів як важливого інструменту формування анатомічних термінів (АТ). Їхнє знання, з одного боку, дозволяє не тільки правильно інтерпретувати терміни, але й виявляти логічні та дериваційні зв'язки між ними, а з іншого, анатомія та мова, яка її обслуговує, використовується як ефективний інструмент наукової комунікації і документування [4], а також є фаховою мовою для представників більшості медичних професій, адже знання форми, локалізації і топографії органів і структур та взаємозв'язків між усіма частинами організму людини – одна з основних передумов для безпечної та ефективною клінічної практики [5].

Матеріали і методи. Матеріалом дослідження слугували АТ із грецькими префіксами, обрані методом суцільної вибірки з *Terminologia Anatomica* [6], а також інших джерел. У роботі використано загальнонаукові методи дослідження, кількісні методи, а також спеціальний лінгвістичний метод – структурно-семантичний.

Основна частина. Здійснено комплексний структурно-семантичний і кількісний аналіз вибірки АТ із грецькими префіксами, яка становила 272 терміни. Результати аналізу представлено в таблиці.

Таблиця

Результати комплексного аналізу АТ з грецькими префіксами

Транслітерований грецький префікс	Значення	Кількість АТ	% від вибірки
1	2	3	4
anti-	проти, навпроти, заміщення, протидія	5	1,84
amphi-	подвійно, навколо	1	0,37
apo-	від, віддалення, відділення	6	2,21
dia-/di-	через, поділ на частини, розповсюдження	3	1,11
epi-	на-, над-	16	5,88
hypo-	під	13	4,77
meta-	слідування, перехід, трансформація	43	15,80
para-	навколо, з обидвох боків	131	48,16
peri-	навколо, поруч, біля	25	9,19
syn-/sym-	разом із, з'єднання, зрощення, сполучення	29	10,67
		$\Sigma = 272$	100%

Кількісний аналіз засвідчив, що грецькі префікси демонструють різну активність (А) у термінологічному словотворенні обраної для дослідження терміносистеми – від дуже низької $A < 1$ до дуже високої $A > 45$, слугуючи як для утворення опорних АТ – іменників, так і для утворення ад'єктивних компонентів АТ (див. табл.).

Висновки. Грецькі префікси в анатомічній термінології слугують одним із засобів чіткої системної організації, де: а) домінує просторова семантика; б) репрезентована семантика руху або напрямку; с) представлені семи відношення; д) зафіксовані якісно-кількісні характеристики. Тим самим анатомічні терміни з грецькими префіксами забезпечують високу точність і компактність наукового опису, перетворюючи термін на згорнуту модель анатомічного знання.

Список використаних джерел:

1. Bieliaieva O. M., Lysanets Yu. V, Melaschenko M. P. Latin as a language of international communicative status: medicine of the 16th-17th centuries. Georgian Med News. 2017. № 262. P. 120–124.
2. Bieliaieva O. M., Lysanets Yu. V. Interlingual asymmetry of terms as a translation and linguodidactic problem (based on Ukrainian and Latin anatomical terms) / Language Horizons: Perspective and Challenges of Translation and Language Teaching in Ukraine. Granada: Editorial Comares, 2025. P. 129–154.
3. Lysanets, Yuliia y Olena Bieliaieva. The Use of Latin Terminology in Medical Case Reports: Quantitative, Structural, and Thematic Analysis. Journal of Medical Case Reports. 2018. № 12(45). <https://doi.org/10.1186/s13256-018-1562-x>

4. Arráez-Aybar L. A., Bueno-López J. L., Raio N. Toledo School of Translators and their influence on anatomical terminology. *Annals of anatomy*. 2015. № 198. P. 21–33.
5. Galic B. S., Sinisa S., Babovic S. Vukadinovic y Goran Strkalj. Clinical Relevance of Official Anatomical Terminology: The significance of Using Synonyms. *International Journal of Morphology*. 2018. № 36(4). P. 1168–1174.
6. FIPAT. *Terminologia Anatomica*. 2019. 2nd edition. Federative International Programme for Anatomical Terminology.

Гуцько А.Я.

ЛАТИНСЬКІ КРИЛАТІ ВИСЛОВИ НА ШЕВРОНАХ ЗСУ:

ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Харківський національний медичний університет

Науковий керівник: канд. філол. н. Лисенко Н. О.

Вступ. Латинська мова, попри статус *«lingua mortua»*, продовжує відігравати роль глобального коду в професійних та мілітарних середовищах. У контексті сучасної російсько-української війни спостерігається унікальний лінгвокультурологічний феномен: масове використання латинських афоризмів на шевронах підрозділів Збройних Сил України. Це явище демонструє не лише тяглість європейської мілітарної традиції, а й трансформацію античних сентенцій у сучасні маркери ідентичності воїна [1: 33].

Аналіз сучасної військової символіки дозволяє класифікувати латинські девізи за кількома функціональними групами:

Перша група — вислови, що підкреслюють рішучість та неминучість відплати. Найбільш розповсюдженим є вираз *«Ira cum virtute»* (Лють з мужністю), що відображає синтез емоційного та етичного компонентів боротьби. Також часто зустрічається класичне *«Si vis pacem, para bellum»* (Хочеш миру — готуйся до війни) [3].

Друга група відображає специфіку родів військ та їхню ідеологію. Наприклад, у Силах спеціальних операцій (ССО) та розвідці популярним є девіз *«Sapiens dominabitur astris»* (Мудрий пануватиме над зірками), що акцентує на інтелектуальній перевазі [4]. Артилерійські підрозділи використовують лаконічне *«Ultima ratio»* (Останній довід), а Десантно-штурмові війська — *«Ubi concordia, ibi victoria»* (Де згода, там перемога). Седичні підрозділи ЗСУ часто звертаються до гуманістичного постулату *«Inter arma caritas»* (Милосердя серед зброї). Це підкреслює особливий статус медика, який зберігає етичні основи професії навіть в умовах війни. Окрема президентська бригада імені гетьмана Богдана Хмельницького використовує девіз *«Ordo et Libertas»* (Порядок і Свобода), що символізує державність [5: 142].

Третя група — вислови, що апелюють до морально-етичного кодексу, як от *«Animus et Honor»* (Дух і Честь). Латина в даному випадку виконує функцію «високого стилю», підносячи буденну службу до рівня лицарського служіння [2: 88]. Важливо, що коротка латинська фраза здатна передати складну концепцію, яка українською мовою потребувала б значно більшого вербального об'єму.

Четверта група: Латина як символ «*Interoperability*» (Взаємосумісності). Ця група виникла після 2014 року і запозичена з традицій країн НАТО. Тут латина працює як «універсальний шифр» елітних підрозділів світу. Прикладами є «*Sua sponte*» (З власної волі), «*Semper Fidelis*» (Завжди вірний) та «*Invictus*» (Нескорений), що використовуються як у бойових підрозділах, так і в реабілітаційних центрах для ветеранів [3].

Висновок. Отже, антична спадщина в сучасній Україні виходить за межі кабінетного вивчення. Латина стає мовою «нової героїки», інтегруючи українське військо у загальноєвропейський контекст. Використання цих написів дозволяє краще зрозуміти психологію сучасного захисника, для якого античне слово є символом професіоналізму та незламності.

Список використаних джерел:

1. Зливков В., Лукомська С. Нариси з історії становлення мілітарної ідентичності українців : монографія. Київ ; Ніжин : Видавець ПП Лисенко М. М., 2023. 140 с.
2. Литвинов В. Д. Латинські крилаті вислови. Київ : Основи, 2003. 240 с.
3. АрміяInform : онлайн-медіа Міністерства оборони України. URL: <https://armyinform.com.ua/> (дата звернення: 04.04.2026).
4. Символіка воєнної розвідки України : офіційний вебсайт ГУР МО України. URL: <https://gur.gov.ua/> (дата звернення: 04.04.2026).
5. Про затвердження Правил носіння військової форми одягу та знаків розрізнення : Наказ МОУ № 606 від 20.11.2017. Офіційний вісник України. 2017. № 99. С. 124–250.

Давидюк В.В.

ЕТИМОЛОГІЯ НАЗВ ПСИХІЧНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ

Кременчуцький медичний фаховий коледж імені В. І. Литвиненка
Науковий керівник: викл.-методист вищої кваліфікаційної категорії
Гіндіна М. С.

Вступ. Мова медицини сформувалася під потужним впливом античної культури. Переважна більшість психіатричних термінів, які використовуються сьогодні в міжнародних класифікаціях (МКХ-11, DSM-5), запозичені з давньогрецької та латинської мов. Вивчення їх етимології дозволяє простежити еволюцію уявлень про природу психічних розладів: від міфологічних персоніфікацій божевілля до раціоналістичних концепцій гуморальної патології.

Мета роботи: дослідити етимологію психіатричних термінів, визначити взаємозв'язок між назвою патологічного стану та його клінічною картиною.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розглянемо походження окремих назви психіатричних розладів, розуміння яких необхідні медику.

Термін «нарцисизм» (лат. *narcissismus*) сягає імені персонажа грецької міфології Нарциса. Згідно з «Метаморфозами» Овідія, прекрасний юнак, відкинувши кохання німфи Ехо, був покараний богинею Немесидою і закохався у власне відображення у водах джерела, після чого зів'янув і перетворився на квітку [1].

Саме ім'я Нарцис пов'язане з грецьким дієсловом *νάρκη* (*narke*) — «заціпеніння», «оніміння» (звідси також «наркоз» і «наркотик»). Таким чином, уже в імені міфологічного персонажа закодована ідея хворобливого застигання на власному образі. У психоаналітичну термінологію поняття ввів Пауль Некке у 1899 році, а Зигмунд Фройд систематично розробив концепцію нарцисизму у 1914 році в есе «Про нарцисизм: вступ» [1].

Поняття «фобія» походить від імені давньогрецького бога Фобоса — персоніфікації жаху і паніки. Фобос був сином Ареса (бога війни) та Афродіти, братом Деймоса (жаху перед майбутнім), і супроводжував батька на полі бою, вселяючи в серця ворогів паралізуючий страх. Гомер згадує Фобоса в «Іліаді» серед супутників Ареса [3].

У медичну термінологію форма «-phobia» увійшла як терміноелемент для позначення ірраціонального, стійкого страху перед конкретними об'єктами або ситуаціями (агорафобія, клаустрофобія, соціальна фобія). Примітно, що в слові збереглася подвійність первісного значення: страх як зовнішня сила, що захоплює людину всупереч її волі [3].

Термін «манія» (грец. *μανία*) в античності означав богонатхненне безглуздя — стан, у якому людиною оволодіває надприродна сила. Платон у діалозі «Федр» розрізняв чотири види «священного безумства»: пророче (від Аполлона), містичне (від Діоніса), поетичне (від Муз) та еротичне (від Ероса й Афродіти) [3].

Панічні розлади також несуть в своїй назві сліди міфології: «паніка» походить від імені бога Пана, який, за переказами, міг раптово наводити на людей безпідставний, всеохоплюючий жах — особливо в пустельних гірських місцях, що сприймалися як його володіння [4].

Термін «меланхолія» (грец. *melan-* — «чорний» + *chol-* — «жовч»). відображає гуморальну теорію Гіппократа і Галена, згідно з якою здоров'я людини визначається балансом чотирьох рідин тіла: крові (*sanguis*), слизу (*phlegma*), жовтої жовчі (*chole*) та чорної жовчі (*melanchole*). Переважання чорної жовчі, на думку античних лікарів, спричиняло пригніченість, безпричинний страх і апатію [5].

Показово, що Аристотель у «Проблемах» пов'язував меланхолічний темперамент із видатними здібностями, заклавши тим самим традицію романтизації депресії як «хвороби геніїв», що зберігалася аж до епохи Романтизму [5].

Термін «істерія» (грец. *ἵστέρα* — «матка») відображає давнє переконання, що цей розлад є виключно жіночим і зумовлений «блуканням матки» по тілу. Гіппократ та його послідовники вважали, що орган, позбавлений достатнього «зволоження», мігрує по організмі, спричиняючи судоми, задуху і втрату свідомості. Лікування передбачало одруження та дітонародження [6].

Лише наприкінці XIX століття Жан-Мартен Шарко та його учень Зигмунд Фрейд остаточно розірвали зв'язок між істерією та жіночою фізіологією, продемонструвавши відповідні симптоми у чоловіків. Сам термін згодом був вилучений із діагностичних класифікацій, однак зберігся в похідних поняттях [6].

Лат. *delirium* походить від дієслова *delirare* — буквально «зійти з борозни» (*de-* «з» + *lira* «борозна»). Метафора взята із сільськогосподарського контексту: плуг, що вийшов із колії, — образ порушення нормального, впорядкованого руху думки. Ця етимологія дуже точно передає клінічну картину гострого делірію — розладу з дезорієнтацією, сплутаністю мислення та галюцинаціями **Висновки.** Проведений аналіз демонструє, що психіатрична термінологія є найціннішою лінгвістичною пам'яткою, що зберігає шари різних культурно-історичних уявлень про природу психічного розладу. У словах «нарцисизм», «фобія», «манія» та «паніка» живуть міфологічні персонажі та боги; у «меланхолії» та «істерії» — тілесно-гуморальні теорії античної медицини; у «делірії» — сільськогосподарські метафори повсякденного життя Риму [2].

Етимологічний підхід до медичної термінології не є суто академічною справою. Він розкриває концептуальну історію хвороби, дозволяючи зрозуміти, як змінювалося ставлення суспільства до психічного страждання: від карі богів та біснування — до тілесної патології і, нарешті, до нейробіологічного та психодинамічного розуміння.

Список використаних джерел:

1. Енциклопедія сучасної України. <https://esu.com.ua/article-71142>
2. НейроNEWS: психоневрологія та нейропсихіатрія <https://neuronews.com.ua › archive › c.16-19>
3. Попович Я. Історичний та лінгвокультурологічний аналіз патопсихологічних термінів із терміноелементами - *mania*, *-phobia*. *Психологія* 2(12)/2020 – с. 77-81
4. Паніка: походження слова. URL: <https://silga.quet.cx.ua/articles/pohodzhennja-slova-panichno.html> (дата звернення 25.03.2026)
5. Меланхолія. URL: <https://vtkosnova.com/uk/melanholiya> (дата звернення 28.03.2026)
6. Істерія та лоботомія. Як психіатрія ставала інструментом пригнічення жінок? Wonder. URL: <https://www.wonderzine.me/wonderzine/life/equality/18953-isteriya-ta-lobotomiya-yak-psihiatriya-stavala-instrumentom-prignichennya-zhinok> (дата звернення 03.04.2026)

Danishyar Ahmad Shah

**THE INFLUENCE OF ANTIQUITY ON THE MODERN
WORLDVIEW: A LINGUOCULTURAL PERSPECTIVE**

Kharkiv National Medical University
Research Supervisor: PhD Skorbach T.V.

Antiquity, particularly the civilizations of Ancient Greece and Ancient Rome, has significantly influenced the formation of the modern worldview. The cultural, intellectual, and linguistic achievements of these societies continue to affect

contemporary philosophy, politics, science, education, literature, and language. From a linguocultural perspective, antiquity represents not only a historical period but also an important cultural heritage that still shapes modern societies.

Linguocultural studies examine the relationship between language and culture, showing how language preserves cultural knowledge and transmits values and ideas across generations. In this way, language functions as a cultural memory that maintains the connection between modern societies and the intellectual traditions of ancient civilizations [1: 34]. One of the most important contributions of antiquity is the development of philosophical thought. Ancient Greek philosophers such as Socrates, Plato, and Aristotle established the foundations of Western philosophy and scientific reasoning. Socrates promoted critical thinking through dialogue, encouraging individuals to reflect on moral questions. Plato explored ideas of justice, knowledge, and the ideal state, while Aristotle contributed to logic, ethics, politics, and natural sciences. Their philosophical works laid the intellectual foundations that continue to influence modern academic disciplines and scientific thinking [2: 57]. Antiquity also strongly influenced political thought. Ancient Greece introduced early forms of democracy, particularly in Athens, where citizens participated in political decision-making. Although modern democratic systems differ from those of antiquity, principles such as civic participation and public debate originate from classical traditions. Ancient Rome also contributed to the development of legal systems. Roman law established principles related to justice, citizenship, and legal procedures, which later influenced many modern legal frameworks. Language remains one of the main channels through which the heritage of antiquity has been preserved. Greek and Latin have strongly influenced the vocabulary of modern languages, especially in science, medicine, philosophy, and politics. Many international terms originate from classical languages, including “democracy,” “philosophy,” and “biology.” These terms reflect conceptual systems developed in ancient societies. For example, the word “philosophy” comes from the Greek words *philo* (love) and *sophia* (wisdom), while “democracy” means “rule of the people.” Through such terms, modern languages preserve the intellectual concepts of antiquity [3:91].

The influence of antiquity is also visible in literature, mythology and medical terms. Ancient Greek and Roman myths continue to inspire modern literature, art, and cinema. Mythological characters such as Zeus, Athena, and Hercules have become universal cultural symbols. In addition, many expressions used in

modern languages originate from ancient myths. Phrases such as “Achilles’ heel,” “Pandora’s box,” and “Trojan horse”, п’ятковий сухожилок (*tendo calcaneus*) - сухожилок Ахілла remain common in contemporary including medical professional communication, showing how ancient narratives continue to shape modern cultural expression [1: 36]. And these expressions are also used in Modern Ukrainian language. e.g. Ахіллесова п’ята, скринька Пандори, Троянський кінь. In conclusion, antiquity has had a lasting influence on the modern worldview. The philosophical ideas, political concepts, linguistic traditions, and cultural narratives that developed in ancient Greece and Rome remain important in contemporary intellectual and cultural life. From a linguocultural perspective, language plays a key role in preserving and transmitting the cultural heritage of antiquity, allowing modern societies to remain worldview. The

philosophical ideas, political concepts, linguistic traditions, and cultural narratives that developed in ancient Greece and Rome remain important in contemporary intellectual and cultural life. From a linguocultural perspective, language plays a key role in preserving and transmitting the cultural heritage of antiquity, allowing modern societies to remain connected with the ancient world.

References:

1. Cartledge, P. (2011). *Ancient Greece: A History in Eleven Cities*. Oxford University Press.
2. Kenny, A. (2010). *A New History of Western Philosophy*. Oxford University Press.
3. Crystal, D. (2010). *The Cambridge Encyclopedia of Language*. Cambridge University Press.

Денисова М.В.

ГРЕЦЬКО-ЛАТИНСЬКІ КОМПОНЕНТИ ЯК ОСНОВА КЛАСИФІКАЦІЇ НАЗВ АКУШЕРСЬКИХ ХІРУРГІЧНИХ ВТРУЧАНЬ

Харківський національний медичний університет

Науковий керівник: канд. філол. н. Литовська О.В.

Акушерські хірургічні втручання є важливим елементом сучасної перинатальної медицини. Багато термінів у акушерстві мають грецько-латинське походження, що дозволяє класифікувати операції за їх механікою та анатомічною локалізацією.

Метою роботи є аналіз грецько-латинських термінів акушерських втручання, визначення їх морфологічної структури та принципів класифікації.

У роботі використано методи термінологічного та морфологічного аналізу.

Термінологічна багатонаціональність галузі відображається у самій назві, адже «акушер» походить від французького *accoucheur* – «той, хто приймає пологи» (від *accoucher* – «народжувати»). У латинській медичній термінології відповідними є терміни *obstetrix*, *icis f* – «повивальна бабка, акушерка» та *obstetrīcia*, *ōrum n* – «допомога при пологах», які походять від *ob-sto* – стояти на шляху, навпроти (породіллі).

Для аналізу відібрано 20 термінів, які найчастіше використовуються у сучасній акушерській практиці: *episiotomia*, *perineotomia*, *perineorrhaphia*, *extractio vaccuum*, *embryotomia* (*craniotomia*, *decapitatio*, *spondylotomia*, *cleidotomia*, *eventeratio*), *extractio manualis placentae*, *revisio instrumentalis uteri*, *devascularisatio uteri*, *sutura compressiva uteri*, *remodelatio segmenti inferioris uteri*, *amniotomia*, *amniocentesis*, *partus*, *sectio caesarea*, *abortus*.

Терміни можуть бути згруповані за типом хірургічного втручання, спираючись на грецько-латинські компоненти. Терміноелементи відображають механізм хірургічного втручання та його анатомічну локалізацію. Терміноелемент **-tomia** (від грец. *tomē* – розріз, розтин) вказує на хірургічне розсічення тканин, а корінь уточнює анатомічну структуру або об'єкт втручання. До цієї групи належать *episiotomia* (*epision* – зовнішні жіночі статеві органи),

perineotomia (*perineum* – промежина), *amniotomia* (*amnion* – амніотична оболонка), а також *embryotomia* (*embryon* – зародок).

Різні види ембріотомії становлять окрему підгрупу операцій, що належать до деструктивних та спрямовані на розчленування плода для полегшення його видалення. Конкретна анатомічна ділянка вказана у корені: *craniotomia* – розтин черепа (*cranium*); *decapitatio* (*de-* – відділення, *caput* – голова); розтин хребта – *spondylotomia* (грец. *spondylos* – хребець), ключиці – *cleidotomia* (грец. *kleis* – ключиця); *eventeratio* (*e-* – вилучення назовні, *venter* – живіт, череві) – видалення внутрішніх органів. В даних термінах поряд з грецькими використовуються латинські корені *cranio*, *capit*, *venter*, що створює терміни-гібриди.

Друга важлива група представлена термінами, що позначають відновлення анатомічної цілісності тканин: використовується терміноелемент *-rrhaphia* (грец. *rhaphe* – шов), наприклад *perineorrhaphia*, або латинський відповідник *sutura* (зшивання): *sutura compressiva uteri*.

Терміни з латинським компонентом *extractio* (від *extrahere* – витягувати; *ex-* – назовні) позначають операції, пов'язані з вилученням плода або його частин (*extractio vacuum*), а також плаценти (*extractio manualis placentae*). Спосіб виконання втручання конкретизується: за допомогою інструмента вакуум-екстрактора (*vacuum*) або вручну (*manualis*).

Окрему групу становлять терміни, що позначають діагностичні втручання: *amniocentesis* вказує на пункційний метод отримання амніотичної рідини. У цьому випадку поєднуються грецький суфікс (від грец. *kentēsis* – прокол) і корінь *amnion*, що визначає анатомічну структуру (амніон).

Також у дослідженні виділено терміни, які описують комплексні маніпуляції з маткою: *revisio uteri instrumentalis*, *devascularisatio uteri*, *remodelatio segmenti inferioris uteri*. Зокрема, *revisio uteri instrumentalis* (*re-* – повторно; *visio* – огляд) означає повторний або контрольний огляд порожнини матки із застосуванням інструментів (*instrumentalis*). Термін *devascularisatio uteri* (*de-* – усунення, *vas* – судина) – припинення кровопостачання матки шляхом впливу на судини. *Remodelatio segmenti inferioris uteri* (*re-* – повторно; *modelatio* – формування) – реконструкція нижнього сегмента матки. У цих термінах переважають латинські корені (*vas*, *visio*, *modelatio*) та префікси (*re-*, *de-*), які безпосередньо розкривають зміст і механізм втручання.

Базові акушерські поняття мають латинське походження: *partus* від *parere* – народжувати; *abortus* від *aboriri* (*ab-* – від; *oriri* – виникати, народжуватись), означає «переривання розвитку», переривання вагітності.

Sectio caesarea (*sectio* – розтин, від лат. *secare* – різати) означає хірургічне розсічення. Термін *caesarea* є епонімом і традиційно пов'язується з ім'ям Юлія Цезаря (лат. *Caesar*), хоча історична достовірність цього зв'язку залишається дискусійною. У сучасній практиці виділяють різні типи кесаревого розтину, які конкретизують локалізацію оперативного доступу: *sectio caesarea corporalis* (*corpus uteri* – тіло матки) – розтин тіла матки, *sectio caesarea segmenti inferioris* – розтин нижнього сегмента матки.

Отже, латинсько-грецька термінологія акушерських втручань має чітку морфологічну структуру: кінцеві терміноелементи визначають тип операції, а

корені – анатомічне розташування. Аналіз показує, що у термінах на позначення акушерських втручань грецькі (-*tomia*, -*rrhaphia*, -*centesis*) та латинські (*sectio*, *sutura*, *extractio*) корені використовуються рівною мірою. Необхідність точніше вказати анатомічне утворення призводить до залучення латинських назв органів (*remodelatio segmenti inferioris uteri*, *craniotomia*). Отже, для оволодіння галузевою лексикою необхідно разом із вивченням терміноелементів грецького походження актуалізувати знання латинських анатомічних термінів.

Жадан Ю.О.

ОНОМАСТИЧНІ СТРАТЕГІЇ У БРЕНДИНГУ СТОМАТОЛОГІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ

Харківський національний медичний університет
Науковий керівник: канд. філол. н. Литовська О.В.

Засоби для гігієни рота – обов’язковий елемент щоденного догляду кожної людини. Це робить їх прибутковим продуктом для виробників. Водночас така ситуація обумовлює високу конкуренцію, яка впливає на постійне удосконалення ефективності засобів та пошуки успішних маркетингових стратегій для привернення уваги покупців.

Назва – один із важливих елементів комерційного успіху. Наша робота присвячена дослідженню особливостей утворення назв стоматологічних засобів і брендів.

Нами виокремлено 21 термін. Ми розділили їх за лексичними та морфологічними особливостями.

Терміни можна поділити за:

- структурою: однослівні (19) та багатослівні (2);
- походженням: грецькі (3), латинські (6) та змішані (12).

Терміни-словосполучення: Мілістан фаринго та Тантум верде. У першій назві “Мілістан” виступає як бренд, тоді як “фаринго” вказує на глотку – орган, на який спрямована дія препарату. Тантум верде поєднує латину (*tantum* – все), та італійську: *verde* – зелений.

Решта термінів мають один корінь, або утворені складанням основ. Серед однослівних зустрічаємо терміни із грецьким компонентом (Стоматофіт, Стоматидин, Parodontax) та з латинським (Камідент, Lacalut, Curaprox, Medosan, Interprox). Серед останніх цікавою є стратегія утворення назв шляхом усичення основ у позначенні інгредієнтів: Lacalut (від алюмінію лактату – ALUminii LACTas) та Камідент (“кам-” від лат. *chamomilla*, ае f – ромашка).

Розповсюдженим є поєднання класичних і сучасних мов: 1) грецька і латинська (Фітодент, Alphanova, Biodent, Biomed, Sensodyne); 2) грецька і англійська (Biorepair, Perio-aid); 3) латинська і італійська (Тантум верде, Dentissimo); 4) латинська і англійська (Aquafresh, Dentaïd, Oral-B).

Нами було проведено групування терміноелементів за семантикою. Вказівки на анатомічні структури: *stomat-* (грец. *stomat* - ротова порожнина): Стоматофіт та Стоматидин; аналогічне значення у латинського *oral*: Oral-B, де літера “B” є скороченням англійського слова *brush* (щітка); глотка (грец. *pharyng-*

) – Мілістан фаринго. Найпоширенішими є *dent* і *-odont* (лат. та грец. зуби), які зустрічаються в назвах Фітодент, Камідент, Biodent, Dentissimo, Parodontax та Dentaïd.

Терміноелементи, що вказують на склад, підкреслюючи свою натуральність або походження: фіт/фіто (від грец. φύτό - рослина) міститься в таких назвах, як Стоматофіт та Фітодент. Грецький елемент *bio-* (від βίος - життя) підкреслює натуральність засобів у назвах Biorepair, Biodent і Biomed. Рослинний компонент міститься в назві Камідент. Хімічні сполуки знаходимо в Lacalut та Aquafresh (лат. aqua – вода).

Терміноелементи, що говорять про дію: англійська *aid* (допомога) у Dentaïd та Perio-aid, фактично вказує на допомогу із зубами та періодонтом. Biorepair акцентує на відновленні (англ. repair – ремонт/відновлювати), Sensodyne на зменшенні чутливості (лат. sensus) та болі (грец. -odyn) при регулярному використанні, Aquafresh на свіжості (англ. fresh), Curaprox на догляді (лат. cura), Medosan на здоров'ї (лат. sanus), а багатослівний термін Тантум верде на свіжості, маючи у своїй назві згадку про зелений колір. Biomed та Medosan мають у своїй структурі частку *med* (від лат. medicus – лікар), що формує уявлення про якісне професійне лікування та підтримання здоров'я.

Варто також звернути увагу на терміноелементи, що вказують на локалізацію. Грецький префікс *peri-/par(a)-* і латинський *inter-* містяться в Parodontax, Perio-aid та Interprox, підкреслюючи вплив на періодонт або міжзубні проміжки.

Терміноелементи, що передають новизну або якість: Alphanova підкреслює першість (*alpha* – перша буква грецького алфавіту) і новизну (лат. novus – новий). Італійський суфікс *-issimo* в Dentissimo означає найвищий ступінь якості.

Більшість фармацевтичних та стоматологічних брендів віддають перевагу однослівним назвам, через їх легше запам'ятовування. Поєднання греко-латинських коренів з іншими мовами дає змогу створювати унікальні назви та робити їх привабливими для міжнародного ринку. Англійська мова зараз є найважливішим засобом міжнародної комунікації, але медицина історично сформована на грецькій та латинській мовах, саме через це у термінах використовуються греко-латинські компоненти *dent*, *oral* або *stoma*, замість англійських відповідників *tooth* і *mouth*.

Зеліско А.Ю.

ТЕРМІНИ ЕПОНІМИ В НАЗВАХ ЛІКАРСЬКИХ ПРЕПАРАТІВ

Харківський національний медичний університет

Науковий керівник: канд. філол. н. Лисенко Н.О.

Епоніми — це назви об'єктів, утворені від імені реальної особи, яка вперше їх описала або на честь якої їх названо.

У фармацевтичній номенклатурі в назвах деяких препаратів після позначення лікарської форми вказується прізвище дослідника, з яким пов'язане відкриття чи впровадження препарату. Назва лікарської форми (у Nom. Sing.) поєднується з прізвищем автора препарату (у Gen. Sing.); при цьому для жіночих

прізвищ характерне закінчення –ae, а для чоловічих — –i. Чоловічі прізвища в таких назвах, як правило, належать до II відміни латинської мови.

Приклади епонімічних назв:

1. *Solutio Lugoli* — розчин Люголя (структуру та склад речовини вперше запропонував у XIX столітті французький лікар Жан Гійом Огюст Люголь. Спочатку препарат застосовували для лікування туберкульозу, однак це виявилось неефективним. Про розчин Люголя знову заговорили у 1986 році після аварії на Чорнобильській АЕС: препарат насичує щитоподібну залозу йодом, захищає її від ушкоджень і запобігає накопиченню радіоактивного йоду.)

2. *Liquor Virovi* – рідина Бурова (названа на честь німецького лікаря та фармацевта Йоганна Філіппа Бурова. Препарат є 8% розчином основного ацетату алюмінію. Має антисептичні, в'язучі та протизапальні властивості, зменшує секрецію потових і сальних залоз.)

Жіночі прізвища відносяться до I відміни. Приклади епонімічних назв:

3. *Unguentum Zolotarevae* — мазь Золотарьової (мазь виготовляється за індивідуальним рецептом лікаря в аптеці. Завдяки своєму комбінованому складу (антибіотик + гормон + вітаміни) її призначають для лікування складних дерматитів, трофічних виразок та ран, що тривалий час не загоюються. Назва пов'язана з прізвищем дослідниці Золотарьової, яка запропонувала дану рецептуру; подібні індивідуальні мазі є прикладом авторських прописів, що використовуються у практичній медицині.)

Деякі прізвища не відмінюються:

4. *Balsamum Vom-Benge* – бальзам Бом-Бенге (протизапальний та знеболювальний засіб, що був розроблений наприкінці 19 століття французьким лікарем Жюлем Бенге. Основою мазі є комбінація ментолу та метилсаліцилату, які допомагають при болях у м'язах та суглобах. При втиранні мазь покращує мікроциркуляцію, знімає набряк, почервоніння та біль.)

5. *Solutio Ringer-Locke* – розчин Рінгер-Локка (фізіологічний розчин кількох неорганічних солей, таких як хлорид натрію, хлорид калію, хлорид кальцію та бікарбонату натрію. У 1882 році Сідней Рінгер розробив перший збалансований кристалоїдний розчин, що став альтернативою фізіологічному розчину натрію хлориду. Дослідник експериментально довів, що для підтримки скоротливості серця необхідний комплекс електrolітів.)

Часто в авторизованих прописах для передачі звуків, відсутніх у латинській мові, використовуються букви із сучасних західноєвропейських мов. Наприклад:

6. *Unguentum Wilkinsoni* – мазь Вількінсона (дерматологічний засіб, що поєднує антисептичні, протигрибкові та протизапальні властивості. Розроблена мазь була в 19 столітті, тривалий час вважалась одним із найдієвіших засобів проти корости. Зараз мазь активно використовується у ветеринарній медицині для лікування шкірних захворювань у тварин).

Отже, епоніми відіграють важливу роль у фармацевтичній термінології, оскільки не лише виконують номінативну функцію, а й відображають історичний розвиток медицини та фармації. Вони зберігають імена науковців і лікарів, чий відкриття стали підґрунтям для створення лікарських засобів і методів лікування.

Використання епонімічних назв також сприяє міждисциплінарному зв'язку між мовознавством, медициною та фармакологією, формує професійну мовну компетентність майбутніх фахівців. Водночас знання граматичних особливостей оформлення таких термінів латинською мовою є необхідною умовою їх правильного вживання у медичній практиці.

Таким чином, вивчення епонімів дозволяє не лише глибше зрозуміти структуру фармацевтичної номенклатури, а й усвідомити значення наукової спадщини у розвитку сучасної медицини.

Ivanova T.

SHORT LATIN RECIPE FOR THE TREATMENT OF DISEASES OF THE ORAL MUCOSA

Teacher of International humanitarian university,
Faculty of Foreign Languages, Media and Psychology
Department of foreign languages professional communication

When developing a treatment plan for oral mucosa, it is necessary to consider the etiology and pathogenesis of the disease and base the appropriateness of prescribing a particular drug on the basis of its effectiveness, avoiding a formula.

When treating gingivostomatitis, attention should be paid to the concentration of the prescribed disinfectant solutions, as well as their temperature, especially during the acute phase of the disease. During an acute inflammatory process, accompanied by severe pain and tissue damage, the solution concentration should be lower than during the healing period. The solution temperature should be between 37-38°C, as a warm solution does not irritate the oral mucosa, is better absorbed, and treatment with it is less painful.

During the acute phase of the disease, mouth rinses should be performed more frequently (5-6 times a day) and the oral cavity should be cleaned daily.

To combat microbial activity, disinfectant solutions are prescribed as mouth baths. If the goal is to improve absorption of the medication, it is advisable to use topical applications. The following solutions are prescribed for rinsing the mouth: hydrogen peroxide, 1 tablespoon per glass of water; 1-2% potassium permanganate, 3-5 drops per glass of water; 3-5% baking soda solution; 0.25% chloramine solution; sage decoction; and furacilin solution.

To numb the oral mucosa, solutions of novocaine or novocaine with urotropin are used locally; anesthesin in glycerin is used to lubricate the mucosa.

To stimulate epithelial regeneration, iodine preparations (most often used in the form of Lugol's solution), concentrated vitamins A and D, cigerol, and naftalan are prescribed.

1.Rp. Sol. Chloramini 0.25% 200.0

DS. For mouthwash

2.Rp. Sol. Chloramini 2% 200.0

DS. 1 tablespoon per glass of water for mouthwash.

3.Rp. Sol. Hygrogentis peroxydi dilutae 200.0
DS. 1 tablespoon per glass of water for mouthwash.

4.Rp. Sol. Kalli hypermanganatis 5% 50.0
DS. 3-5 drops per glass of water for mouthwash.

5.Rp. Hydroperiti 1.5
D. t. d. N. 10 in tablets.
S. 1 tablet per glass of water for mouthwash

6.Rp. Sodium hydrocarbonatis Natril tetraboratis aa 20.0
DS. 1 teaspoon per glass of water for mouthwash for fungal infections

7.Rp. Sodium tetraboratis 20.0
DS. 1/2 teaspoon per glass of water for mouthwash for fungal infections

8.Rp. Sol. Sodium hy frocarbonatis 3-5% 200.0
DS. For mouthwash

9.Rp. Sol. Furacilini 0.02% 200.0
DS. For mouthwash

10.Rp. Fol. Salviae 50.0
DS. 1 teaspoon per glass of boiling water for mouthwash

11.Rp. Sol. Novocaini 0.5% 200.0
DS. Mouthwash for oral pain

12.Rp. Novocaini 1.0
Hexamethylentetramini 2.0
Aq. distillate 200.0
MDS. Mouthwash for oral pain

13.Rp. Sol. Dicaini 0.5% 10.0
DS. For superficial anesthesia of the oral mucosa

References

1. Bugaj M. *Lingua Latina pharmaceutica* / M. Bugaj, W. Bugaj, A. Kierczak. – Warszawa : Wydawnictwo Lekarskie PZWL, 2005. – 510 s.
2. Fałdrowicz W. *Lingua Latina pro usu medico* / W. Fałdrowicz, Z. Grech Żmilewska. – Warszawa : Wydawnictwo Lekarskie PZWL, 2004. – 214 s.
3. Ołędzka B. *Latin in Medicine. Course for medical students* / B. Ołędzka. Warszawa : Oficyna Wydawnicza WUM, 2013. – 234 s.

4. Закалюжний М.М. Посібник з анатомічної і клінічної термінології : навч. посіб. для студентів, інтернів мед. ін-тів та курсантів ін-тів удосконалення лікарів / М. М. Закалюжний, М. А. Андрейчин. – К. : Здоров'я, 1993. – 223 с.

Ігліна Д.Д.

МЕТАФОРИЗАЦІЯ У МЕДИЧНІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Тернопільський національний медичний університет

ім. І. Я. Горбачевського

Науковий керівник: канд. пед. н. Коцюба Р. Б.

Латинська медична термінологія постає не лише як стандартизований набір назв, а як результат багатовікової еволюції пізнання людиною власної будови. Особливої ваги сьогодні набуває вивчення метафоризації в анатомії та клінічній медицині – одного з найдавніших способів номенклатури, бо саме у процесі становлення науки через асоціативне порівняння невідомого (внутрішньої будови) із загальновідомим (побутом, природою, архітектурою) відбувалося первинне осмислення складних медичних понять. Незважаючи на стрімкий науковий прогрес, первинні когнітивні підходи залишаються «незмінною класикою», що робить дослідження метафоричних механізмів у медицині актуальним та необхідним для розуміння логіки формування професійної мови.

Найбільш наочно процес метафоризації можна спостерігати через уподібнення частин тіла до знарядь праці та предметів античного вжитку. Розглядаючи будову середнього вуха, ми бачимо цілу «кузню»: термін *malleus* (молоточок) отримав свою назву через характерну форму, що б'є по *incus* (ковадлу), передаючи вібрацію на *stapes* (стремено), яке за своїм виглядом ідентичне деталі кінської збруї. Схожий принцип ми бачимо у назві *vomer* (леміш), адже ця кістка носової перегородки нагадує гостру частину плуга, що розрізає ґрунт. Навіть дрібні деталі мають своє логічне пояснення: наприклад, *clavicula* (ключиця)[2:електронний ресурс] є похідною формою від *clavis* (ключ), оскільки вона ніби «замикає» грудну клітку, виконуючи роль стрижня. Не менш цікавим є термін *patella* (надколінок), який у буквальному перекладі означає «маленька пательня» або «тарілочка», що вказує на сплюснуту, чашоподібну форму цієї кістки. Ще одним яскравим прикладом є *fibula* (мала гомілкорова кістка), назва якої буквально означає «застібка» або «шпилька». Це вказує на спосіб її прилягання до великої гомілкової кістки (*tibia* – «флейта»), подібний до механізму античної брошки. Сюди ж відноситься *acetabulum* (кульшова западина)[2:електронний ресурс], названа на честь посудини для оцту через свою чашоподібну форму.

Окрім побутових предметів, анатоми часто зверталися до архітектури, сприймаючи людське тіло як складну споруду. Так, термін *atlas* (перший шийний хребець) відсилає нас до міфологічного титана, що тримає небо, – у даному випадку хребець виступає опорою для «купола» голови. Внутрішній простір організму також описується термінами *vestibulum* (присінок), що означав

передпокій римського дому, та fornix (склепіння), що підкреслює аркову конструкцію певних структур мозку.

Природа також стала багатим джерелом для номінації, де форма органа порівнювалася з представниками флори та фауни. Відомий усім musculus (м'яз) є похідною формою від слова mus (миша), оскільки давні вчені вважали, що скорочення м'яза під шкірою нагадує пересування маленького гризуна. У структурі ока ми зустрічаємо uvea (судинна оболонка), що етимологічно походить від слова «виноградина», через свою характерну текстуру та колір. Навіть у глибинах мозку захорався hippocampus, названий «морським коником» через свою вигнуту форму, що дивовижним чином повторює контури цієї морської істоти. Завершує цю картину apertura piriformis (грушоподібний отвір), назва якого прямо вказує на фруктову метафору, допомагаючи чітко візуалізувати контури кісткового входу до носової порожнини.

Таким чином, кожен термін є результатом асоціативного ряду: бачу форму; знаходжу аналог у житті; закріплюю назву. Метафора в анатомії – це не лише прикраса мови, а корисний інструмент, що дозволяє не лише механічно завчати слова, а й розуміти логіку анатомічного мислення, що є важливим для професійної підготовки майбутнього фахівця.

Список використаних джерел:

1. Паласюк Г. Б., Саварин Т. В., Федчишин Н. О. Латинська мова та медична термінологія : навч. посіб. Тернопіль : ТНМУ імені І. Я. Горбачевського, 2020. 256 с.

2. Особливості застосування сучасної медичної та анатомічної термінології. Блоги БДМУ. URL: [<https://www.bsmu.edu.ua/blog/5807-osoblivosti-zastosuvannya-suchasnoi-medichnoi-ta-anatomicanoi-terminologii/>] (дата звернення: 04.04.2026).

Карташова Д.С.

ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ЛАТИНСЬКИХ НАЗВ ПАРАЗИТАРНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ

Харківський національний медичний університет
Науковий керівник: канд. філол. н. Литовська О.В.

Паразитарні захворювання - це група хвороб, що викликаються найпростішими, гельмінтами або членистоногими, які використовують людину як середовище проживання та джерело живлення. Хвороби становлять серйозну загрозу для глобального здоров'я через високу вірулентність та швидке поширення.

Розуміння етимології назв цих хвороб дає значущі підказки про прояв патології, морфологію та локалізацію паразита. Цим обумовлена актуальність нашого дослідження, метою якого є розгляд етимології латинських назв та виявлення закономірностей у їх формування.

Матеріалом нашої роботи постали 39 назв патологій, представлених у ICD-11.

Аналіз структури термінів дозволив виділити такі групи: 1) Назва не пов'язана із паразитом (*malaria*, *scabies*); 2) Назви за схемою «Паразитарна назва + суфікс -iasis»: даний суфікс найчастіше вживається для назв гельмінтозів, дещо рідше - для хвороб, які викликаються найпростішими та ектопаразитами. (*Acanthamoebiasis*; *Trypanosomiasis*; *Amoebiasis*; *Angiostrongyliasis*; *Anisakiasis*; *Capillariasis*; *Enterobiasis*; *Gnathostomiasis*; *Ancylostomiasis*; *Oesophagostomiasis*; *Onchocerciasis*; *Strongyloidiasis*; *Toxocariasis*; *Trichuriasis*; *Dipylidiasis*; *Diphyllobothriasis*; *Taeniasis*; *Clonorchiasis*; *Dicrocoeliasis*; *Fascioliasis*; *Opisthorchiasis*; *Paragonimiasis*; *Schistosomiasis*; *Pthiriasis*; *Cimicosis*; *Demodicosis*); 3) «Паразитарна назва + суфікс -osis»: Суфікс -osis має дещо ширше застосування, адже він охоплює захворювання, спричинені найпростішими, гельмінтами та членистоногими. Сучасна медична номенклатура тяжіє до уніфікації термінів шляхом використання суфікса -osis як універсального індикатора паразитарного захворювання (*Toxoplasmosis*; *Rhinosporidiosis*; *Syngamosis*; *Trichinosis*; *Uncinariasis*; *Cysticercosis*; *Echinococcosis*; *Sparganosis*; *Pediculosis*).

Слова першої групи відображають історичні уявлення про хворобу або клінічні прояви: *Malaria* - від італійського *mala aria* («погане повітря»); назва виникла задовго до виявлення плазмодіїв, коли хворобу пов'язували з випарами боліт; *scabies* - від латинського *scabere* («чухати», «свербіти»): назва відображає основний клінічний симптом захворювання - інтенсивний свербіж, який викликає збудник (*Sarcoptes scabiei*). Тут назва хвороби стала первинною щодо описової назви самого кліща.

Для розуміння етимології решти термінів необхідно звернутися до походження назв збудників. На основі опрацьованого переліку було виявлено наступний розподіл за походженням.

Латинське походження (бл. 18%): *Capillariasis* - *capillus* («волосся»); *Uncinariasis* - *uncinus* («гачок»); *Taeniasis* - *taenia* («стрічка»,); *Fascioliasis* - *fasciola* («тасьма»,); *Pediculosis* - *pediculus* («воша»); *Cimicosis* - *cimex* («клоп»); *Demodicosis* - складне слово: *dem-* (латинізоване від грец. *demos* - «сало», «жир») та *dex* (лат. «черв'як»).

Грецьке походження (бл. 74%): *Acanthamoebiasis* - *akantha* (шип) + *amoibe* (зміна); *Trypanosomiasis* - *trypanon* (свердло) + *soma* (тіло); *Rhinosporidiosis* - *rhis*, *rhinos* (ніс) + *spora* (насіння); *Toxoplasmosis* - *toxon* (дуга/лук) + *plasma* (виліплене/сформоване); *Amoebiasis* - *amoibe* (зміна/чергування); *Angiostrongyliasis* - *angeion* (судина) + *strongylos* (круглий); *Anisakiasis* - *anisos* (нерівний) + *akis* (вістря/голка); *Enterobiasis* - *enteron* (кишка) + *bios* (життя); *Gnathostomiasis* - *gnathos* (щелепа) + *stoma* (рот); *Ancylostomiasis* - *ankylos* (зігнутий/гачкуватий) + *stoma*; *Oesophagostomiasis* - *oisophagos* (стравохід) + *stoma*; *Onchocerciasis* - *onkos* (гачок/пухлина) + *kerkos* (хвіст); *Strongyloidiasis* - *strongylos* + *eidos* (вигляд); *Syngamosis* - *syn* (разом) + *gamos* (шлюб); *Toxocariasis* - *toxon* (лук/дуга) + *kara* (голова); *Trichinosis* - *thrix*, *trichos* (волосся); *Trichuriasis* - *thrix*, *trichos* + *oura* (хвіст); *Cysticercosis* - *kystis* (міхур) + *kerkos* (хвіст); *Dipylidiasis* - *dis* (два) + *pyle* (отвір/ворота); *Diphyllobothriasis* - *dis* (два) + *phyllon* (листок) + *bothrion* (щілина/ямка); *Echinococcosis* - *echinos*

(їжак) + kokkos (зерно/ягода); Sparganosis - sparganon (пелюшка/стрічка); Clonorchiasis - klon (гілка) + orchis (яєчко); Dicrocoeliasis - dikroos (роздвоєний) + koilia (порожнина); Opisthorchiasis - opisthios (задній) + orchis (яєчко); Paragonimiasis - para (біля) + gonimos (статевий/плідний); Schistosomiasis - schistos (розщеплений) + soma; Pthiriasis - phtheir (воша); Scabies - лат. scabere (свербіти).

Епоніми (бл. 8%): Назви на честь науковців: Leishmaniasis – на честь шотландського патолога та лікаря Вільяма Буга Лейшмана; Giardiasis (Гіардіаз / Лямбліоз): Альфред Матьє Жиар та Вілем Душан Лямбль; рід *Giardia* названий на честь Жиара, а термін «лямбліоз» - на честь Лямбля. Це рідкісний випадок подвійного епоніма; Babesiosis – на честь Віктора Бабеш, румунського бактеріолога та патологоанатом.

Нами визначено основні джерела мотивації назв збудників паразитарних хвороб. Найпоширенішою є мотивація за зовнішнім виглядом та морфологією: Capillaria - тонкий, як волосина; Taenia - довге плоске тіло; Fasciola - листоподібна форма; Trichinella - ниткоподібна структура; Strongyloides - кругла форма тіла; Acanthamoeba - наявність шипоподібних виростів. Важливим аспектом є локалізація (місце паразитування): Enterobius (кишка); Oesophagostomum (стравохід); Rhinosporidium (вважає слизову оболонку носа); Angiostrongylus (паразитує в кровоносних судинах). Часто збудник порівнюється із предметами чи тваринами: Echinococcus - гачки на голівці, які нагадують колючки їжака; Uncinaria - має загнутий передній кінець тіла (uncus – гачок); Cysticercus - личинка у формі міхура (kystis) з «хвостиком» (kerkos). У назвах можуть відображатися особливості поведінки: Syngamus - самець і самка зростаються для спарювання; Amoeba - постійна зміна форми тіла; Trypanosoma - паразит рухається гвинтоподібно в крові. Увічнення пам'яті науковця в епонімах: Leishmania (Вільям Лейшман), Giardia (Альфред Жиар), Babesia (Віктор Бабеш).

Аналіз 39 назв паразитарних захворювань із ICD-11 підтвердив домінування термінів грецького походження (74%) та високу продуктивність суфіксів -iasis та -osis. Більшість назв мають чітку етимологічну мотивацію, яка дозволяє визначити морфологію, локалізацію або клінічні прояви хвороби за структурою терміна.

Список використаних джерел:

1. Dorland's Illustrated Medical Dictionary. 32nd ed. Philadelphia: Saunders, Elsevier Inc., 2012. 2176 p.
2. ICD-11 for Mortality and Morbidity Statistics. Version: 01/2025 : веб-сайт. URL: <https://icd.who.int/browse/2025-01/mms/la#1435254666> (дата звернення: 05.04.2026).
3. Online Etymology Dictionary: веб-сайт. URL: <https://www.etymonline.com> (дата звернення: 05.04.2026).

Кизим С.Є.

ВИКОРИСТАННЯ ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ У СУЧАСНІЙ АРОМОЛОГІЇ

Харківський національний медичний університет

Науковий керівник: викл. Савіна В. В.

Вступ. Аромотерапія – це метод впливу на організм за допомогою ароматичних речовин рослинного походження. Він використовується для покращення психоемоційного та фізичного стану людини. Перші згадки про цю науку були знайдені у історії давніх цивілізацій Єгипту, Китаю, Індію. В цих країнах ароматичні речовини, наприклад, *Boswellia sacra* – Босвелія священна та *Commiphora myrrha* – Мірра, застосовувалися в медицині, догляді за тілом, а також у деяких релігійних практиках та обрядах [1: 76].

Мета роботи. Дослідити значення латинської мови в сучасній аромології, зокрема точної ідентифікації рослин та забезпечення наукової універсальності термінології.

Методи. Всебічний огляд сучасної наукової літератури та актуальних публікацій.

Результати та обговорення. Термін «аромотерапія» був введений на початку 20 століття французьким хіміком Рене-Морісом Гаттефоссе, який досліджував цілющі властивості лавандової олії на організм людини під час лікування опіків. Основу аромотерапії становлять ефірні олії, отримані з різних природних джерел (*Cinnamomum verum* – коричник цейлонський, *Sassafras albidum* – сассафрас білуватий), які є рідкими та безбарвними за кімнатної температури.

В сучасному світі, згідно з місцем застосуванням, аромотерапію можна поділити на місцеву та інгаляційну. Ці види застосовуються у масажній терапії, косметичних та медичних застосуваннях, нюховій стимуляції, психоаромотерапії [1:54].

Ефірні олії – це суміші вторинних метаболітів з рослин, які мають сильний запах завдяки наявності різноманітних летких терпенів, альдегідів, спиртів, кетонів та простих фенольних сполук. Вони утворюються у понад 17000 ароматичних видах рослин та зберігаються у різних органах. Наприклад, у листках *Cymbopogon citratus* – лимонна трава або лемонграс, кореневищах *Zingiber officinale* – імбир лікарський, *Curcuma longa* – куркума довга, плодах *Pimpinella anisum* – аніс звичайний або ганус, *Carum carvi* – кмин звичайний, деревині *Santalum acuminatum* – десертний квандонг, квітках *Rosa Damascena* – Дамаська троянда [2:48].

Для опису олій використовуються чіткі критерії: спосіб отримання (пресування, дистиляція), склад, рецептурні особливості. У латинській термінології застосовуються назви *olea* / *olea aetherea* / *aetherolea*, також описи кольорів: жовтуватий (*subflavi*), блідо-жовтий (*pallide flavo*), темно-бурий (*obscure fuscum*), безбарвний (*expers*), білий (*album*), зелений (*viride*) [3:86]. Запах в науковій літературі описується: неприємний специфічний запах (*odoris specilici ingrati*), приємний запах насіння (*odoris grati seminum*), сильніший запах (*odoris*

fortioris). Смак може бути пекучий ароматичний (sapore urentis aromatici), слабкий (mitis), не згірклий (non rancidi), гіркуватий (amaricantis) [3:87].

Важливе значення мають умови приготування, які у фармацевтичній латинській мові відображені через пасивну форму дієслова або імператив: paratur (готується), destillentur (нехай їх дистилюють), destilla (дистиллюй), efformentur (нехай їм нададуть форму), macerentur (нехай вимочуються), serventur (нехай будуть збережені), serva (збережи), detur (нехай буде видано), da (видай), separari (нехай буде відокремлено), separa (відокремлюй), recipe (візьми), misce (змішай), gerete (повтори) [3:89].

У класифікації рослин важливу роль виконують латинські біномінальні назви, через те, що загальноприйняті назви можуть позначати різні речі для різних людей у певних географічних місцевостях або спільнот, професій, мов. Наприклад, фармацевтичний засіб «*Cimicifugae Rhizoma* – кореневище циміцифуги» має різні методи отримання у Китаї та Європі. Вони повністю відрізняються за методом отримання (використані різні види *Actaea*) та мають різне медичне застосування [4:39]. Наукова література базується на латинських біноміальних назвах, що забезпечує стабільність та універсальність назв у міжнародному науковому середовищі.

Дуже важливим є також зазначення автора назви рослини, оскільки однакові терміни можуть використовуватися для різних рослин. Наприклад, *Piper angustifolium* Lam. і *Piper angustifolium* Ruiz and Pavon позначають різні види. Через це можуть виникнути сумніви щодо достовірності дослідів [4:48].

Для того, щоб запобігти виникненню помилок в ідентифікації виду та відокремлення його від іншого, використовується International Code of Botanical Nomenclature (ICBN). Саме йому підпорядковується латинська номенклатура рослин. Згідно з правилами ICBN кожна рослина отримує унікальне, юридично закріплене ім'я. Ключовим принципом регулювання є однозначність – кожен таксон може мати лише одну правильну назву [5:63].

Висновки. Латинська мова відіграє важливу роль у сучасній аромології, оскільки вона забезпечує точну ідентифікацію рослин, стандартизацію термінології. Використання біноміальної номенклатури дозволяє попередити помилки, які пов'язані з різним визначенням назви, наприклад, в різних географічних регіонах. Що дозволяє встановити склад ефірної олії та її терапевтичні властивості.

Список використаних джерел:

1. Bennett, B., & Balick, M. (2008). Phytomedicine 101: Plant taxonomy for preclinical and clinical medicinal plant researchers. *Journal of the Society for Integrative Oncology*, 6(4), 150–157. <https://doi.org/10.2310/7200.2008.0024>
2. Bunse, M., Daniels, R., Gründemann, C., Heilmann, J., Kammerer, D. R., Keusgen, M., Lindequist, U., Melzig, M. F., Morlock, G. E., Schulz, H., Schweiggert, R., Simon, M., Stintzing, F. C., & Wink, M. (2022). Essential oils as multicomponent mixtures and their potential for human health and well-being. *Frontiers in Pharmacology*, 13, Article 956541. <https://doi.org/10.3389/fphar.2022.956541>

3. Dauncey, E. A., Irving, J., Allkin, R., & Robinson, N. (2016). Common mistakes when using plant names and how to avoid them. *European Journal of Integrative Medicine*, 8(5), 597–601. <https://doi.org/10.1016/j.eujim.2016.09.005>
4. Takáts, Z., Almási, A., Szalai-Szolcsányi, J., Ambrus, T., & Papp, N. (2025). Terminological and grammatical study of essential and fatty oils of plants from the Austrian, Hungarian, Spanish, and Belgian pharmacopoeias (19th century). *Scientia Pharmaceutica*, 93(4), 60. <https://doi.org/10.3390/scipharm93040060>
5. Vora, L. K., Gholap, A. D., Hatvate, N. T., Naren, P., Khan, S., Chavda, V. P., Balar, P. C., Gandhi, J., & Khatri, D. K. (2024). Essential oils for clinical aromatherapy: A comprehensive review. *Journal of Ethnopharmacology*, 330, Article 118180. <https://doi.org/10.1016/j.jep.2024.118180>

Клименко А.Р.

ЕТИМОЛОГІЯ НАЗВ ПРЕПАРАТІВ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА СЕРЦЕВО-СУДИННУ СИСТЕМУ

Харківський національний медичний університет
Науковий керівник: ст. викл. Колісник М.І.

У фармацевтичних назвах латино-грецькі терміноелементи зберігають історичні відомості, що дозволяє точно відобразити склад та терапевтичну дію препарату. Методом суцільної вибірки із “Фармацевтичної енциклопедії” [2] було обрано та проаналізовано 22 назви препаратів, що впливають на роботу серцево-судинної системи. Препарати було розділено на 5 груп: серцеві глікозиди, препарати, які застосовуються при стенокардії, при аритмії, антитромбічні засоби та гіпертонічні.

1. Серцеві гліколізи:

Дигоксин – *Digoxin*, походить від назви рослини *Digitalis* (наперстянка) + суфікс «-in» [1]; Строфантин – *Strophanthin*, від рослини *Strophanthus* (строфант) + «-in»; Коргликон – *Corglyconum*, *cor* - походить від лат. *cor, cordis m* - серце; терміноелемент *gluc-* від грецького «цукор/солодкий» [1]; Кардиген – *Cardigen*, *cardi* – серце, *gen* - походження, утворення. [2]

2. Препарати при стенокардії:

Магнікорд – *Magnicord*, *magni* (лат. *Magnesium* - магній), *cord* – серце [1]; Конкор – *Concor*, *con* - разом, контроль, *cor, cordis m* – серце [3]; Карведілол – *Carvedilol*, *carv* - хімічна основа, *-lol* (β -блокатор [2]); Кориол – *Coriol*, *cor* – серце, *-iol* суфікс [1]; Корвазан – *Corvazan*, *cor* – серце, *vazan* - похідне від *vas* – судина [3]; Валідол – *Validol*, *val* - заспокійливе, седативне, *dol* - біль (*dolor*) - знеболювальний/полегшення болю; Кардіовален – *Cardiovalenum*, гр. корінь *cardi* – серце, *valen* - заспокійливий, седативний; Неокардин – *Neocardin*, *cardi* – серце, *neo* – новий; Кардіофт – *Cardiophytum*, *cardio* – серце, *phyt* – рослина; Кардіонакс – *Cardionex*, *cardi* – серце, *nex* - посилення, дія (лат. *nexus* – зв’язок). [2]

3. Препарати при аритмії:

Кордарон – Cordarone, cord – серце; Аритміл – Arhytmil, arhytm - аритмія, -il -фармацевтичний суфікс; Аміокардин - Amiocardin, amio - аміодарон, cardin – серце; Кардитоксин – Cardiotoxinum , cardio – серце, toxin - отрута, токсичний Мексаритм – Mexaritm, mex - мексилетин, arhytm - аритмія.[2]

4. Препарати проти утворення тромбів:

Тромбонет-фармак - Trombonet-pharmac, trombo -грец. thrombos – згусток, тромб, net -заперечення, усунення; Лоспірін – Lospirin, spirin - від Aspirin, ацетилсаліцилова кислота.[3]

5.Гіпертонічні:

Гіпертенсіон – Hypertensio, tensio - напруження, тиск, hyper - надмірний, підвищений.[1]

У проаналізованих назвах препаратів (22 назви), що мають вплив на серцево-судинну систему, ми виявили частотний відрізок, який вказує на “серце”. 59% (13 назв) має латинізовану або грецьку версію іменника “серце”. Тоді як 41% (9 назв) не містять цього терміноелемента. Таке відсоткове співвідношення говорить про те,що доволі часто етимологія назви відображає саме дію препарату, а не рослинні та хімічні елементи.

Список використаних джерел:

1. Аптека-Онлайн URL: Кардіологічні препарати, ліки від серцевого болю + Мед-сервіс (дата звернення 10.03.2026)
2. Фармацевтична енциклопедія. URL: [https://www.pharmencyclopedia.com.ua/article/3451/kardiotonichni-preparati#list-Препарати для серцево-судинної системи в Києві від компанії "Нутрицевтік"](https://www.pharmencyclopedia.com.ua/article/3451/kardiotonichni-preparati#list-Препарати для серцево-судинної системи в Києві від компанії). (дата звернення 10.03.2026)
3. Tabletki.UA. URL: <https://tabletki.ua/>

**Колісник Ю. І.,
Коршунова А. С.**

ЛАТИНСЬКА МОВА ТА СИСТЕМАТИЗАЦІЯ МЕДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Дніпровський державний медичний університет
Науковий керівник: канд. філол. н. Апоненко І. М.

Сучасна медицина неможлива без чіткої, зрозумілої та уніфікованої термінології, адже систематизація медичних термінів дозволяє лікарям, фармацевтам, науковцям і студентам правильно розуміти професійну інформацію незалежно від країни чи спеціалізації. Вона забезпечує ефективну комунікацію між медичними працівниками, сприяє точності діагностики, лікування та виготовлення лікарських засобів, а також полегшує процес навчання майбутніх фахівців [1: 484].

Формування медичної термінології ґрунтується на створенні уніфікованої нормативної бази медичних і фармацевтичних термінів, що забезпечує точність передачі інформації на всіх етапах медичної діяльності – від навчання до клінічної практики. Отже, фундамент професійної мови медика складають три

автономні, але взаємопов'язані підсистеми: анатомо-гістологічна, фармацевтична та клінічна [1: 486].

Анатомічна термінологія базується переважно на латинській мові та використовується для точного опису структур організму, їх розташування та взаємозв'язків. Наприклад, прикметники *dorsalis*, *ventralis*, *cranialis*, *caudalis* застосовуються для визначення положення органів у просторі, при чому додатково використовуються терміни *lateralis*, *medialis*, *anterior*, *posterior*, що дозволяють точно визначати локалізацію структур відносно площин тіла [4: 32].

Важливою особливістю анатомічної номенклатури є наявність епонімічних назв. Наприклад, Бартолінові залози також мають назву великі присінкові (вестібулярні) залози (лат. *glandulae vestibulares majores*), острівці Лангерганса – панкреатичні острівці (лат. *insulae pancreaticae*), а Фаллопієва труба – маткова труба (лат. *tuba uterina*). Однак, використання описових назв сприяє більшій уніфікації та зрозумілості медичної термінології [2].

Фармацевтична термінологія включає ботанічну (*Mentha piperita* – перцева м'ята, *Rubus adaeus* – малина, *Viburnum* – калина тощо), хімічну номенклатуру (*Kalii bromidum* – бромід калію, *Plumbi acetat* – ацетат свинцю), назви лікарських форм (*tabulettae* – таблетки, *solutiones* – розчини, *unguenta* – мазі, *tincturae* – настойки та ін.) і структуру рецептурного запису.

Уніфікація фармацевтичного запису – важливий аспект медичної безпеки, оскільки рецепт є юридичним документом і повинен бути максимально точним [4: 54], тому кожен рецептурний запис починається зі звернення лікаря до фармацевта за допомогою слова *Recipe (Rp.)*, що означає «Візьми». Отже, рецепти виписуються за точно встановленою формою, де вказуються лікарські речовини, їх дози, лікарська форма, спосіб приймання ліків (для хворого). Наприклад:

Recipe: Solutionis Glucosi 5% – 200 ml.

Da. Signa.

Клінічна термінологія є найбільш динамічною складовою медичної лексики. Вона включає назви хвороб, методів діагностики, лікування та операцій. Більшість клінічних термінів мають грецьке походження та складаються з кількох терміноелементів. Наприклад, *gastritis: gastr* – шлунок, *itis* — запалення; *tachycardia: tachy* – швидкий, *cardia* — серце; *nephrectomia: nephr* – нирка, *ectomia* – видалення [3].

Особливу роль у вивченні медичної термінології відіграє греко-латинська дихотомія. Наприклад, латинське *ren* і грецьке *nephros* означають нирку. Це дозволяє правильно розділяти дефініції анатомічної номенклатури та краще розуміти клінічні терміни, такі як *nephritis*, де *neph* – означає нирку, а *itis* – запалення [1: 489].

Наведемо приклад: у клінічній практиці лікар-кардіолог одночасно використовує анатомічні терміни для позначення структур організму (*ventriculus sinister cordis* – лівий шлуночок серця), клінічні терміни для опису патології (*tachycardia* – тахікардія) та фармацевтичні терміни під час призначення лікування (*Recipe: Solutionis Nitroglycerini*). Таким чином, ефективне засвоєння

професійної мови можливе лише за умови комплексного вивчення всіх трьох підсистем.

Отже, вивчення латинської мови та розуміння систематизації медичної термінології є важливою складовою професійної підготовки медичних працівників, що забезпечує точність передачі інформації, ефективну комунікацію між фахівцями. Комплексне знання анатомічної, фармацевтичної та клінічної термінології дозволяє майбутнім лікарям впевнено використовувати професійну мову у подальшій медичній практиці.

Список використаних джерел:

1. Shodmonov D. O., Sharipov B. S. Anatomical, pharmaceutical and clinical terminology in Latin classes. *Journal of Universal Science Research*. 2024. Vol. 2, № 1. С. 483–495.

2. Медична термінологія : навчально-методичні матеріали з латинської мови URL: http://4ua.co.ua/medicine/ta2bd79a4d53a88421306d27_0.html (дата звернення: 05.04.2026).

3. Клінічна термінологія латинської мови : навчально-методичні матеріали для студентів медичних спеціальностей. URL: <https://studfile.net/preview/9808621/page:7/> (дата звернення: 05.04.2026).

4. Філат Т. В., Апоненко І. М., Лоцинова І. С., Запорожець О. С., Сидора М. Ю. Навчальний посібник з латинської мови для студентів спеціальності 227 «Терапія та реабілітація». Дніпро : ДДМУ, 2023. 162 с.

Котляр Д.

РОЗВИТОК І СТАНОВЛЕННЯ МЕДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ВІД АНТИЧНОСТІ ДО СЬОГОДЕННЯ

Харківський національний медичний університет
Науковий керівник: викл. Самолисова О. В.

Медична термінологія — це спеціальні слова, які використовують лікарі, медсестри та науковці для точного опису будови тіла людини, симптомів, хвороб і методів лікування. За допомогою таких термінів фахівці можуть швидко і зрозуміло передавати інформацію один одному. У медицині дуже важливо, щоб усі лікарі правильно розуміли стан пацієнта, тому використання точних термінів допомагає уникати помилок і дотримуватися основних засад медичної етики та деонтології.

Цікавий факт: без спільної термінології лікарі з різних країн не змогли б співпрацювати. Саме тому медична номенклатура вважається однією з міжнародних терміносистем.

Розвиток медичної термінології розпочався ще в давнину. Одним із перших лікарів, який систематизував знання про хвороби, був Гіппократ, якого часто називають батьком медицини. Він спостерігав за станом людей, описував симптоми захворювань і намагався зрозуміти причини їх виникнення. У цей період з'являються перші медичні терміни, які допомагали описувати процеси в організмі людини. Наприклад, слово «синдром» означає сукупність симптомів, що проявляються разом.

Багато термінів, які використовував Гіппократ, застосовуються і зараз. Також саме від нього походить відома клятва лікаря, яку дають сучасні медики.

Пізніше значний внесок у розвиток медицини зробив Гален. Він детально описав будову людського тіла та функції органів. Багато термінів, які він використовував, були латинськими. Латинська мова стала основою медичної термінології, оскільки вона була міжнародною мовою науки. Завдяки цьому лікарі з різних країн могли читати медичні праці та розуміти один одного.

Цікавий факт: навіть сьогодні рецепти в багатьох країнах лікарі пишуть латиною, щоб їх розуміли фармацевти у будь-якому куточку світу.

У середньовіччі медицина продовжувала розвиватися в монастирях і університетах. Там студенти вивчали анатомію, фізіологію та інші медичні науки, використовуючи латинські тексти. Саме тому медична термінологія ще більше закріпилася у науковому середовищі. У цей укладають спеціальні словники, які пояснювали значення медичних термінів і допомагали студентам краще розуміти складні поняття.

У добу Відродження медицина зробила значний крок уперед. Відомий анатом Андреас Везалій провів багато досліджень людського тіла і виправив помилки попередніх науковців. Його праці стали основою сучасної анатомії. Везалій використовував латинські назви органів, що сприяло стандартизації медичної термінології.

Цікавий факт: Везалій сам проводив розтини тіл, що на той час було рідкісним і навіть забороненим у деяких місцях.

У XIX–XX століттях медицина почала стрімко розвиватися. З'явилися нові методи лікування, вакцини та ліки. У цей час виникла потреба у створенні міжнародних класифікацій хвороб. Наприклад, була створена система, яка дозволяє лікарям у різних країнах однаково називати ті самі захворювання.

Цікавий факт: сьогодні використовується Міжнародна класифікація хвороб (МКХ), яка постійно оновлюється і містить тисячі назв захворювань.

Сучасна медична термінологія поєднує традиції минулого та новітні технології. Лікарі використовують електронні медичні записи, міжнародні бази даних та телемедицину. Завдяки цьому фахівці з різних країн можуть обмінюватися інформацією про нові хвороби, методи лікування та результати досліджень.

Яскравим прикладом розвитку медичної термінології є пандемія COVID-19. Новий вірус швидко поширився світом, і вчені створили терміни «коронавірусна інфекція», «локдаун», «ПЦР-тест», «соціальна дистанція», які стали зрозумілими лікарям у всьому світі. Це показує, як сучасна медицина швидко створює нові терміни для ефективного обміну інформацією.

Медичні терміни можна розподілити на декілька основних груп. До першої належать назви органів людини, наприклад: серце, легені, печінка, нирки. До другої групи — назви хвороб: грип, пневмонія, діабет. Третя група — терміни, які описують методи лікування або медичні процедури, наприклад: операція, вакцинація або реабілітація.

Багато термінів мають грецьке або латинське походження. Наприклад, слово «кардіологія» походить від грец. *kardia* — «серце» та *logos* — «наука».

Отже, кардіологія — це наука про серце. Інший приклад — «пульмонологія», що походить від латинського слова *pulmo*, яке означає «легені». Знання коренів слів допомагає краще розуміти медичні терміни.

У медицині також широко використовуються спеціальні префікси. Наприклад, «гіпер-» означає підвищений рівень чогось, а «гіпо-» — знижений. Багато медичних термінів звучать схоже у різних мовах світу, що допомагає фахівцям з різних країн легко розуміти наукові статті та обмінюватися досвідом.

Сьогодні медицина розвивається дуже швидко. З'являються нові технології, методи діагностики та лікування, активно розвиваються генетична медицина, трансплантологія та телемедицина. Разом із новими відкриттями цілком закономірно з'являються і нові медичні терміни, тому медична термінологія постійно оновлюється та розширюється.

Отже, розвиток медичної термінології — це важлива частина історії науки та розвитку людства. Медичні терміни допомагають лікарям різних країн говорити однією науковою мовою, обмінюватися знаннями та рятувати життя людей. У майбутньому медицина буде розвиватися ще швидше, і разом із новими відкриттями з'являтимуться нові терміни. Саме тому вивчення медичної термінології є важливою частиною освіти майбутніх лікарів і науковців.

Список використаних джерел:

1. Беспалова О. Я. Медична термінологія: навч. посібн. Київ, 2021. 61 с.
2. Пилипів О. Основи латинської медичної термінології: навч. посібн. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2012. 312 с.
3. Розвиток української медичної термінології. URL: <http://ntsh.org/node/1018>

**Krawczyk K. M.,
Kurik-Balyk B.,
Nazrieva M.**

**THE ROLE OF CLASSICAL LANGUAGES IN THE
INTERNATIONALIZATION OF CLINICAL AND DIAGNOSTIC
TERMINOLOGY IN POLISH AND UKRAINIAN**

Kharkiv National Medical University (Ukraine)
Scientific supervisor: teacher O. V. Samolysova

Polish and Ukrainian belong to different branches of the Slavic language family, yet they share a common lexical core derived from Proto-Slavic. This shared origin allows partial mutual intelligibility, especially in general and descriptive vocabulary [2: 25]. However, in clinical and diagnostic contexts, the need for precision has led to the dominance of Greco-Latin terminology [3: 30]. Historically, Latin functioned as the lingua franca of medicine, particularly during the Renaissance period, facilitating the international exchange of scientific knowledge [7: 150].

Consequently, many medical terms remain universally recognizable. For example, the term "anemia" appears in both Polish (*anemia*) and Ukrainian (*анемія*), demonstrating direct borrowing from classical languages [5: 12]. A similar pattern is

observed in diagnostic terminology. Terms such as "computed tomography" (tomografia komputerowa / комп'ютерна томографія) and "magnetic resonance imaging" share identical structural components derived from Greek and Latin morphemes [4: 45]. This standardization is also reflected in international classification systems used in modern medicine, which further reinforce terminological consistency.

In addition to the aforementioned "identical structural components", it is worth mentioning Greek and Latin word-forming elements (Affixes). Certain diagnostic and clinical suffixes are universal for both languages [6: 215, 231-275]:

- -itis (inflammation): Polish -it / -is (less frequently) or descriptive; Ukrainian -ит / -іт. (e.g., Gastritis – Polish: gastritis (gastric catarrh/inflammation of the stomach), Ukrainian: гастрит).
- -pathia (disease, suffering): Polish -patia, Ukrainian -патія. (e.g., Neuropathia – Polish: neuropatia, Ukrainian: невропатія) .
- -scopia (visual examination): Polish -skopia, Ukrainian -скпія. (e.g., Laryngoscopia – Polish: laryngoskopia, Ukrainian: ларингоскопія) .

Specific examples of this lexical convergence are found in basic anatomical terms and common pathologies. For instance, the term for "heart" is serce in Polish and серце in Ukrainian, both of which preserve the Proto-Slavic root reflecting a shared biological understanding [2: 215]. In contrast, more complex internal organs can reveal descriptive differences; the Polish trzustka (pancreas) differs from the Ukrainian підшлункова залоза (literally "under-the-liver gland"), illustrating a shift toward anatomical description in Eastern Slavic traditions [1: 642].

Furthermore, clinical conditions such as "inflammation" often pair a native Slavic noun with a Greek-derived modifier, as seen in zapalenie oskrzeli and запалення бронхів (bronchitis), where the root for "inflammation" remains indigenous while the anatomical site adopts international nomenclature [5: 88]. This interplay between native and classical layers ensures that the vocabulary remains both culturally grounded and scientifically precise.

Latin standardizes the naming of dosage forms and substances, e.g.:

- Dosage forms: Lat. Suppositoria → Pol. czopki, Ukr. супозиторії. Although the Polish name is of Slavic origin, the Latin term remains the common denominator in pharmaceutical documentation and prescriptions [6: 168–172].
- Chemical nomenclature: Comparison of acid names. Lat. Acidum salicylicum → Pol. kwas salicylowy, Ukr. саліцилова кислота. A difference in word order is evident here (adjective before/after the noun), yet the root remains classical [6: 188–191].

The convergence of Polish and Ukrainian medical terminology is additionally supported by regular phonetic and morphological correspondences described in comparative linguistics [2: 120]. These similarities facilitate the interpretation of specialized vocabulary and improve professional communication.

In conclusion, the integration of classical languages into Slavic medical terminology plays a key role in the internationalization of clinical communication. It supports medical education, reduces the risk of misinterpretation, and enhances cooperation in multinational medical environments [8: 40; 3: 55].

References:

1. Boryś W. Słownik etymologiczny języka polskiego. Kraków: Wydawnictwo Literackie, 2005. 864 s.
2. Derksen R. Etymological Dictionary of the Slavic Inherited Lexicon. Leiden-Boston: Brill, 2008. 726 p.
3. Dirckx J. H. The Language of Medicine: Its Evolution, Structure, and Dynamics. New York: Praeger, 1993. 300 p.
4. Dorland W. A. N. Dorland's Illustrated Medical Dictionary. Philadelphia: Elsevier, 2012. 2176 p.
5. McAuley J. Medical Terminology Systems. Boston: Cengage Learning, 2017. 500 p.
6. Пилипів О. Основи латинської медичної термінології: навч. посібн. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2012. 312 с.
7. Siraisi N. G. Medieval & Early Renaissance Medicine. Chicago: University of Chicago Press, 1990. 400 p.
8. Wulff H. R. The Language of Medicine. Oxford: Oxford University Press, 2004. 208 p.

Куделя А.С.

ВИКОРИСТАННЯ ГРЕЦЬКИХ ПРЕФІКСІВ НА ПОЗНАЧЕННЯ АНОМАЛІЙ РОЗВИТКУ

Харківський національний медичний університет

Науковий керівник: ст. викл. Колісник М.І.

У межах наукового дослідження були відібрані терміни із Міжнародного класифікатора хвороб (МКХ-11), що позначають аномалії розвитку. Було проведено комплексний етимологічний та структурно-семантичний аналіз обраних номенклатурних терміноодиниць для виявлення повторюваного механізму використання греко-латинських словотвірних елементів у клінічній термінології.

Polymicrogyria – полімікрогірія (багато дрібних звивин головного мозку). Термін складається з чотирьох частин: перший грецький префікс «poly», що означає «багато»; другий грецький префікс «micro» - малий; корінь «gyr» від грецької «gyros» - звивини і грецький суфікс «ia» на позначення паталогічного стану.

Leukodystrophia metachromatica – метохроматична лейкодистрофія (порушення обміну речовин). Термін містить два слова: перше складається з грецького префікса «meta», що означає «зміна», та грецького кореня «chromat» - колір. Друга частина включає в себе два кореня: «leuko» - білий і «troph» - живлення, між якими розташовується грецький префікс «dys», що означає порушення.

Microcephalia – мікроцефалія (паталогічно малий розмір голови). Цей термін складається з двох компонентів: грецького префікса «micro», що означає малий розмір та грецького анатомічного кореня «cephal» - голова.

Macrosomia – макросомія (паталогічно велика вага). Грецький префікс «macro» означає великий розмір, «somia» - тіло.

Ataxia – атаксія (розлад координації). Термін побудований з грецького префікса «а», що означає заперечення, і «taxia» - координація.

Anencephalia – аненцефалія (відсутність головного мозку). Термін містить грецький префікс «ан», який є аналогом префікса «а», але для написання перед голосними, і означає відсутність, та «сerhal» - головний мозок.

Acephalia – ацефалія (відсутність голови). Складається з грецького префікса «а» на позначення нестачі і корінь «сerhal» - голова.

Amyelencephalia – амієленцефалія (відсутність головного і спинного мозку). На початку слова розташовується префікс «а», заперечуючи наявність двох наступних вказаних структур: «myel» спинний мозок та «енсerhal» головний мозок.

Aphasia – афазія (відсутність мовлення). Термін починається префіксом «а», позначаючи відсутність «phasia» - висловлювання.

Hypodontia – гіподонтія (паталогічна недостатність зубів). Грецький префікс «hуро» означає недостатність «odont» - зубів, коли «іа» позначає паталогію.

Hypophosphatasia – гіпофосфатазія (порушення мінералізації кісток внаслідок дефіциту лужної фосфатази). Грецький префікс «hуро» означає недостатність, корінь «rphosphat» вказує на зв'язок з фосфорним обміном і суфікс «asia» позначає паталогічний стан.

Hypoparathyroidismus – гіпопаратироїдизм (недостатнє вироблення паратгормону). Перший грецький префікс «hуро» позначає недостатність, другий – «рага» - розташування поруч; корінь «thyroid» - щитоподібний і суфікс «ism» для позначення паталогії.

Hypertrichosis – гіпертрихоз (надмірний ріст волосся). Термін складається з грецького префікса «hуper», що означає перевищення норми, «trich» - волосся і суфікс «osis» для позначення паталогії.

Hemihypertrophia – гемігіпертрофія (паталогічне збільшення однієї половини тіла). Термін побудований з двох префіксів: «hemi» - половина і «hуper» - надмірність. Анатомічний корінь «trophy» означає ріст.

Pseudohermaphroditismus – псевдогермафродитизм (невідповідність зовнішніх статевих органів генетичній статі). Термін складається з грецького префікса «pseudo», що означає «хибний»; двох слів на позначення статі – «herm» від грецького «Hermes» і «aphrodit» від грецького «Aphrodite» (Гермес та Афродіта); і суфікс «ism» для позначення паталогії.

Pseudoxanthoma elasticum – еластична псевдоксантома (паталогічна кальцифікація еластичних волокон). Перша частина треміна містить в собі три частини: суфікс «pseudo» для позначення хибності природи відкладення жирів, «xanth» - жовтий і «oma» - пухлина. «Elasticum» - латинське слово, перекладається як «еластичний».

Результати етимологічного та структурно-семантичного аналізу дозволили виявити специфіку дериваційних процесів у формуванні назв аномалій розвитку. Було встановлено, що 56% термінів (microcephalia, ataxia, macrosomia, anencephalia, acephalia, aphasia, hypodontia, hypophosphatasia, hypertrichosis) утворені за допомогою грецького префікса, кореня та суфікса/кінцевого

терміноелемента. 25% терміноодиниць це структури з використанням кількох префіксів, що вказують на патологічний стан (*polymicrogyria, leukodystrophia, metachromatica, hypoparathyroidismus, hemihypertrophia*). 19% вибірки становлять терміни побудовані шляхом складання двох або більше основ (*amyelencephalia, pseudohermaphroditismus, pseudoxanthoma*).

Список використаних джерел:

1. International Classification of Diseases. URL: <https://icd.who.int/browse/2024-01/mms/en#1220564554> (дата звернення 04.03.2026)
2. Online Etymology Dictionary. URL: <https://www.etymonline.com/> (дата звернення 05.03.2026)

Кузьмич С.П.

ФЕНОМЕНОЛОГІЯ ЕМОЦІЙНОЇ ТРАВМИ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ МЕДИЧНОЇ ЛАТИНИ

Харківський національний медичний університет
Науковий керівник : викл. Савіна В.В.

*Amore mortuo
Lingua medica,
de amore mortuo.
Sensus marcet,
ut flos lycopersici.
Cor ictum accepit.
Diagnōsis: contūsio.
Primum non nocēre, mihi dixi,
sed vulnus inflixi.
Te tamen acer dolor, ut spasmus,
vulnera salsīs lacrimīs lavat.
Dictum — factum.
Amputo partem animae.
Ibo in terras ignotas,
ubi panem et circenses,
ubi vita nova,
in quā tu non es.*

У сучасному науковому дискурсі латина традиційно асоціюється з точністю, об'єктивністю та емоційною відстороненістю. Але у межах авторського тексту «Amore mortuo» спостерігається трансформація її функції: медична термінологія використовується для вербалізації суб'єктивного емоційного досвіду. Метою роботи є аналіз взаємодії лінгвістичного, медичного та психологічного аспектів у репрезентації емоційної травми.

Історико-медичний контекст дозволяє простежити витoki використаної термінології. У працях Гіппократа поняття «*vulnus* – рана» пов'язане з природним процесом загоєння, що у поетичному тексті показано, як метафору очищення через «*salsīs lacrimīs* – солоними сльозами». У Цельса (*De Medicina*)

описані класичні ознаки запалення — «*rubor* – почервоніння, *tumor* – пухлина, *calor* – жар *et dolor* – біль», що знаходять відображення у використанні лексем «*dolor* – біль та *contusio* – контузія, забій». У Галена «серце – *cor*» постає центром життєвої енергії, тому вислів «*Cor ictum accepit*» потрібно інтерпретувати як порушення не лише фізичного, а й емоційного балансу.

Філологічний аналіз показує, що текст побудований на опозиції між клінічною точністю та емоційною насиченістю. Використання терміна «*Diagnōsis* – діагноз» сприяє дистанціюванню суб'єкта від переживань, перетворюючи внутрішній досвід на об'єкт дослідження. Такий прийом можна трактувати як форму когнітивної раціоналізації болю.

З позиції психосоматики, описані стани співвідносять із сучасним уявленням про «синдром розбитого серця» (*cardiomyopathia*), коли емоційний стрес викликає фізіологічні зміни у серцевому м'язі. Використання терміна «*spasmus* – спазм, звуження» відображає механізм соматизації, за якого психічне напруження проявляється через тілесні симптоми.

Важливим також є культурологічний контекст інтерпретації тексту. Завершення вірша відсилає до класичних культурних кодів. Формула «*panem et circenses* – хліба та видовищ», що походить із сатир, символізує регресію до базових потреб як способу уникнення екзистенційного болю. Натомість алюзія на «*Vita nova*» Данте відображає трансформацію ідеї «нового життя»: якщо у класичному тексті це відродження через любов, то в аналізованому випадку — це існування через відмову від почуттів і їх витіснення.

Особливу увагу привертає етичний аспект. Принцип «*Primum non nocēre* – Найперше – не зашкодь» переноситься у сферу міжособистісних відносин, де його реалізація виявляється проблематичною. Автор демонструє внутрішній конфлікт між прагненням уникнути шкоди та неминучістю її заподіяння «*sed vulnus inflixi* –але завдав рану».

Кульмінацією тексту є метафора «*Amputo partem animae* – відсікаю частину душі», яку можна трактувати як радикальний психологічний захисний механізм. Подібно до хірургічної ампутації, це рішення спрямоване на збереження цілісності особистості шляхом відсікання травматичного досвіду.

Таким чином, використання латинської медичної термінології дозволяє структурувати емоційний досвід та трансформувати його у форму «клінічного випадку». Це знижує інтенсивність переживань через їх раціоналізацію та класифікацію. Отже, латина виступає не лише як мова науки, але й як інструмент психоемоційної рефлексії.

Список використаних джерел:

1. Кузьмич, С. П. *Amore mortuo*. [Рукопис / Авторський текст].
2. Аліг'єрі, Д. *Vita nova* [Нове життя]. Wikisource. https://it.wikisource.org/wiki/Vita_nuova
3. Гален, К. *De usu partium corporis humani* [Про призначення частин людського тіла]. Internet Archive. <https://archive.org/details/b24926011>
4. Гіппократ. *De vulneribus* [Про рани]. Perseus Digital Library. <http://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Perseus:text:1999.01.0251:text=Vuln>.

5. Гіппократ. *Epidemiarum libri* [Епідемії] (Книга I). Perseus Digital Library.
<http://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Perseus:text:1999.01.0251:text=Epid>.
6. Цельс, А. К. *De medicina* [Про медицину] (Книги III, VII). LacusCurtius.
<https://penelope.uchicago.edu/Thayer/E/Roman/Texts/Celsus/home.html>
7. Ювенал, Д. Ю. *Saturae* [Сатири] (Сатира X). The Latin Library.
<https://thelatinlibrary.com/juvenal/10.shtml>

Малецька В.В.

СЕМАНТИЧНА ДУАЛЬНІСТЬ ТЕРМІНОЕЛЕМЕНТА KERAT- У СУЧАСНІЙ КЛІНІЧНІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Тернопільський національний медичний університет

ім. І.Я. Горбачевського

Науковий керівник: канд. філол. н. Ворона І.І.

Сучасна клінічна термінологія є складною, багатовимірною макросистемою, у якій більшість медичних понять конструюється за допомогою класичних греко-латинських терміноелементів. Попри природне прагнення будь-якої наукової мови до абсолютної однозначності (моносемії), у медичній терміносистемі внаслідок її тривалого історичного розвитку нерідко трапляються явища багатозначності. Яскравим і показовим прикладом такої семантичної дуальності, що потребує особливої уваги під час вивчення клінічної термінології, є грецький терміноелемент *kerat-*.

Етимологічно цей словотвірний компонент походить від давньогрецького іменника *keras, keratos* (κέρας, κέρατος), що в буквальному перекладі означає «ріг» або «рогова речовина». Проте в процесі еволюції медичних знань, розвитку анатомічної номенклатури та гістологічної класифікації тканин цей корінь набув двох різних, хоча й асоціативно та структурно пов'язаних значень. Сьогодні він активно і паралельно функціонує у двох абсолютно різних клінічних галузях: офтальмології та дерматології [2]. При застосуванні слід враховувати відмінність між перекладом і поясненням клінічних термінів. Оскільки клінічна термінологія є інтернаціональною, то перекладом клінічного терміна є написання його в українській орфографії. Пояснення – виведення значення терміна шляхом складання значень кожного компонента.

У результаті проведеної нами суцільної вибірки з сучасних медичних словників було відібрано та проаналізовано 68 клінічних термінів, що містять корінь *kerat-*. Детальний морфологічний та семантичний аналіз дозволив чітко розмежувати дві групи понять залежно від їхньої анатомічної локалізації та клінічного значення [1; 3].

Перша, і дещо більш чисельна група (38 термінів, або 56% від загальної вибірки), широко функціонує в офтальмологічній практиці. У цій сфері терміноелемент *kerat-* закріпився для позначення рогівки ока (*cornea*). Така семантична трансформація має історичне підґрунтя: рогівка є найщільнішою зовнішньою прозорою оболонкою ока, що за своїми фізичними властивостями

нагадувала античним лікарям тонку рогову пластинку. До цієї групи належать назви численних запальних процесів (наприклад, *keratitis* – запалення рогівки, *keratoconjunctivitis* – одночасне запалення рогівки та кон'юнктиви), патологічних деформацій та станів (*keratoconus* – конічне випинання рогівки, *keratomalacia* – патологічне розм'якшення рогівки внаслідок авітамінозу А, *keratoglobus* – кулясте випинання), а також назви хірургічних та інструментальних маніпуляцій (*keratoplastica* – операція з пересадки рогівки, *keratotomia* – розтин рогівки, *keratometria* – вимірювання кривизни передньої поверхні рогівки).

Друга група (30 термінів, або 44% вибірки) використовується переважно в дерматології, гістології та онкології. У цьому контексті терміноелемент *kerat-* зберіг своє первинне етимологічне значення і вказує на «роговий шар шкіри» (*stratum corneum*), «зроговіння» епідермісу або наявність специфічного білка кератину. Типовими прикладами є терміни, що описують порушення фізіологічних процесів зроговіння епітеліальних тканин: *hyperkeratosis* (надмірне патологічне потовщення рогового шару епідермісу), *parakeratosis* (порушення процесу зроговіння, пов'язане з втратою здатності клітин виробляти кератогіалін), *dyskeratosis* (патологічне зроговіння окремих епідермальних клітин). Також сюди належать назви новоутворень (*keratoma* – доброякісна пухлина з рогового шару епітелію) та назви фармакологічних груп (*keratolytica* – лікарські препарати, що спричиняють злущування зроговілих мас епідермісу) [1;3].

З позицій лінгводидактики, наявність такої яскраво вираженої семантичної дуальності одного терміноелемента вимагає від студентів-медиків переходу від механічного, ізольованого запам'ятовування словника до формування аналітичного клінічного мислення. Точна та безпомилкова дешифровка клінічного терміна можлива виключно з урахуванням медичного контексту. Розуміння того, що *kerat-* в офтальмологічній клініці завжди означатиме рогівку, а в дерматологічній – роговий шар шкіри, значно полегшує засвоєння великих масивів спеціальної лексики.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що лінгвокогнітивний підхід до вивчення медичної термінології, який базується на глибокому етимологічному та структурному аналізі класичних морфоелементів, сприяє не лише уникненню термінологічних помилок, але й формує у майбутнього лікаря цілісне розуміння міждисциплінарних зв'язків між морфологічними та клінічними дисциплінами.

Список використаних джерел:

1. Англо-український ілюстрований медичний словник Дорланда: у 2 т. Т. 1, 2002. 1222 с.
2. Паласюк Г.Б., Саварин Т.В., Федчишин Н.О. Латинська мова та медична термінологія : підручник. Тернопіль : ТНМУ, 2021. 547 с.
3. Українсько-латинсько-англійський медичний енциклопедичний словник: у 4-х т. [уклад. Л.І. Петрух, І.М. Головка]. 2012 – 2016.

Марусаж В.А.

ЛАТИНСЬКА МОВА В СУЧАСНОМУ МЕДИЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Буковинський державний медичний університет
Науковий керівник: канд. філол.н. Стегніцька Л. В.

Актуальність. Латинська мова використовується практично у всіх наукових галузях, проте найбільше її в медицині, де вона не просто інструмент, а основа професійної компетентності. Медицина та латинь є взаємозалежними, відповідно можна припустити, що актуальність латинської мови визначається, зокрема, і її функціонуванням у межах галузі охорони здоров'я.

Мета. Продемонструвати, що латинська мова використовується в сучасному світі та проаналізувати основні напрями її функціонування.

Матеріал і методи. Матеріалом дослідження слугували латинські назви, фрази, вислови тощо. Дослідження проводилося шляхом анонімного онлайн-анкетування студентів на платформі Google Forms. У дослідженні взяли участь 54 студенти. Отримані результати були узагальнені, проаналізовані та подані у відсотковому співвідношенні.

Результати. Основне застосування латинської мови в межах медичного середовища однозначно пов'язане з освоєнням медичної термінології при вивченні більшості дисциплін у медичних університетах. Проте проведений аналіз засвідчив, що латинська мова функціонує і в інших сферах, дотичних до медицини, а саме: *девизи та гасла* (Aliis inserviendo consumidor, Valetudo est bonum optimum (ХНМУ), Salus populi - suprema lex (БДМУ), Honor alit artes (НМУ)); *назви медичних та академічних спільнот, конгресів, товариств, конференцій* тощо (Societas Anatomica Germanica, Societas Medica Philadelphiensis, Collegium Internationale Chirurgorum, Ars studendi terminologiae medicinali); *назви журналів* (Annales Medico-Psychologiques, Acta Cardiologica, Medicina Clinica); *назви лабораторій та клінік* (Invivo, Vivere, Avicenna Med).

Також елементи латинської мови використовуються в різного роду публікаціях. Такі скорочення як *etc.* (et cetera), *e.g.* (exempli gratia), *i.e.* (id est), *et al.* (et alii), *vs.* (versus), *ibid.* (ibidem) тощо, є зрозумілими для наукової спільноти, не потребують роз'яснень та свідчать про володіння науковим стилем. Латинські терміни використовуються і в медичній документації як от в рецептурному бланку (*Cito!* / *Rp. (Recipe)*) чи історії хвороби пацієнта (*status praesens / habitus*).

Щоб зрозуміти чи актуальна латина серед молоді, було проведено невеликий експеримент. Студентам було запропоновано 10 виразів (українською та латинською мовою), які б вони хотіли значити у своєму профілі. Більшість обрало українські варіанти (61,1%), з яких домінували: *Всьому свій час* (13%), *Лови момент* (11,1%), *Перемога любить старанність* (9,3%), на противагу латинським (38,9%), з яких найпопулярнішим виразом виявився: *Memento vivere* (9,3%) та однакову кількість набрали: *Per aspera ad astra*, *Carpe diem*, *Amor vincit omnia*, *Dum spiro, spero* (5,6%). Деякі вислови взагалі не зацікавили респондентів, як от: *Omnia tempus habent*, *Nulla regula sine exceptione*, *Vincere aut mori* та *Errare humanum est*. Основні причини вибору, яку зазначили респонденти: звучить як

девіз (29,6%), звучить загадково (18,5%), звучить солідно (16,7%), звучить інтелектуально (16,7%). Майже половина обрали вирази про життєву мудрість та спокій, трошки менша частина про мотивацію та успіх.

Висновок. Латинська мова є актуальною у медичному середовищі, оскільки її основне застосування пов'язане з освоєнням медичної термінології, стандартизацією документації та написанням наукових робіт. Використання в девізах, наукових журналах, назвах організацій, лабораторій та клінік свідчить про її роль у формуванні престижу та іміджу. Незважаючи на те, що сучасна молодь обирає українські вирази, латинські вислови залишаються привабливими, особливо щодо життєвої мудрості.

Список використаних джерел:

1. Латинська фразеологія: Словник-довідник / Авт. уклад. П.І. Осипов. К.: Академвидав, 2009. 344 с.
2. Харківський національний медичний університет : офіц. сайт. URL: <https://knmu.edu.ua/> (дата звернення: 20.03.2026).
3. Буковинський державний медичний університет : офіц. сайт. URL: <https://www.bsmu.edu.ua/> (дата звернення: 20.03.2026).
4. Національний медичний університет імені О. О. Богомольця : офіц. сайт. URL: <https://nmuofficial.com/> (дата звернення: 20.03.2026).
5. Чому латинь "мертва" мова і чому саме її вчать медики: цікава історія : веб-сайт. URL: <https://www.unian.ua/curiosities/pochemu-latyn-mertvyu-yazyk-i-pochemu-imenno-ee-uchat-mediki-interesnaya-istoriya-13146279.html> (дата звернення: 23.03.2026).

**Матвєєва М.В.,
Дзерин І.Ю.**

ЕТИМОЛОГІЯ НАЗВ ЛІКАРСЬКИХ РОСЛИН ТА ЇХ КЛІНІЧНЕ ЗНАЧЕННЯ

Кременчуцький медичний фаховий коледж імені В. І. Литвиненка
Науковий керівник: викл.-методист вищої кваліфікаційної категорії
Гіндіна М, С.

Вступ. Лікарські рослини почали використовувати з найдавніших часів, задовго до появи писемності. Фітотерапія сьогодні – складова сучасної фармакотерапії, яка має потужну доказову базу та використовується в різних галузях медицини.

Мета роботи: розкрити етимологію видових назв лікарських рослин, дослідити взаємозв'язок між назвою рослини та біологічно активними речовинами, вказати їх клінічне значення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розглянемо окремі назви лікарських рослин, які широко використовуються в медицині.

Латинська назва липи серцелистої — *Tilia cordata* — походить від грецького *ptilon* (крило), що вказує на характерний крилоподібний приквіток суцвіття, *cordata* – «серцеподібна» (від *cor*, *cordis* n серце), описує форму листка.

У суцвіттях липи містяться специфічні глікозиди, один із яких — Тіліацин (*Tiliacinum*), що зумовлює виражену потогінну, протизапальну, фітонцидну дію [1].

Латинська назва верби — *Salix* — походить від кельтських слів «sal» (близько) та «lix» (вода), що буквально означає «рослина, що росте біля води». У 1828 році професор Йоганн Бюхнер виділив з кори верби (*cortex Salicis*) речовину, яку назвали саліцин. Саме від латинської назви верби *Salix* і пішла назва «саліцилова кислота», що має потужну кератолітичну, антисептичну та протизапальну дію, її використовують для виробництва аспірину [2].

Родова назва наперстянки пурпурової — *Digitalis purpurea* — походить від *digitalis* — розміром з палець, пальцевий (лат. *digitus*, і n палець) і характеризує наперсткоподібну форму квіток. Рослина містить серцеві глікозиди, один з яких — Дигітоксин (*Digitoxinum*). Використовується при серцевій недостатності у вигляді таблеток та свічок. Із наперстянки шерстистої — *Digitalis lanata* — отримують дигоксин, ланатозид С (целанід) [1].

Беладона (або красавка звичайна) — *Atropa belladonna* - *Atropa* — від імені Атропи, однієї з трьох мойр з давньогрецької міфології, що перерізає нитку життя, містить алкалоїд Атропін (*Atropinum*) — м-холіноблокатор, який використовують для розширення зіниць та в якості спазмолітичного засобу. Пригнічує функцію залоз. Атропіну сульфат застосовують для премедикації перед операціями, лікування виразкової хвороби шлунка тощо [1].

Від назви роду маку снодійного — *Papaver somniferum* — походить алкалоїд Папаверин (*Papaverinum*). Папаверину гідрохлорид має спазмолітичну дію, входить до складу таких препаратів: Папазол, Ніковерин, Келіверин. Видова назва «*somniferum*» означає «той, що несе сон», оскільки з нього отримують морфін — *Morphinum*, названий на честь богу сну Морфея. Наркотичний анальгетик Морфіну гідрохлорид — *Morphini hydrochloridum* — еталон знеболювальної активності в дозі 10 мг при внутрішньом'язевому введенні [4].

Видова назва полину гіркого — *Artemisia absinthium* — *absinthium* має давньогрецьке коріння (*arsinthion*) і буквально перекладається як «неприємний» або «той, що не приносить задоволення». Видова назва дала ім'я речовині Абсинтин (гіркота, що стимулює апетит, підвищує секрецію жовчі) та відомому напою абсенту [1].

Шавлія лікарська — *Salvia officinalis* — походить від лат. *salvus* — здоровий. Містить ефірну олію, компонентом якої є Сальвін (фенольний дитерпен), що є природним антисептичним засобом. Препарат Сальвін призначають, зокрема, при запаленнях слизової оболонки ротової порожнини у вигляді зрошень, промивань, аплікацій [4].

М'ята перцева — *Mentha piperita* — отримала свою назву від імені Мінти, дочки Коцита, яка згідно з міфом була перетворена на пряну запашну рослину. Містить Ментол (*Mentholum*), який викликає відчуття холоду. На його основі виготовляють комплексні препарати: знеболювальної дії при невралгії, міозиті — Меновазин і мазі Гевкамен, Евкамон; Евкатол, Інгакамф, Пектусин, аерозолі Каметон, Інгаліпт і Камфомен тощо [3].

Ромашка аптечна – *Matricaria chamomilla* – походить від *matrix* (матка), бо раніше її вважали головним «жіночим» засобом. Містить Матрицин, з якого утворюється хамазулен – протизапальна речовина). Інша давня латинська назва — *chamaemelum* — означає «мелене яблуко» через характерний яблучний аромат [2].

Чистотіл великий – *Chelidonium majus* – походить від грец. *Chelidon* (ластівка). Стародавні греки помітили, що рослина зацвітає з прильотом ластівок. Містить алкалоїд Хелідонін (*Chelidonium*), завдяки якому витяжка із рослини входить до складу комплексних препаратів Ентеросанал, Плантазан В, які застосовують для лікування бородавок [4].

Назва деревію звичайного – *Achillea millefolium* – походить від *Achillea* — на честь Ахілла, який лікував рани воїнів цією травою. Містить алкалоїд Ахілеїн, який підвищує згортання крові, має виражену жовчогінну дію та зменшує спазми жовчних шляхів та кишечнику [1].

Висновки. Етимологія назв рослин цікава та корисна для розуміння клінічного застосування препаратів, одержаних на їх основі.

Список використаних джерел:

1. Гарник Т.П., Князевич В.М. Основи фармакогнозії і фітотерапії : навч. Посібн. Гельветика, 2015. 456 с.
2. Кобзар А.Я. Фітотерапія : посібн.. 3-є видання, Київ: Медицина, 2025. 311 с.
3. Фармакогнозія : посібн. для практ. занять / І.А. Бобкова, В.В. Бур'янова, К.В. Бобкова. 4-е вид., Київ: «Медицина». 335 с.
4. Фармацевтична енциклопедія
URL: <https://www.pharmencyclopedia.com.ua> (Дата звернення: 03.04.2026)

Мельникова А.Ю.,

Рябовол А.С.

ЛАТИНСЬКА МОВА – УНІВЕРСАЛЬНА ОСНОВА МІЖНАРОДНОЇ МЕДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Дніпровський державний медичний університет
Науковий керівник: канд. філол. н. Апоненко І. М.

У сучасному світі медицина розвивається надзвичайно швидко, а медики різних країн постійно співпрацюють між собою. Сьогодні український лікар може консультуватися з колегами з Німеччини, читати протоколи лікування з США або проходити стажування в Польщі. У такій ситуації виникає логічне запитання: як фахівці з різних країн розуміють одне одного? Відповідь проста – завдяки латинській мові, яка стала універсальною основою міжнародної медичної термінології.

Попри поширену думку, латинська мова не є «мертвою». Вона активно використовується в медицині, фармації, біології та інших галузях [1: 74]. Саме латина дозволяє лікарям з різних країн використовувати однакові назви органів, захворювань і процедур, що значно зменшує ризик помилок і непорозумінь.

Отже, формування медичної термінології було тривалим процесом. Перші медичні знання були систематизовані ще в Давній Греції, зокрема в працях Гіппократа та Галена. Проте саме в Римській імперії ці знання були опрацьовані, перекладені та адаптовані латинською мовою. Важливу роль у цьому відіграли дослідження Авла Корнелія Цельса, який зробив медичну термінологію більш системною та зрозумілою. У період Середньовіччя латинська стала мовою науки й освіти: всі медичні трактати, анатомічні атласи та фармакологічні довідники створювалися латиною. Наприклад, праця Андреаса Везалія «*De humani corporis fabrica*» стала одним із найважливіших анатомічних досліджень і була доступною лікарям різних країн саме завдяки використанню латинської мови [3: 232].

У сучасні часи продовжуємо говорити про унікальність латини як бази медичної термінології, що полягає в її дивовижній логіці та структурі. Латинська медична термінологія функціонує як досконала морфологічна система, де розуміння принципів словотворення дозволяє уникати механічного заучування значних об'ємів даних і забезпечує високу точність дефініцій. В академічному та практичному середовищі простежується чітке розмежування функцій. Латинська мова є фундаментальною для анатомічної номенклатури, наприклад: *caput* – голова, *manus* – кисть, *vertebra* – хребець, *cor* – серце, *pulmo* – легеня, *hepar* – печінка та ін. Тоді як грецькі терміноелементи формують базис клінічної діагностики: використання префіксів, коренів та суфіксів дозволяє одній мовній одиниці замінити розгорнуту описову конструкцію, точно вказуючи на локалізацію, перебіг або характер патологічного процесу. Наприклад:

- *odontoma* – доброякісна пухлина із зубних тканин, *lipoma* – доброякісна пухлина жирової тканини [2: 254-255];
- *otitis* – запалення середнього вуха, *nephritis* – запалення нирок [2: 255];
- *ornithophobia* – нав'язливий страх до птахів, *thanatophobia* – боязнь смерті, *acrophobia* – страх висоти [2: 254];
- *hyposialia* – знижена секреція слинних залоз, *hypotonia* – зниження артеріального тиску [2: 304];
- *hyperhidrosis* – надмірне потіння, *hyperglykaemia* – збільшення вмісту глюкози в крові [2: 304];
- *onychectionia* – видалення нігтьової пластини [2: 255], *mastectomy* – оперативне видалення молочної залози [2: 310] тощо.

Отже, завдяки аналізу терміноелементів студенти опановують здатність до «семантичної дедукції». Це дозволяє майбутньому фахівцю інтерпретувати складні діагнози без механічного зазубрювання, розуміючи патогенетичну сутність терміна (наприклад, диференціація суфіксів *-itis* для запальних процесів та *-oma* для новоутворень).

Крім того, латина створює потужну філологічну базу для вивчення сучасних іноземних мов, зокрема англійської, де велика частка медичного лексикону має класичне походження. Наприклад: *muscle* – *musculus*, *artery* – *arteria*, *diagnosis* – *diagnosis*, *inflammation* – *inflammatio*, *diagnosis* – *diagnosis*, *therapy* – *therapia* та ін.

Таким чином, знання латинської мови допомагає студентам краще орієнтуватися в міжнародній медичній термінології, науковій літературі та професійному середовищі. Отже, латинська мова є важливою складовою професійної підготовки майбутніх медичних працівників. Вона забезпечує точність медичної термінології, сприяє формуванню клінічного мислення та полегшує міжнародну комунікацію між фахівцями. Саме тому вивчення латинської мови залишається необхідним елементом медичної освіти та важливою умовою формування професійної компетентності майбутнього лікаря.

Список використаних джерел:

1. Апоненко І., Решетнікова Ю. Історія пізнання мови медицини. *Актуальні проблеми навчання іноземних студентів: матеріали XXVI Міжвузівської науково-практичної конференції*. Дніпро, 2024. С.74-76.
2. Латинська мова і основи медичної термінології : підручник / Л. Ю. Смольська, О. Г. Кисельова, О. Р. Власенко та ін. К. : Медицина, 2008. 360 с.
3. Шевченко Ю. Т., Фомін В. С., Данько Ю. С., Ячменьова Е. С., Сухонос Р. О. Революційний підхід Везалія до анатомії людини в «De Humani Corporis Fabrica Libri Septem». *Modern problems of science, education and society* : матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 24–26 квітня 2023 р. Київ : SPC «Sci-conf.com.ua», 2023. С. 232–236.

Мехедок В.Д.

РОЛЬ ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ У ПОДАЛАННІ ЛІНГВІСТИЧНИХ БАР'ЄРІВ У НАУКОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Дніпровський державний медичний університет

Науковий керівник: викл. Сидора М. Ю.

Латинську мову помилково називають «мертвою», бо жодна спільнота не використовує її як рідну. Але вплив латинської мови настільки сильний, що вона продовжує функціонувати й, у першу чергу, залишається основною мовою науки протягом майже всієї історії її розвитку – від часів до нашої ери, коли формувались перші наукові термінології, й до нашого часу, залишаючись незмінним джерелом творення нових слів. У часи Римської імперії латинська була мовою держави, армії, права, освіти та культури. Поширившись через військову домінацію та переселення народів, латина стала офіційним засобом комунікації на величезних територіях від Північної Африки до Британських островів. Однак справжнє перетворення латини на «ексклюзивну» мову сталось після розпаду імперії, коли вона використовувалась як мова Католицької церкви, мистецтва, культури, освіти, науки. Латина є основою романських мов – італійської, іспанської, французької, португальської та німецької: у середньому 60% лексики цих мов має латинське походження, тому в середньовічних університетах латина була єдиною мовою та засобом подолання комунікаційних труднощів. Студенти з різних кутків Європи, спілкуючись вдома рідною мовою, у стінах навчальних закладів були зобов'язані спілкуватись виключно латиною: така практика вела до того, що цілі покоління вчених могли розуміти один

одного без перекладачів. Будь-яка освічена людина могла прочитати працю колеги з іншої країни, що й заклало основу для формування першої міжнародної наукової спільноти.

До середини XVIII століття опис живих організмів, зокрема рослин, нагадував хаотичний набір довгих складних фраз латиною, які постійно відрізнялися залежно від автора. Це створювало величезні труднощі для ідентифікації видів. Шведський натураліст Карл Лінней здійснив революцію, запропонувавши систему біноміальної номенклатури, де кожен організм ідентифікується двома латинізованими словами: назвою роду та назвою виду. Вчений у своїй праці «*Critica Botanica*» (1737) чітко описав необхідність єдиної мови. Він зазначав, що якщо кожна нація використовуватиме свою рідну мову, ботаніки ніколи не зможуть завершити побудову «наукової вежі», яка залишиться недобуваною подібно до Вавилонської. Латина була обрана ним як нейтральний посередник, оскільки шведська мова не могла конкурувати з французькою чи англійською, а латина вже була загально визнаною мовою вчених Європи. Завдяки Ліннею латинська мова стала глобальним стандартом. Сьогодні китайський і бразильський ботаніки можуть обговорювати *Helianthus annuus* (соняшник) з повним взаєморозумінням, незалежно від того, як ця рослина називається в їхніх національних мовах. Це забезпечує точність, яка є критичною для збереження біорізноманіття та екологічних досліджень.

Однією з особливостей сучасних мов є полісемія – коли одне слово має багато значень, що залежать від контексту. Наприклад, англійське слово «set» має понад 430 значень, що може призводити до плутанини через двозначність у наукових роботах. Латина, будучи «мертвою» мовою, має суттєву перевагу: її форма та значення слів зафіксовані і не змінюються від впливом повсякденного вжитку. Це робить її ідеальним інструментом для створення термінів, які будуть залишатися незмінними протягом століть. Медицина є сферою, де від лексичної точності мовних засобів безпосередньо залежить людське здоров'я і життя. Латина забезпечує уніфікацію описів людського тіла, хвороб та лікарських засобів, що дозволяє медикам усього світу діяти злагоджено. Використовуючи латинську термінологію, українець зрозуміє японця і навпаки. Незважаючи на час, латинська мова залишається активною основою у процесі творення нових наукових термінів у XXI столітті. Хоча англійська мова стає найпоширенішою мовою сучасних наукових досліджень та публікацій, латина не втрачає своєї актуальності – вона відіграє фундаментальну роль у подоланні лінгвістичних бар'єрів у науковому середовищі, забезпечує універсальність, точність та стабільність, які є недосяжними для живих мов. Вона виступає нейтральним посередником й усуває плутанину багатозначності в науці завдяки зафіксованим формам, що гарантує зберігання термінів для майбутнього без викривлень. Таким чином, вивчення латинської мови є невід'ємною складовою підготовки конкурентоспроможного вченого, здатного вільно орієнтуватися в глобальному інформаційному просторі та робити свій внесок у світову наукову спадщину. Латина не померла – вона є і буде безсмертною основою науки.

Список використаних джерел:

1. Wood B. *Latinus Scientificus: The History and Culture of Scientific Latin*. *Journal of Big History*. 2019. Vol. 3, № 2. P. 33–46. URL: https://www.researchgate.net/publication/331267397_Latinus_Scientificus_The_History_and_Culture_of_Scientific_Latin (дата звернення: 26.03.2026).
2. *Latin Language Influence Today*. *Premium Lingua*. 2023. URL: <https://premiumlingua.co.za/2023/07/latin-language-influence-today/> (дата звернення: 26.03.2026).
3. Latin. Wikipedia, the free encyclopedia. URL: <https://en.wikipedia.org/wiki/Latin> (дата звернення: 26.03.2026).
4. Ramdeholl R. *Why Latin Became the Language of Science. The Average Scientist*. 2025. URL: <https://theaveragescientist.co.uk/2025/09/08/why-latin-became-the-language-of-science/> (дата звернення: 26.03.2026).

Михайленко Д.В.

**ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ ТА
МЕДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ПРИ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ
МЕДИКІВ**

Дніпровський державний медичний університет
Науковий керівник: канд. філол. н. Апоненко І. М.

Вивчення латинської мови та медичної термінології є важливою частиною підготовки студентів медичних університетів. Незважаючи на те, що латинська мова не використовується у повсякденному спілкуванні, вона залишається основою міжнародної медичної термінології. Саме латинські терміни забезпечують точність і зрозумілість професійного спілкування лікарів у різних країнах. Наприклад, такі анатомічні терміни, як *cor* (серце), *pulmo* (легеня), *ren* (нирка) використовуються в медичній практиці різних країн. Крім того, діагнози, сформульовані латинською мовою, є зрозумілими для лікарів незалежно від їхньої рідної мови, наприклад: *tonsillitis chronica* означає хронічний тонзиліт, а *vitium cordis congenitum* – уроджена вада серця [3: 227].

У сучасній медичній освіті важливим стає поняття мистецтва вивчення медичної термінології. Цей підхід передбачає на заняттях поєднання мовного, культурного та дидактичного аспектів навчання, тому латинська мова розглядається не просто як навчальний предмет, а й як частина культурної спадщини, яка вплинула на розвиток медицини та науки. Так, багато медичних термінів мають античне походження і пов'язані з міфологією або історією. Наприклад: *atlas* – перший шийний хребець (пов'язано з ім'ям титана Атланта); *tendo Achillis* – ахіллове сухожилля (за міфом про Ахілла); *hygiene* – гігієна (від імені богині здоров'я Гігієї) або *morbus Alzheimeri* – хвороба Альцгеймера (описана німецьким психіатром Алоїсом Альцгеймером) [1] тощо. Такі приклади допомагають студентам краще запам'ятовувати терміни і розуміти їх походження.

Латинська медична термінологія є складною системою, що охоплює різні підсистеми (анатомо-гістологічну, клінічну та фармацевтичну) і базується на

чітких принципах словотворення [4: 7]. Саме тому важливою складовою навчання є формування навичок аналізу та тлумачення термінів. Розуміння морфологічної структури слова, його кореня, афіксів і значення кожного елемента дає можливість студентам самостійно визначати значення нових термінів, що особливо важливо у професійній діяльності лікаря [5: 4].

Лінгводидактичний аспект вивчення латини передбачає застосування ефективних методів навчання, спрямованих на формування термінологічної компетентності студентів. Одним із таких методів є системне поєднання теоретичних знань із практичними вправами, що дозволяє не лише запам'ятовувати терміни, а й усвідомлювати їх структуру та значення [4: 7]. Наприклад, аналіз структури клінічного терміна: *dystrophia* (*dys* – порушення функції, розлад; *trophia* – живлення) – порушення живлення тканин; *paraesthesia* (*par(a)* – якісне або кількісне порушення норми; *aesthesia* – чутливість) – порушення відчуттів [3: 215]. Важливу роль відіграє також самостійна робота студентів, яка сприяє закріпленню матеріалу та розвитку навичок аналізу термінів.

Сучасні підходи до навчання включають використання інноваційних методик, зокрема проєктного навчання. Такий підхід сприяє формуванню міждисциплінарних зв'язків і підвищує мотивацію студентів до вивчення латинської та грецької термінології [2: 126]. У процесі виконання проєктів студенти аналізують терміни, їх походження та відповідники в інших мовах, що сприяє глибшому засвоєнню матеріалу. Наприклад, студенти можуть досліджувати: латинські терміни в анатомії; грецькі корені у клінічній термінології; походження назв лікарських препаратів; латинські запозичення та синонімія в українській медичній термінології тощо. Такий підхід допомагає студентам краще зрозуміти структуру медичних термінів і підвищує мотивацію до навчання.

Отже, ефективне вивчення латинської мови та медичної термінології можливе лише за умови комплексного підходу, який поєднує лінгвокультурологічний і лінгводидактичний аспекти. Такий підхід забезпечує не лише засвоєння термінологічного мінімуму, а й формування професійної мовної й комунікативної компетентностей, що необхідно для майбутньої медичної практики.

Список використаних джерел

1. Анатомічні терміни та їх походження : довідник / А. О. Світлицький, А. В. Чернявський, М. С. Щербаків, Т. М. Матвейшина. Запоріжжя : ЗДМФУ, 2025. 172 с. URL : <http://dspace.zsmu.edu.ua/handle/123456789/23153>
2. Колодницька О. Д., Ворона І. І. Використання проєктного навчання при вивченні медичної термінології латинського і грецького походження. Медична освіта. 2019. № 2. С. 126–131.
3. Латинська мова і основи медичної термінології : підручник / Л. Ю. Смольська, П. А. Содомора, Д. Г. Шега та ін.; за ред. Л. Ю. Смольської. К. : ВСВ «Медицина», 2016. 472 с.
4. Латинська мова та медична термінологія. Термінологічний словотвір. Навчальний посібник для здобувачів освіти медичного та стоматологічного

факультетів : навчальний посібник / С. І. Тихолаз, М. Т. Денека, Г. Т. Михайлюк, О. Ф. Гайдаєнко; за заг. ред. зав. кафедри латинської мови та медичної термінології, канд. пед. наук, доц. С. І. Тихолаз. Вінниця : ТВОРИ, 2025. 172 с.

5. Писаренко Н. Д. Посібник до вивчення курсу «Латинська мова та медична термінологія». Дніпро : Ліра ЛТД, 2019. 92 с.

Мірієва А.С.

ЕТИМОЛОГІЯ НАЗВ ІНФЕКЦІЙ (НА ПРИКЛАДІ КИШКОВИХ, БАКТЕРІАЛЬНИХ ТА ГРИБКОВИХ)

Харківський національний медичний університет

Науковий керівник: ст. викл. Колісник М.І.

Для формування дослідницької бази було проведено суцільну вибірку медичної термінології з Міжнародної класифікації хвороб-11 (МКХ-11) [1]. Етимологічний аналіз та семантичні особливості обраних номенклатурних одиниць було досліджено за допомогою онлайн-ресурсу Online Etymology Dictionary (Etymonline) [2]. Загалом було опрацьовано 30 термінів, які для подальшого аналізу було розділено на три семантичні групи за етіологічним принципом.

Кишкові інфекції

1. Дизентерія (термін *dysenteria* складається: з префікса- *dys* (порушення/розлад), гр.кореня *enter-* (кишка) та суфікса *ia* - (патологічний стан) гостре інфекційне ураження товстої кишки.

2. Сальмонельоз (термін *salmonellosis* складається: з лат. кореня *Salmonella* (назва роду бактерій) та суфікса *osis-* (захворювання,патологічний процес грец.) гостра кишкова інфекція, спричинена бактеріями роду *Salmonella*.

3. Шигельоз (термін *shigellosis* складається: з лат. кореня *Shigella* (назва бактерії), суфікса *osis-* (захворювання,патологічний процес грец.) інфекційне захворювання кишечника,викликане *Shigella*.

4. Ешерихіоз (термін *escherichiosis* складається: з лат. кореня *Escherichia-* (назва бактерії), суфікса *osis-* (захворювання, патологічний процес) кишкова інфекція, спричинена *Escherichia coli*.

5. Холера (термін *Cholera* складається: з гр.кореня *chole-* (жовч) та суфікса *-era*. Особливо небезпечна гостра кишкова інфекція з масивною втратою рідини.

6. Черевний тиф (термін *Typhus abdominalis* складається: з гр. кореня *typhus-* (тиф) та лат. кореня *abdominalis-* (черевний) гостре інфекційне захворювання з ураженням кишечника та інтоксикацією.

7. Паратиф (термін *paratyphus* складається: з префікса *para-* (біля, подібний) та гр. кореня *typhus-* (тиф) інфекція, клінічно подібна до черевного тифу.

8. Ротавірусна інфекція (термін *infectio rotavira* складається: з лат. кореня *gota+virus* гостра вірусна кишкова інфекція, переважно у дітей.

9. Ентеровірусна інфекція (термін *infectio enterovira* складається: з гр. кореня *enteron* (кишка)+ лат. кореня *virus* вірусна інфекція з переважним ураженням кишечника.

10. Ботулізм (термін *botulismus* складається: з лат. кореня *botulus* та суфікса *ismus*- (стан, процес) тяжке харчове отруєння ботулотоксином

Бактеріальні інфекції

1. Туберкульоз (термін *tuberculosis* складається: з лат. кореня *tuberculum*- (горбик, вузлик) та суфікса *osis*- (захворювання) хронічна інфекційна хвороба з утворенням туберкулів.

2. Чума (термін *pestis* складається: з лат. кореня *pestis*- (масове смертельне захворювання) особливо небезпечна бактеріальна інфекція.

3. Дифтерія (термін *diphtheria* складається: з гр. кореня *diphthera*- (плівка) та суфікса *ia*- (патологічний стан) гостра інфекція з утворенням плівок на слизових.

4. Пращець (термін *tetanus* складається: з гр. кореня *tetanos*- (напруга, судома) інфекційна хвороба з м'язовими спазмами.

5. Коклюш (термін *pertussis* складається: з префікса *per*- (інтенсивний) та лат. кореня *tussis*- (кашель) інфекційне захворювання з нападоподібним кашлем.

6. Сибірка (термін *anthrax* складається: з гр. кореня *anthrax* інфекція з утворенням чорних струпів.

7. Бруцельоз (термін *brucellosis* складається: з лат. кореня *brucella*- (назва бактерії) та суфікса *osis*- (захворювання) Зоонозна бактеріальна інфекція.

8. Лептоспіроз (термін *leptospirosis* складається: з гр кореня *leptos*- (тонкий) і гр. кореня *speira*- (спіраль) та суфікса *osis*- захворювання інфекція, викликана спіралеподібними бактеріями.

9. Скарлатина (термін *scarlatina* складається: з лат. кореня *scarlatum*- (червоний) та суфікса *ina* інфекційна хвороба з яскравим червоним висипом.

10. Менінгококова інфекція (термін *meningococcalis infectio* складається: з гр. кореня *meninx*- (мозкова оболонка) інфекція з ураженням мозкових оболонок.

Грибкові інфекції

1. Кандидоз (термін *candidosis* складається: з лат. кореня *candida*- (біла) та суфікса *osis*- (захворювання) грибкове ураження слизових і шкіри.

2. Аспергільоз (термін *aspergillosis* складається: з лат. кореня *aspergillus*- (назва гриба) та суфікса *osis*- (захворювання) грибкова інфекція легень та інших органів.

3. Криптококоз (термін *cryptococcosis* складається: з гр. кореня *kryptos*- (прихований) та суфікса *osis*- (захворювання) системна грибкова інфекція.

4. Гістоплазмоз (термін *histoplasmosis* складається: з гр. кореня *histos*- (тканина) та суфікса *osis*- (захворювання) грибкова інфекція з ураженням тканин.

5. Бластомікоз (термін *blastomycosis* складається: з гр. кореня *blastos*- (паросток) і гр. кореня *mykes*- (гриб) та суфікса *osis*- (захворювання) системна грибкова інфекція.

6. Кокцидіоїдомікоз (термін *coccidioidomycosis* складається: з гр. кореня *eidos*- (форма) і гр. кореня *mykes*- (гриб) та суфікса *osis*- (захворювання) тяжка системна грибкова інфекція.

7. Мукормікоз (термін *mucormycosis* складається: з лат. кореня *mucor*- (пліснява) і гр. кореня *mykes*- (гриб) та суфікса *osis*- (захворювання) опортуністична грибкова інфекція.

8. Дерматомикоз (термін dermatomycosis складається: з гр. кореня derma- (шкіра) і гр. кореня mykes- (гриб) та суфікса osis- (захворювання).

9. Оніхомікоз (термін onychomycosis складається: з гр. кореня onyx- (ніготь) і гр. кореня mykes- (гриб) та суфікса osis- (захворювання) грибкове ураження нігтів.

10. Споротрихоз (термін sporotrichosis складається: з гр. кореня spora- (спора) і гр. кореня thrix- (волос) та суфікса osis- (захворювання) підшкірна грибкова інфекція.

Отже, ми дійшли висновку, що проведений етимологічний та структурно-семантичний аналіз 30 терміноодиниць на позначення інфекційних захворювань свідчить про домінування греко-латинських терміноелементів у формуванні сучасної клінічної лексики. Встановлено, що найбільш продуктивним словотвірним засобом є суфіксація, використання суфікса -osis для позначення певного патологічного тсану/процесу), а також основокладання при утворенні назв мікозів. Матеріал дослідження підтверджує системність медичних найменувань, де внутрішня форма терміна чітко відображає етіологічний чинник або провідний клінічний симптом захворювання.

Список використаних джерел:

1. International Classification of Diseases. URL: <https://icd.who.int/browse/2026-01/mms/en#1435254666> (дата звернення 28.03.2026)
2. Online Etymology Dictionary. URL: (дата звернення 30.03.2026)

Молодецька Д.Г.

ЛАТИНО-ГРЕЦЬКІ МОВНІ МЕХАНІЗМИ КОДУВАННЯ ТЕРАПЕВТИЧНИХ МІШЕНЕЙ У МОЛЕКУЛЯРНО-ОРІЄНТОВАНІЙ ОНКОЛОГІЇ

Харківський національний медичний університет
Науковий керівник: ст. викл. Колісник М.І.

Актуальність. Сучасна молекулярно-орієнтована онкологія оперує великою кількістю спеціалізованих термінів, що позначають гени, рецептори, сигнальні шляхи, біомаркери та терапевтичні мішені. Значна частина цієї термінології сформована на основі латинських і грецьких мовних елементів. Використання правильної медичної термінології значно покращує комунікацію між лікарями та знижує ризок непорозумінь між лікарями та пацієнтами і медичними працівниками між собою.

Мета дослідження. Проаналізувати латинсько-грецькі та номенклатурні мовні механізми кодування терапевтичних мішеней і назв таргетних препаратів у HER2/EGFR-орієнтованій молекулярній онкології.

Методи дослідження. Було проведено структурно-морфемний, етимологічний аналіз термінів, що описують рецептори, ферменти, сигнальні шляхи та класи таргетних препаратів.

Результати. Онкологія є однією з провідних проблем сучасності, яка потребує комплексного підходу та сучасних рішень. Однією з важливих галузей онкології є саме молекулярно-орієнтована онкологія, адже вона вивчає патологічні механізми та їхні молекулярні особливості, що, відповідно, створює підґрунтя для формування назв терапевтичних препаратів. Розуміння їх структури є основою для розуміння їхньої дії, і, відповідно, знаючи назву препарату, можна зрозуміти, за яким механізмом він діє, що є дуже важливим, наприклад, при поясненні пацієнту або студентам, які лише починають свій шлях. Адже це може бути значно легше, ніж просто механічно запам'ятовувати складні назви.

Вибір HER2/EGFR напрям був обраний посилаючись на джерела, які підтверджують значущість HER2 як терапевтичної мішені, та його участь у сигнальних шляхах проліферації та виживання клітин, і також наявність широкого спектра HER2-спрямованих препаратів [2]. Оскільки аналіз літератури та TGCA атлас показав що HER2-асоційовані порушення виявляються не тільки при раку молочної залози, а й при інших злоякісних новоутвореннях, цей напрям є доцільним для подальшого розгляду та термінологічного аналізу [1]. Дослідження було поділено на декілька груп для охоплення та кращого розуміння теми: терапевтичні мішені (EGFR, HER2), класи препаратів (monoclonal antibodies, tyrosine kinase inhibitors), і також дві групи препаратів [1, 2]. Першими буде розглянуто саме терапевтичні мішені:

EGFR – epidermal growth factor receptor, *epi* – на або над (грец.), *derm(a)* – шкіра (грец.), *factor* від лат. *facere* – робити спричиняти, хоча до сучасної англійської це слово увійшло через французьке посередництво, і *receptor* від лат. *reserire* – приймач [5,6,7].

HER2 – human epidermal growth factor receptor 2, *human* – англійське слово, походить через лат. *humanus* – людський, *epi* – на або над (грец.), *derm(a)* – шкіра (грец.), *factor* від лат. *facere* – чинник і *receptor* від лат. *reserire* – приймач [6,7].

Після розгляду цих ключових мішеней можна перейти до класів препаратів:

Monoclonal antibodies – *mono* від грец. *monos* – один або єдиний, *clonal* – глибше походить від грец. (*klōn*) – один предок, або гілка чи паросток. Частина *anti* від грец. (*anti*) – проти, *body* – англ. слово германського походження [6,7].

Tyrosine kinase inhibitors – це речовини, що пригнічують активність тирозинкіназ, тобто ферментів, залучених до передачі сигналу всередині клітини. *Tyrosine* – з грец. *tyros* - “сир”, бо тирозин уперше виділили з сиру, *kinase* – утворено від грец. *kinesis* - “рух”, та *inhibitor* від лат. *inhibere* – стримувати, затримувати [5,6].

Приклади препаратів, які включені у це дослідження поділяються на два класи які були вже були описані, тому тепер варто детальніше розглянути кожен окремо:

Trastuzumab – побудована за міжнародною номенклатурною моделлю: сегмент *tu* указує на пухлинну мішень, *zu* – на людське походження антитіла, а суфікс *mab* ідентифікує препарат як моноклональне антитіло [3].

Pertuzumab – побудований за міжнародною номенклатурною моделлю: *tu* ідентифікує пухлинну мішень, *zu* вказує на людське походження антитіла, а *mab* говорить про те, що препарат є моноклональним антитілом [3].

Cetuximab – містить елемент *xi*, який вказує на химерне походження антитіла, тоді як *tu* позначає пухлинну мішень, а *mab* маркує препарат як моноклональне антитіло [3].

Erlotinib – препарат, який у своїй структурі має індивідуалізуючу частку *erlo*, та структурну частку *tinib*, що показує приналежність цього препарату до класу препаратів інгібіторів тирозинкінази [3, 4].

Gefitinib – сегмент *gefi* також є індивідуальною часткою, та приналежність його до класу інгібіторів тирозинкінази завдяки наявності суфіксу *-tinib* [3,4].

Висновки. У ході проведеного дослідження було встановлено, що термінологія HER2/EGFR-орієнтованої терапії має досить змішаний характер і поєднує класичні латинсько-грецькі терміноелементи з міжнародними номенклатурними моделями найменування лікарських засобів. Назви терапевтичних мішеней, зокрема EGFR та HER2, містять елементи, які відображають структурні та функціональні особливості молекулярних об'єктів, тоді як міжнародні непатентовані назви препаратів кодують насамперед їхній фармакологічний клас і терапевтичну спрямованість. Отримані результати свідчать, що етимологічний і номенклатурний аналіз термінів може полегшувати інтерпретацію назв терапевтичних мішеней і препаратів, а також сприяти кращому розумінню механізмів дії таргетної терапії.

Список використаних джерел:

1. *CBioPortal for Cancer Genomics*. (n.d.). <https://www.cbioportal.org/>
2. Cheng X. (2024). A Comprehensive Review of HER2 in Cancer Biology and Therapeutics. *Genes*, 15(7), 903. <https://doi.org/10.3390/genes15070903>
3. Jones, T. D., Carter, P. J., Plückthun, A., Vásquez, M., Holgate, R. G., Hötzel, I., Popplewell, A. G., Parren, P. W., Enzelberger, M., Rademaker, H. J., Clark, M. R., Lowe, D. C., Dahiyat, B. I., Smith, V., Lambert, J. M., Wu, H., Reilly, M., Haurum, J. S., Dübel, S., . . . Baker, M. P. (2015). The INNs and outs of antibody nonproprietary names. *mAbs*, 8(1), 1–9. <https://doi.org/10.1080/19420862.2015.1114320>
4. Latham, B. D., Geffert, R. M., & Jackson, K. D. (2024). Kinase Inhibitors FDA Approved 2018-2023: Drug Targets, Metabolic Pathways, and Drug-Induced Toxicities. *Drug metabolism and disposition: the biological fate of chemicals*, 52(6), 479–492. <https://doi.org/10.1124/dmd.123.001430>
5. *Online Etymology Dictionary*. (n.d.). <https://www.etymonline.com/>
6. *Oxford English Dictionary*. (n.d.). <https://www.oed.com/?tl=true>
7. *FUNDAMENTALS OF MEDICAL ETYMOLOGY*. (n.d.). https://elsevier-elibrary.com/contents/fullcontent/58573/epubcontent_v2/OEBPS/fm4.html

Назарук С. В.

ВПЛИВ АНТИЧНОЇ СПАДЩИНИ НА СУЧАСНИЙ МОВНО-КУЛЬТУРНИЙ ПРОСТІР

Дніпровський державний медичний університет
Науковий керівник: канд. філол. н. Апоненко І. М.

У сучасному світі проблема впливу культури на суспільне життя стає однією з актуальних, адже культура сприймається як дуже важливий фактор життєустрою світу [2: 9]. Так, антична (стародавня греко-римська) культура є основою формування європейської цивілізації та сучасного світогляду. Як зазначає О. Л. Калашникова, культура визначає систему духовних цінностей суспільства, формує його традиції та культурні орієнтири [2: 9].

Одним із фундаментальних джерел європейської культурної традиції є антична спадщина – культура Стародавньої Греції та Риму. Саме вона заклала основи розвитку філософії, науки, мистецтва, політичної думки та освіти, що значною мірою визначило подальший розвиток європейської цивілізації. Античні культурні образи входять у свідомість людини ще зі шкільних років: Стародавня Греція асоціюється з Олімпійськими іграми, теологією, міфологією та філософією, а Стародавній Рим – із гладіаторськими боями, легендою про Ромула, Рема та капітолійську вовчицю, що їх вигодовувала [2: 77, 88]. Однак значення античної культури не обмежується лише історичними уявленнями: її вплив продовжує проявлятися в мовному та культурному просторі.

Серед сучасних наукових напрямків важливе місце посідає й лінгвокультурологія, що досліджує взаємозв'язок мови та культури. За визначенням О. О. Селіванової, мова є універсальним механізмом збереження та трансляції культурної інформації, у якій відображено історичний досвід і систему цінностей народу [6: 27]. У цьому контексті мовні одиниці розглядаються не лише як засоби комунікації, а й як носії культурної пам'яті. Подібної думки дотримується й Л. І. Мацько: «мова виступає важливим чинником формування духовної культури суспільства, оскільки саме через мовні засоби відбувається передавання культурних традицій і цінностей від покоління до покоління» [4: 15]. Таким чином, дослідження мовних явищ у культурному контексті дає змогу глибше зрозуміти процеси формування національної та європейської культурної ідентичності.

Антична культура вплинула і на міжнародну наукову термінологію. Значна частина термінів у галузях медицини, біології, філософії та юриспруденції тощо часто має грецьке або латинське походження. Як зазначає О. Пилипів, лексичні ресурси античних мов стали основою формування міжнародної наукової термінології, передусім медичної [5: 34]. Наприклад, такі терміни, як *діагноз* (*diagnosis* від грец. *διάγνωσις* – розпізнавання), *терапія* (*therapia* від грец. *θεραπεία* – лікування), *анатомія* (*anatomia* від грец. *ἀνα-* – верх і *τέμνω* – різати) тощо активно використовуються в сучасній медичній термінології. Як зазначив Є. Шевченко, медична термінологія (анатомічна, клінічна, гістологічна та фармакологічна) приблизно на 97% базується на латинських назвах, загалом вона налічує понад півмільйона одиниць [7: с. 12]. У цьому контексті можна

говорити про формування особливого медичного культурно-мовного феномена, адже значна частина медичних понять, термінів і наукових назв має греко-латинське походження та відображає античну традицію пізнання. Використання таких термінів у сучасній медичній термінології демонструє безперервність наукової традиції та збереження античної культурної спадщини у професійній мові медицини.

Важливим проявом впливу античності є також використання міфологічних образів у сучасному мовленні. Імена античних богів і героїв часто виступають символами або метафорами певних людських рис чи ситуацій. Як зазначає В. В. Жайворонок, фразеологія та образна система мови є відображенням культурної пам'яті народу, у якій зберігаються історичні уявлення, міфологічні образи та символи [1: 18]. Наприклад, вислів «*ахіллесова п'ята*» та анатомічний термін *tendo Achillis* позначають як конкретну частину тіла, так і метафорично – вразливе місце людини. Ім'я міфологічного персонажа Нарциса, від якого походить термін «*нарцисизм*» (від лат. *narcissismus*), в психології використовується для позначення надмірної самозакоханості та зосередженості на власній особистості. Подібні мовні одиниці відображають культурну пам'ять суспільства, закріплену як у фразеологічній та метафоричній системі мови, так і науковій термінології.

Отже, антична культурна спадщина відіграє важливу роль у формуванні сучасної мовної та культурної картини світу. Її вплив проявляється й у формуванні міжнародної медичної наукової термінології, функціонуванні міфологічних образів у мовленні та розвитку базових культурних концептів європейської цивілізації. Лінгвокультурологічний підхід дає змогу простежити спадкоємність між античною і сучасною культурою, глибше зрозуміти процеси формування термінологічних систем і мовної картини світу.

Список використаних джерел:

1. Жайворонок В. В. Українська етнолінгвістика : навчальний посібник. Київ : Довіра, 2007. 262 с.
2. Калашникова О. Л. Історія української культури : навчальний посібник. Дніпропетровськ : Академія митної служби України, 2011. 245 с.
3. Коваль А. П. Культура української мови : мовностилістичні поради. Київ : Вища школа, 2008. 384 с.
4. Мацько Л. І. Українська мова в освітньому просторі : навчальний посібник. К. : Видавництво НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2009. 607 с.
5. Пилипів О. Основи сучасної латинської медичної термінології : навч. посіб. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2012. 251 с.
6. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми : підручник. Полтава : Довкілля-К, 2008. 712 с.
7. Шевченко Є. М. Латинська мова і основи медичної термінології : навчальний посібник. Київ : ВСВ «Медицина», 2012. 240 с.

**Orel O.V.,
Orel M.O.**

LATIN TERMINOLOGY AS THE BASIS OF EFFECTIVE MEDICAL INTERACTION

Kharkiv National Medical University
V. N. Karazin Kharkiv National University
Scientific advisor: PhD, O.V.Orel

In modern world, where medicine is becoming more and more globalized, the issue of patient safety and the accuracy of information transmission comes to the fore. One of the main tools that ensures this accuracy remains the Latin language. Despite the status of a "dead" language, in the medical environment it acts as a universal code - *Lingua Franca*, which allows doctors from different parts of the planet to understand each other without the risk of misinterpretation. This becomes the foundation for preventing medical errors, which often arise due to language barriers or the ambiguity of popular names of diseases [1].

The main advantage of Latin is its terminological stability and unequivocalness. Living languages are constantly changing, words in them can acquire new meanings or have regional dialectisms. Instead, Latin terminology is fixed in international standards such as *Terminologia Anatomica* or the *International Classification of Diseases*. For example, the diagnosis "Gastritis" will be identically understandable to a doctor in Ukraine, Germany or Brazil, while the description of symptoms in the patient's language may be blurred. This is critically important when transporting patients abroad or during international conferences, where the slightest inaccuracy in the translation of the name of an organ or pathological process can lead to incorrect treatment.

Latin has a special place in pharmacotherapy. Most of the medical errors in the world are related precisely to the wrong prescription or dosage of drugs. The use of Latin names of chemicals in recipes minimizes the risk of confusion between drugs that have similar names in national languages (so-called *LASA* drugs — *Look-Alike*, *Sound-Alike*). In addition, Latin abbreviations for dosage forms and methods of application are standardized. This ensures that a pharmacist in any country will produce and dispense exactly the form of the drug prescribed by the doctor, following the correct concentration and method of administration [2].

In surgical practice, the Latin language is a safeguard against "errors of the side" or incorrect localization of the intervention. The clear use of the terms *sinister* (left) and *dexter* (right), as well as the Latin names of anatomical landmarks, eliminates ambiguity that may arise during oral translation. Even in the age of digitization, when medical records are kept in electronic databases, it is the Latinized terms that serve as universal keys for artificial intelligence algorithms and telemedicine platforms, ensuring data integrity when exchanging information between hospitals of different countries [3].

So Latin is a professional security tool. Knowledge of this language forms a special type of clinical thinking, where the accuracy of the word directly correlates with the accuracy of the diagnosis. In international practice, Latin remains the most

reliable filter that cuts off language barriers and the human factor, becoming a guarantor of preserving the life and health of patients all over the world.

References:

1. Marecková E, Simon F, Cervený L. Latin as the language of medical terminology: some remarks on its role and prospects. *Swiss Med Wkly*. 2002 Nov 23;132(41-42):581-7. doi: 10.4414/smw.2002.10027. PMID: 12571757.

2. Berezovskaya, R. A. The Role of the Latin Language in the Formation and Standardisation of Modern Medical Terminology. *Central Asian Journal of Medical and Natural Science* 2026, 7(1), 373-377

3. Kantz D, Marenzi I. Language functions and medical communication: The human body as text. *Language Learning in Higher Education*. 2016;6(1): 53-76. <https://doi.org/10.1515/cercles-2016-0003>

Осипенко А.В.

ЕТИМОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ЛАТИНСЬКИХ КОРЕНІВ У НОМЕНКЛАТУРИ ПСИХОФАРМАКОЛОГІЧНИХ ЗАСОБІВ

Харківський національний медичний університет

Науковий керівник: канд. філол. н. Лисенко Н.О.

Вступ. Сучасна фармацевтична номенклатура в галузі психіатрії є унікальним лінгвістичним феноменом, де латинська мова виступає не лише як засіб класифікації, а й як інструмент створення «семантичної прозорості» терапевтичного ефекту. Аналіз етимології назв психотропних засобів свідчить про свідоме використання латинських морфем, що виконують роль своєрідного повідомлення [1: 112]. Вибір конкретних латинських коренів у торгових назвах дозволяє закодувати очікуваний результат лікування безпосередньо у внутрішню форму слова [2: 15].

Матеріали та методи. Матеріалом дослідження слугували номенклатурні назви лікарських засобів психотропної дії (антидепресанти, транквілізатори, ноотропи та снодійні), відібрані з міжнародних фармацевтичних реєстрів та довідників (*Compendium* та АТС-класифікація). Проведено етимологічний аналіз для встановлення зв'язку між торговою назвою препарату та його латинським першоджерелом, а також метод семантичного моделювання для розподілу лексем за тематичними групами (*Rax*, *Lux*, *Somnus*, *Mens*). Додатково проведено аналіз наукових публікацій, що присвячені принципам формування фармацевтичних брендів на основі класичних мов.

Результати. Розробники назв найчастіше звертаються до чотирьох семантичних домінант. Перша група – седативні засоби та анксиолітики – базується на коренях, що позначають «мир» та «втихомирення». Наприклад, антидепресант *Raxil* (від лат. *rax*, *racis* – мир) та транквілізатор *Relanium* (від лат. *relaxare* – розслабляти). Такі назви мають на меті сформуванню очікування стабільності та емоційного штилю [1: 113]. Особливе місце посідає бренд *Valium*, етимологія якого відсилає до дієслова *valere* (бути здоровим, міцним), що підкреслює концепцію відновлення цілісності особистості.

Друга та третя групи охоплюють гіпнотики (снодійні) та антидепресанти, назви яких побудовані на антитезі «темрява – світло». Снодійні препарати традиційно використовують міфологічні та фізіологічні маркери сну: Somnol (лат. somnus – сон) та Eunoctin, де латинський корінь noctis (ніч) поєднується з префіксом eu- (добрий), створюючи метафору «бажаного спочинку». Натомість антидепресанти нового покоління апелюють до метафори світла як символу виходу з депресивного стану [2: 18]. Наприклад, назва Luvox є синтезом латинських коренів lux (світло) та vox (голос), що семантично маркує «просвітлення» свідомості та повернення до активної комунікації.

Окрему категорію становлять ноотропні засоби, етимологія яких безпосередньо пов'язана з когнітивною сферою та анатомією ЦНС. Аналіз таких назв, як Mentis (лат. mens, mentis – розум), Cerebrolysin (лат. cerebrum – мозок) та Memoril (лат. memoria – пам'ять), демонструє функціональну спрямованість номенклатури [2: 18]. Використання латинських лексем у цих назвах не лише забезпечує їхню термінологічну точність, а й підкреслює наукову обґрунтованість дії препарату [3: 45]. Таким чином, латина в сучасній психіатричній фармакології виконує роль універсального коду, який інтегрує медичні знання в доступні для сприйняття мовні форми.

Висновки. Можна констатувати, що латинська мова залишається фундаментом сучасної психіатричної номенклатури, виконуючи роль універсального коду, зрозумілого фахівцям у всьому світі. Виявлені семантичні групи демонструють, що назви препаратів не є випадковими, а базуються на глибоких лінгвістичних традиціях, що поєднують клінічну дію речовини з її філологічним образом. Використання латинських коренів дозволяє фармацевтичним брендам транслювати пацієнтам ідеї спокою, відновлення та ясності розуму, що підтверджує не лише номінативну, а й когнітивно-психотерапевтичну функцію медичної латини в сучасній науці.

Список використаних джерел:

1. Khilnani G., Khilnani A. K. Semantics of drug nomenclature. *Journal of Pharmacological Sciences*. 2016. Vol. 5, No. 2. P. 110-114.

2. *Pharmaceutical terminology: from Latin tradition to modern nomenclature trends* / ed. by A. Smith. *Scientific & Innovation Journal*. 2026. Vol. 12, No. 4. P. 14-22.

1. Етимологічний словник фармакологічних термінів та назв лікарських засобів : навч. посіб. / уклад. С. М. Світлична та ін. Харків : НФаУ, 2020. 156 с.

Підгаєцька С.В.

КОСМОГОНІЧНІ МЕТАФОРИ В АНАТОМІЧНІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Харківський національний медичний університет
Науковий керівник: ст. викл. Колісник М.І.

Медична термінологія формувалася тисячоліттями. Ще з античних часів дослідники людського тіла часто вдавалися до метафор з навколишнього світу. Особливе місце серед них посідають образи, пов'язані з небом, космосом та

світлом. Вивчення цих метафор дозволяє глибше зрозуміти походження термінів та еволюцію наукового мислення.

Робота присвячена дослідженню анатомічних термінів, в основі яких лежать космогонічні метафори. Проаналізовано походження термінів від назв небесних тіл, світлових явищ та міфологічних образів. Матеріалом дослідження слугувала вибірка термінів із Міжнародної анатомічної номенклатури *Terminologia Anatomica (2020)* та атласу анатомії людини за Неттером. Джерелом етимологічної інформації стали Online Etymology Dictionary та спеціалізовані словники. Було детально проаналізовано 19 анатомічних термінів, що вказують на космогонічні об'єкти та явища.

Сонячне сплетення. Латинська назва: Plexus solaris (також Plexus coeliacus) [1].

Прикметник solaris походить від латинського іменника sol (сонце). Назва виникла завдяки візуальній схожості структури із небесним світилом: нервові волокна та вузли розходяться від центру в різні боки, нагадуючи сонячні промені, що освітлюють навколишній простір (органи черевної порожнини).

Променева кістка. Латинська назва: Radius [1]. Латинський іменник radius має кілька значень: «промінь (світла)», «спиця колеса» або «палиця» [2]. В анатомії ця назва закріпилася завдяки функціональній метафорі. Подібно до того, як промені світла розходяться від джерела, ця кістка обертається навколо ліктьової, дозволяючи передпліччю виконувати обертальні рухи – пронацію та супінацію. Візуально вона також нагадує довгий і прямий промінь.

Променистий вінець (головного мозку). Латинська назва: Corona radiata [1]. Термін поєднує два слова: corona (вінець, корона) та radiata (промениста, від radius – промінь) [2]. В анатомії головного мозку так називають скупчення нервових волокон, які віялоподібно розходяться від внутрішньої капсули до кори півкуль. Це нагадує сонячну корону або вінець із променів, що оточують центральне тіло.

Промениста зв'язка (грудини). Латинська назва: Ligamentum sternocostale radiatum [1]. Прикметник radiatum походить від radius (промінь) [2]. Волокна цієї зв'язки розходяться від грудини до реберного хряща радіально, нагадуючи промені, що виходять з одного центру.

Півмісяцевий клапан (серця). Латинська назва: Valvula semilunaris [1]. Назва є складною і походить від двох латинських слів: префікса semi- (що означає «напів») та прикметника lunaris (похідного від luna – «місяць») [2]. Термін дослівно перекладається як «напівмісяцевий». Він точно описує форму цих анатомічних структур, які нагадують місяць у фазі першої або останньої чверті (серп).

Півмісяцева складка (ока). Як і в попередньому випадку, термін semilunaris (напівмісяцева) [2] вказує на форму складки слизової оболонки в медіальному куті ока. Це рудиментарна структура, що є залишком третьої повіки тварин, і має вигнуту форму, подібну до місячного серпа.

Півмісяцева вирізка (ліктьової кістки). Латинська назва: Incisura semilunaris ulnae (в сучасній термінології частіше Incisura trochlearis) [3]. Термін

semilunaris підкреслює форму вирізки ліктьової кістки, яка охоплює блок плечової кістки подібно до того, як серп місяця охоплює частину небесної сфери.

Зірчастий вузол. Латинська назва: Ganglion stellatum (також Ganglion cervicothoracicum) [3]. Прикметник stellatum походить від латинського іменника stella, ae f – «зірка» [2]. Цей вузол симпатичного нервового стовбура отримав свою назву через характерну форму. Він утворюється в результаті злиття нижнього шийного та першого грудного вузлів, від яких на всі боки відходять численні нервові гілки. Така будова візуально нагадує зірку на нічному небі з її променистим сяйвом.

Зірчасті вени (нирки). Латинська назва: Venae stellatae (також Venulae stellatae) [3]. Прикметник stellatae (жіночий рід множини від stellatus) походить від stella (зірка) [2]. Це дрібні вени на поверхні нирки, які радіально сходяться до центру часточок, утворюючи малюнок, подібний до зірки.

Зірчастий розтин (у хірургії). Латинська назва: Incisio stellata [3]. Термін використовується для позначення хірургічного розтину, форма якого нагадує зірку, тобто має кілька променів, що розходяться з центру.

Просвіт (органу). Латинська назва: Lumen [3]. Латинський іменник lumen має пряме значення – «світло», «сяйво», «джерело світла» [2]. В анатомії цей термін набув метафоричного значення для позначення внутрішнього простору будь-якого порожнистого або трубчастого органу (судини, кишки, бронха). Назва походить від спостереження: при розгляді зрізу органу саме цей внутрішній отвір пропускає світло. Таким чином, lumen – це порожнина, яка «сяє» або «пропускає світло» всередину тіла.

Райдужна оболонка. Латинська назва: Iris [3]. Термін походить від імені давньогрецької богині веселки – Іриди (грец. Ἴρις, Ἴριδος) [2]. В античній міфології Ірида була посесницею між богами та людьми, а її невід'ємним атрибутом була веселка. Ця поетична назва була перенесена на частину ока через її здатність мати найрізноманітніші кольори та відтінки (від блакитного до карого), що нагадує гру кольорів небесної веселки [2].

Світлопромінева оболонка (застаріла назва сітківки) [3]. Латинська назва: Retina (сучасна) [1] / Membrana radialis [1]. Сучасна назва retina походить від rete (сітка). Однак в історичному контексті існували назви, що підкреслювали здатність цієї оболонки сприймати світлові промені, що пов'язувало її з космічним світлом.

Коронка зуба. Corona dentis [1]. Слово corona прийшло в латинську з давньогрецької (κορώνη) і спочатку означало «вінок», «корона» або будь-який вигнутий предмет [2]. Це слово має глибоке космогонічне значення, позначаючи також «сонячну корону» – зовнішні шари атмосфери Сонця, які видно під час затемнення як сяючий ореол. В анатомії corona dentis – це частина зуба, яка вкрита емаллю і піднімається над яснами, подібно до того, як корона вінчає голову.

Вінчик головки (статевого члена). Латинська назва: Corona glandis penis [3]. Термін corona використовується для позначення виступаючого краю головки, який оточує її основу, подібно до корони або вінця, що обрамляє поверхню.

Короноподібний шов (черепа). Латинська назва: Sutura coronalis [3]. Шов між лобовою та тім'яною кістками черепа. Названий так тому, що розташований у місці, де носили корону, а також через форму, що нагадує вінець.

Вінцева артерія (серця). Латинська назва: Arteria coronaria [3]. Артерії, які оперізують серце подібно до вінця або корони, живлять серцевий м'яз. Назва підкреслює їхнє розташування навколо органу, як корона оточує голову.

Піднебіння (небо). Латинська назва: Palatum [3]. Хоча українське слово «піднебіння» буквально означає «під небом», латинське palatum має цікаву етимологію. Як зазначається у Etymology Dictionary [2], існує гіпотеза про зв'язок з етруським словом falado (небо). У грецькій мові спостерігається пряма відповідність: ουρανός означає «небо», а ουρανίσκος – «піднебіння» (буквально «небце») [2]. Це свідчить про те, що в свідомості давніх народів звід черепа (небо) та звід ротової порожнини сприймалися як аналоги небесного склепіння.

Піднебінна завіса (піднебінна фіранка). Латинська назва: Velum palatinum [1]. Velum означає «завіса», «вітрило». У поєднанні з palatum (піднебіння) утворює метафору «небесної завіси», що підкреслює її функцію розмежування просторів, подібно до того, як небо відділяє землю від космосу.

Отже, космогонічні метафори є важливим пластом анатомічної термінології. Перенесення назв небесних тіл та явищ на структури людського тіла базується на візуальній схожості або функціональних аналогіях. Більшість досліджених термінів мають коріння в античній культурі та міфології. Це свідчить про нерозривний зв'язок наукового пізнання з образним сприйняттям світу.

Результати дослідження можуть допомогти студентам-медикам краще запам'ятовувати анатомічні терміни через усвідомлення мотивації їх назв.

Список використаних джерел:

1. Неттер Ф. Атлас анатомії людини / За ред. М. Р. Сапина. Київ: Медицина, 2020. 719 с.
2. Online Etymology Dictionary. URL: <https://www.etymonline.com>
3. FIPAT. Terminologia Anatomica. 2nd ed. FIPAT.library.dal.ca. Federative International Programme for Anatomical Terminology, 2019/ URL: <https://libraries.dal.ca/Fipat/ta2.html>

Погребна А.Ю.

ЛАТИНСЬКА НОМЕНКЛАТУРА ХІМІЧНОГО ЕЛЕМЕНТА №33 У ФАРМАЦЕВТИЧНОМУ КОНТЕКСТІ

Харківський національний медичний університет
Науковий керівник: викл. Савіна В. В.

Вступ: Питання коректної латинської назви хімічного елементу з атомним номером 33 – Arsenum чи Arsenicum – не є суто академічним. Воно має практичне значення для фармацевтів, лікарів і студентів медичних спеціальностей, адже від правильного вживання терміна залежить точність рецептури, фармакологічної документації та наукових текстів. На перший погляд обидві форми виглядають

рівноцінно, проте між ними існує системна відмінність, зумовлена різними номенклатурними традиціями.

Історичний контекст: Латинська назва «Arsenicum» походить від грецького «ἀρσενικόν» – за однією версією, від перського «царнік» («золотистий»), за іншою – від «ἀρσενικός» («сильний», «потужний»). Відкриття способу отримання металевого арсену («сірого миш'яку») приписують середньовічному алхіміку Альберту Великому (Albertus Magnus) (приблизно 1250 р.), а 1789 року А. Лавуазьє дав елементу назву «Arsenicum», включивши його до переліку хімічних елементів.

Упродовж століть «Arsenicum» слугувало універсальним позначенням і речовини, і елементу. Саме ця форма закріпилася у фармакопейній традиції, що бере початок від алхімічних та ятрохімічних текстів XVI-XVIII ст., коли Парацельс ввів сполуки арсену до лікувальної практики [6:34].

Граматика як основа: Відмінність між кінцевими -um та -icum у латинських назвах хімічних елементів пов'язана з граматичними правилами латинської мови та історичними традиціями номенклатури. У класичній латині іменники середнього роду II відміни зазвичай мають закінчення -um у називному відмінку однини (наприклад, Ferrum – залізо, Arsenum – миш'як). Arsenum відповідає цій нормі як базова форма елемента в нейтральному (хімічному) контексті. Проте існує фармацевтична традиція – суфікс і закінчення -icum утворює прикметникову форму (відмінюється як, наприклад, magnus, a, um), що використовується для назв кислот чи сполук вищого ступеня окиснення (наприклад, acidum arsenicum). У фармакопеях Arsenicum позначає речовину як "арсенову" (ад'єктивну форму), тоді як Arsenum є сирим елементом [2: 4].

З граматичного погляду в латинській мові обидва терміни належать до II відміни, середнього роду, і відмінюються однаково: Arsenum, i n та Arsenicum, i n. Проте їхній зміст розходиться суттєво:

Arsenum – це назва хімічного елемента з атомним номером 33 у його чистому, елементарному стані. Ця форма відповідає сучасній хімічній номенклатурі та логіці уніфікації назв за рекомендаціями IUPAC, де назва елемента і простої речовини збігаються. Згідно з ДСТУ 2439:2018 «Хімічні елементи та прості речовини», назви хімічних елементів і простих речовин за рекомендаціями IUPAC є однаковими. У цій системі Arsenum стоїть в одному ряду з Calcium, Natrium, Kalium – назвами елементів без додаткового суфіксального нашарування [5:12].

Arsenicum – форма значно давніша і семантично ширша. Назва Arsenicum походить від грецького ἀρσενικόν («сильний», «потужний») і слугувала для позначення сполук арсену через їхню сильну дію на організм. Тобто у фармакопейній традиції під Arsenicum розумілися не елемент сам по собі, а передусім його сполуки – насамперед арсену(III) оксид, As₂O₃, відомий як «білий миш'як». Тріоксид миш'яку є основною речовиною титру згідно з Фармакопеєю. Саме ця сполука, а не чистий металевий арсен, була лікарською речовиною, і саме для неї вживалася назва Arsenicum [6:61].

У фармацевтичній номенклатурі від основи Arsenic- (іменника Arsenicum) утворюються назви похідних кислот: acidum arsenicum – арсенатна

(миш'якова) кислота, *acidum arsenicosum* – арсенітна (миш'яковиста) кислота. Це наочно показує, що «*Arsenicum*» є не лише самостійним терміном, а й словотворчою основою для цілої низки фармацевтичних назв. Замінити його на «*Arsenum*» означало б зруйнувати усталену систему похідних термінів [1:49].

Розмежування між двома формами зберігається і в сучасних нормативних документах. Державна Фармакопея України (I та II видання), правила виписування рецептів (наказ МОЗ № 868), довідники Компендіум та інші – усі вони використовують саме форму «*Arsenicum*» у контексті лікарських речовин і сполук арсену. Тоді як хімічні навчальні видання, що дотримуються стандарту ДСТУ 2439:2018, вживають «*Arsenum*» для позначення елемента [3: 5].

Висновок: Латинська мова вже давно перестала бути живою – але у фармації вона продовжує «жити» у рецептах, фармакопеях і наукових текстах. Саме тому питання термінологічної точності тут не є суто академічним: помилка в назві речовини може означати помилку в її ідентифікації. Два терміни – *Arsenum* і *Arsenicum* – здаються майже однаковими, однак позначають принципово різні речі. Перший стосується хімічного елемента в чистому вигляді, другий – його сполук, що здавна застосовувалися в медицині. Розуміння цієї різниці є необхідною умовою грамотної фармацевтичної практики [2:98].

Список використаних джерел:

1. Беляєва, О. М. (2022). Термінологічна підготовка майбутніх фахівців медицини та фармації в контексті вимог сьогодення. Матеріали навчально-наукової конференції з міжнародною участю «Сучасні тренди розвитку медичної освіти: перспективи і здобутки», 24 берез. 2022 р. Полтава: ТОВ «АСМІ», 2022. С 35.
2. Дерев'янченко, Н. В., & Литовська, О. В. (Упоряд.). (2018). Латинська мова та медична термінологія. Частина II. Клінічна та фармацевтична термінологія (для студентів медичних факультетів): метод. матеріали до практ. занять для студентів. Харків.
3. Державне підприємство «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів». (2015). Державна Фармакопея України (2-ге вид., Т. 1-3). Рірег.
4. Національний стандарт України. (2018). Хімічні елементи та прості речовини. Терміни та визначення основних понять, назви й символи (ДСТУ 2439:2018). ДП «УкрНДНЦ».
5. Світлична, Є. І. (2014). *Arsenum* чи *Arsenicum*? (До питання про латинську назву миш'яку у фармацевтичній термінології). У Актуальні питання медичної та фармацевтичної термінології: Матеріали науково-практичної конференції (с. 115–118). ПДМУ.
6. Kysliuk, L. P. (2021). Word-forming potential of Latin chemical names in pharmaceutical terminology. *Journal of Education, Health and Sport*, 11(5).

Помінчук А.О.,
Козакова А.С.

НАЗВИ ЗАЛЕЖНОСТЕЙ ТА АНОМАЛІЙ, ЯКІ СКЛАДАЮТЬСЯ З ПРЕФІКСІВ MACRO-MEGALO ТА MICRO

Харківський національний медичний університет
Науковий керівник: ст. викл. Колісник М.І.

Важливою складовою термінотворення у сфері вивчення залежностей є слова, утворені за допомогою грецьких префіксів, які відображають інтенсивність, масштаб або ступінь прояву залежної поведінки. Значна частина таких термінів походить із давньогрецької мови, зокрема префіксів *macro-*, *megalo-* та *micro-*, що передають значення збільшення надмірності або гіпертрофованості певного явища. У сучасній науковій практиці ці префікси можуть використовуватися для опису як умовно нормальних форм поведінки у великому масштабі, патологічних станів та аномалій розвитку. Розмежування їх значень є необхідним для розуміння клінічної термінології та правильного тлумачення понять.

Матеріалом дослідження є назви залежностей та аномалій розвитку утворені за допомогою префіксів *macro-*, *megalo-* та *micro-*, вибрані з міжнародного класифікатора хвороб [2] та інших клінічних джерел.

Macrophilia (макрофілія) 6D35 - сексуальний потяг до великих людей і великих предметів. Клінічний термін складається із двох компонентів: префікс **macro** та кінцевий терміноелемент **philia** словотворчий елемент, що означає: (дружба, прихильність, схильність до).

Macroglossia (макроглосія) DA03.5 - стан, спричинений неправильним розвитком язика протягом пренатального періоду. Цей стан характеризується більшим, ніж зазвичай, язиком. **gloss-**, словотвірний елемент, що означає «язик».

Megalomania (мегаломанія) - ілюзія величч. Форма божевілля, в якій суб'єкти уявляють себе великими, піднесеними або могутніми особистостями. Словотворчий елемент **megalo-** що означає «великий, значний, надмірний», походить від грецького **megas** – «великий, значний» (основа *megal-*), що, своєю чергою, бере початок від праіндоєвропейського кореня **meg-** – «великий» та **mania** – грецької «божевілля», пов'язана з грец. *mainesthai* "лютитися, збожеволіти.

Megaloureter (мегауретер) GB90.Y - це ідіопатичний стан, при якому сечовий міхур та його вихідний отвір нормальні, але сечовід певною мірою розширений. Словотворчий елемент **ureter** - «трубка в тілі, що транспортує сечу з нирки до сечового міхура», 1570-ті роки, від медичної латини **sereter**, від грецького **oureter** «сечовивідна протока нирок», від **ourein** «мочитися».

Microcephalia (мікроцефалія) LA05.0 - стан, спричинений неправильним розвитком голови протягом пренатального періоду. Цей стан характеризується розміром голови, значно меншим за нормальний для віку та статі. Словотворчий елемент **cephalo-** перед голосними, **cephal-**, що означає «голова, череп, мозок», сучасна латинська комбінація форми грецького **kephalē** «голова, верхня або верхня частина, джерело».

Microstomia (мікростомія) LA31.4 - захворювання ротової порожнини, спричинене вродженою генетичною мутацією, опіками або травмою. Цей стан характеризується зменшенням розміру ротового отвору з ураженням або без ураження всієї ротової порожнини. Словотворчий елемент **stoma-** від грецького **stoma** (множина *stomata*, родовий відмінок *stomatos*) «рот; мундштук; розмова, голос; гирло річки; будь-який вихідний або вхідний отвір».

Microtia (мікротія) LA22.0 - аномальна маленькість вуха. Клінічний термін складається із двох компонентів: **micro-** та грецька **ous** (родовий відмінок *otos*) «вухо» + абстрактний іменник, що закінчується *-ia*.

Micrognathia (мікрогнатія) DA0E.00 - це помітне зменшення довжини та ширини нижньої щелепи при погляді спереду, але не збоку. Це комплексний термін, що включає вкорочення та звуження нижньої щелепи та підборіддя. Словотворчий елемент **gnatho-** (перед голосними **gnath-**), що означає «щелепа, частина рота, з грецької **gnathos** «щелепа», від кореня **genu-** «щелепна кістка, підборіддя».

Отже, аналіз термінів із префіксами *macro-*, *megalo-* та *micro-* показав, що вони позначають різні ступені прояву станів – від надмірних і збільшених до зменшених або недостатніх. *Macro-* і *megalo-* вказують на надлишок і гіпертрофію, тоді як *micro-* – зменшення.

Наведені приклади підтверджують, що такі терміни використовуються для опису як поведінкових, так і фізіологічних та анатомічних відхилень, дозволяючи чітко розрізнити їх характер і ступінь прояву. Таким чином, ці префікси забезпечують точність і зрозумілість термінів у клінічному вживанні.

Список використаних джерел:

1. Onlyne Ethymology Dictionary. URL: <https://www.etymonline.com/>
2. Міжнародний класифікатор хвороб. URL: <https://icd.who.int/browse/2024-01/mms/>
3. Oxford English Dictionary. URL: <https://www.oed.com/?tl=true>

Приймак А.О.

ВПЛИВ АНТИЧНОСТІ НА СУЧАСНИЙ МЕДИЧНИЙ СВИТОГЛЯД

Дніпровський державний медичний університет

Науковий керівник: викл. Сидора М. Ю.

Медична термінологія — це не просто сукупність наукових назв, а складна лінгвокультурна система, фундамент якої закладений античною спадщиною. Грецька та латинська мови були й залишаються основними джерелами поповнення міжнародного термінологічного фонду, забезпечуючи його уніфікованість та універсальність, сприяючи ефективній фаховій комунікації. Особливе місце в цьому процесі посідає метафоризація, яка дозволяє вербалізувати складні клінічні стани чи процеси через зрозумілі візуальні образи, часто запозичені з античної міфології.

Використання метафор у медицині зазвичай базується на зовнішній схожості патологічних змін з об'єктами навколишнього світу або міфічними

істотами. Одним з найяскравіших прикладів є термін *Caput Medusae* («голова Медузи»), що позначає розширення підшкірних вен навколо пупка при портальній гіпертензії. Цей образ був натхненний виглядом змії на голові міфічної Горгони-Медузи. Такі найменування виконують не лише номінативну, а й мнемонічну функцію, полегшуючи запам'ятовування специфічних симптомів.

Іншим яскравим прикладом є анатомічний термін *membrana arachnoidea* (павутиноподібна оболонка мозку), який відсилає до давньогрецького міфу про талановиту ткалю Арахну, яку богиня Афіна перетворила на павука через її гординю. У сучасній неврології та нейрохірургії ця назва є загальноприйнятою та не потребує додаткових тлумачень. Термін гіпокамп — *hippocampus* (морський коник) позначає частину головного мозку, форма якої нагадує міфічну істоту, що поєднує ознаки коня та риби. Раніше цей відділ називали «Аммоновим рогом», ототожнюючи його з атрибутом єгипетсько-грецького бога Зевса-Аммона.

Приклади використання міфології можна знайти в тератологічній термінології. Вчення про вади розвитку (тератологія) значною мірою спирається на міфічні образи для опису аномалій, що не мають аналогів у нормальній анатомії. Прикладом є циклопія (*cyclopia*) — тяжка вада, названа на честь міфічних однооких велетнів, що забезпечує миттєву візуальну ідентифікацію патології.

У психіатрії античні образи допомагають лікарям описувати складні комплекси поведінки, які складно пояснити сухими медичними термінами. Замість довгого переліку симптомів одна назва — наприклад, «комплекс Едіпа» — відразу формує картину специфічних сімейних стосунків та внутрішніх конфліктів.

Синдром Нарциса та самосприйняття: термін «нарцисизм» походить від грецького міфу про юнака, що закохався у власне відображення. Сьогодні це не просто художній образ, а фундамент для діагностики нарцисичного розладу особистості, де патологічна самозакоханість приховує глибоку невпевненість.

Трагедія Медеї в судовій психіатрії: образ Медеї, яка з помсти вбила власних дітей, став основою для опису «синдрому Медеї». Це допомагає фахівцям класифікувати та вивчати вкрай тяжкі випадки батьківської агресії, пов'язаної з деструктивними стосунками в парі.

Синдром Кассандри та тривожність: психіатри використовують ім'я віщунки Кассандри, якій ніхто не вірив, для опису стану пацієнтів, що відчують реальну небезпеку, але стикаються з повним знеціненням або невір'ям з боку оточення. Це веде до глибокої ізоляції та хронічного стресу.

Отже, міфологічні терміни не є архаїзмами, а виступають дієвим інструментом формування професійної медичної мови. Вони сприяють розвитку лінгвокультурологічної компетенції майбутнього лікаря, пов'язуючи медичну науку з гуманітарним надбанням людства та забезпечуючи точність й образність клінічного мислення.

Список використаних джерел:

1. Латинська мова та медична термінологія: навчальний посібник / Смольська Л.Ю. та ін. Київ: ВСВ «Медицина», 2021. 392 с.
2. Латинська мова та медична термінологія : навч. посіб. / Світлична В.П. та ін. Харків : ХНМУ, 2020. 180 с.
3. Плотнікова М.Ф. Багатофункціональний розвиток наукової мови : монографія. Житомир : Поліський університет, 2022. 387 с.
4. Скрипніков М.Г., Назаренко О.В. Психіатрія та наркологія: підручник. Київ: ВСВ «Медицина», 2023. 240 с.

**Radchuk D.V.,
Troianchuk A.V.**

**LATIN ABBREVIATIONS IN MEDICAL DOCUMENTATION:
LINGUISTIC ECONOMY OR POTENTIAL DANGER?**

Kharkiv National Medical University

Supervisor: Savina V.V.

Introduction. When opening any medical documentation, medical history, or prescription form, we immediately see abbreviations such as “p.o.,” “q.d.,” “i.m.,” or the decisive “stat.!” Latin abbreviations have become firmly established in medical practice: they save time and space in documentation. However, is such economy always reliable? For centuries, Latin served as the universal language of science, and the healthcare sector was no exception. Today, despite the dominance of national languages in communication with patients, these abbreviations remain an important element of professional communication [1:38]. However, there are increasingly vocal calls to impose certain limits on their use. The main reason is the risk of errors arising from the incorrect interpretation of abbreviations. The objective of this study is to examine both the linguistic and practical aspects of using Latin abbreviations in medical records, as well as to further assess potential risks and pathways toward more accessible alternatives.

Linguistic economy: the language of professionals. Those who advocate for the preservation of Latin abbreviations cite deeply rooted traditions and the practicality of their use. Abbreviations such as “b.i.d.” (which indicates twice daily) or “p.o.” (meaning oral administration) ensure efficiency in prescribing medical treatments. According to a study conducted by Parry and his colleagues, there has been a significant increase in the use of abbreviations in clinical practice. Doctors, for their part, most often cite the positive impact this has on saving time and overall ease of work [2:41].

Potential danger. However, in the pursuit of efficiency, patients’ health may suffer. Doctors’ illegible handwriting and misinterpretation of abbreviations often lead to medical errors. What are the reasons for these difficulties? First, many abbreviations have several possible meanings. For example, “OD” can stand for oculus dexter (right eye), once daily, or even overdose [3:37]. Second, they can look very similar: just one letter distinguishes “q.d.” (daily) from “q.o.d.” (every other day). This is precisely why the ISMP (Institute for Safe Medication Practices) has included them on its

“prohibited” list. Furthermore, “MS” can refer to either morphine sulfate or magnesium sulfate—these are, without a doubt, different medications.

Error frequency. During the study, more than ten thousand medical prescriptions were analyzed. It turned out that in 7.5 percent of cases, abbreviations were used that could potentially be classified as “hazardous.” The most common errors involved replacing the full word “units” with “U” and ‘daily’ with “QD” [3:67].

Solutions. The first approach involves creating lists of permitted abbreviations in accordance with ISMP guidelines. However, given that these guidelines are advisory in nature, they do not always yield the expected results: even after the introduction of such lists, about 60 percent of healthcare personnel continue to use the abbreviations that were prohibited [3:87]. The second approach involves the implementation of strict rules. The American Society of Health-System Pharmacists (ASHP) has advocated for the complete elimination of all abbreviations in electronic prescribing systems [4:45]. The use of electronic prescribing systems, where options are predefined, significantly reduces the likelihood of errors. The third approach, known as “natural language prescribing” [5:75], involves using common vocabulary instead of abbreviations. For example, instead of the medical abbreviation “p.o. b.i.d.,” one should write “take orally twice daily.” Although this increases the amount of information, it significantly improves clarity of understanding for anyone. According to available data from scientific sources, the implementation of electronic prescription systems has reduced the number of errors caused by the use of abbreviations by forty-one percent [5:61].

Conclusions. Should Latin abbreviations be considered an expression of linguistic economy, or do they, on the contrary, carry certain risks? It would be accurate to say that both aspects apply. On the one hand, they are a useful tool for professional communication, allowing for significant time savings. However, on the other hand, they can lead to serious, and sometimes critical, errors. A certain trend is evident today: the use of these abbreviations is gradually being phased out, while the process of standardization is gaining momentum. Modern electronic systems for entering prescriptions, as well as clearly defined guidelines and the highest priority given to patient safety, are finally phasing out abbreviations such as “q.d.” and “p.o.” The basic principle is to use abbreviations only when risks have been minimized 100%, and it is essential to train junior medical staff regarding potential risks. Ultimately, in medicine, the accuracy of communication is of critical importance, as the health and lives of patients directly depend on it.

References:

1. Putnam, C. W., DiMarco, J., & Cairns, C. B. (2018). Recruitment of Dual-Career Academic Medicine Couples. *Academic medicine : journal of the Association of American Medical Colleges*, 93(11), 1604–1606. <https://doi.org/10.1097/ACM.0000000000002084>
2. Parry, D., Odedra, A., Fagbohun, M., Oeppen, R. S., Davidson, M., & Brennan, P. A. (2023). Abbreviation use decreases effective clinical communication and can compromise patient safety. *The British journal of oral & maxillofacial surgery*, 61(8), 509–513. <https://doi.org/10.1016/j.bjoms.2023.07.004>
3. Yang, Y., Gu, H., Zhang, Q., Li, H., & Li, H. (2020). Ordered Mesoporous Ni-P Amorphous Alloy Nanowire Arrays: High-Efficiency Catalyst for Production of

Polyol from Sugar. *ACS applied materials & interfaces*, 12(23), 26101–26112. <https://doi.org/10.1021/acsami.0c07490>

4. Parvaiz, M. A., Subramanian, A., & Kendall, N. S. (2008). The use of abbreviations in medical records in a multidisciplinary world--an imminent disaster. *Communication & medicine*, 5(1), 25–33. <https://doi.org/10.1558/cam.v5i1.25>

5. Mohsin-Shaikh, S., Furniss, D., Blandford, A., McLeod, M., Ma, T., Beykloo, M. Y., & Franklin, B. D. (2019). The impact of electronic prescribing systems on healthcare professionals' working practices in the hospital setting: a systematic review and narrative synthesis. *BMC health services research*, 19(1), 742. <https://doi.org/10.1186/s12913-019-4554-7>

Raess Renieri Kristina

**THE ROLE OF LATIN WITHIN MULTILINGUAL AND
MULTICULTURAL PROFESSIONAL COMMUNITY**

Kharkiv National Medical University (Ukraine)

Scientific Advisor: prof. K.I. Karpenko

Latin is often described as a dead language, yet this description is incomplete when it is viewed from the perspective of modern professional communication. Although Latin is no longer used as an everyday spoken language, it continues to perform important functions within multilingual and multicultural communities, especially in medicine, biology, theology, and academic discourse. Historically, Latin served as the principal language of education, scholarship, and institutional communication in medieval and Renaissance Europe [1: 66-67]. As national languages gradually replaced it in ordinary and professional life, Latin did not disappear. Instead, it changed its role and became a specialized linguistic resource that still supports professional precision, continuity, and intercultural understanding.

One of the most significant functions of Latin today is terminological standardization. In medicine, Latin remains deeply embedded in anatomical, clinical, and pharmaceutical terminology. International anatomical standards still treat Latin as the official naming layer, while English and other national languages are added as equivalents for teaching and communication [5]. This makes Latin a neutral reference point. In a multilingual professional environment, where specialists may come from different linguistic and cultural backgrounds, a stable terminology system is essential. Latin helps prevent confusion by giving professionals a shared conceptual framework that does not fully belong to any one modern nation or language.

A similar role can be observed in biological taxonomy. Scientific names of plants, animals, and microorganisms are still built on Latin or Latinized forms, which allows researchers from different countries to identify the same species accurately. Even modern reforms that permit English in taxonomic descriptions did not remove the importance of Latinized nomenclature. On the contrary, they showed that Latin remains the structural basis of international scientific naming, while English may be used for broader accessibility [2: 133-136]. This demonstrates that Latin is not simply preserved because of tradition. It remains useful because it creates linguistic stability in global scientific exchange.

At the same time, Latin carries important cultural and symbolic meaning. It connects modern professionals with the intellectual legacy of Antiquity and with the long history of European universities. In this sense, Latin is not only a practical instrument but also a cultural marker of education, discipline, and scholarly continuity. In religious settings, especially within the Roman Catholic tradition, Latin continues to function as a language of unity that coexists with vernacular languages. The Second Vatican Council stated that the use of Latin should be preserved in the Latin rites, while also allowing broader use of the mother tongue where it benefits the people [3: art. 36]. This example shows that Latin can act as a bridge between universal tradition and local cultural diversity.

However, the modern role of Latin is not entirely positive or unproblematic. In contemporary medicine, some traditional Latin abbreviations have become dangerous because they can be misread in practice. The Joint Commission specifically warns against abbreviations such as q.d. and q.o.d. in medication-related documentation because they may cause serious clinical errors [4]. This fact is especially important in multicultural healthcare environments, where professionals may already be working across language barriers. In such cases, patient safety must be valued more highly than attachment to historical convention. Therefore, Latin remains relevant only when it improves clarity, accuracy, and professional understanding.

For this reason, modern education does not require full Latin fluency from every specialist. What is needed instead is functional Latin literacy. Students and professionals should be able to recognize Latin roots, understand the formation of terms, and use Latin-based vocabulary correctly in context. This is particularly important in medical education, where knowledge of Latin helps students interpret anatomical names, diagnoses, prescriptions, and scientific terminology. Latin also makes it easier to notice connections among different modern languages, because many professional vocabularies in English, Ukrainian, Georgian, and other languages have common Latin foundations. In this way, Latin supports not only linguistic competence but also intercultural communication.

Therefore, the role of Latin within a multilingual and multicultural professional community can be understood as both practical and symbolic. Practically, it standardizes terminology and supports international communication.

Symbolically, it preserves cultural memory and links modern professionals to a long scholarly tradition. At the same time, contemporary institutions must use Latin critically and selectively. It should be maintained where it ensures precision and continuity, but simplified or replaced where it creates ambiguity.

Latin is no longer the universal spoken language of professionals, yet it remains an important linguistic foundation of global professional culture, especially in the medical and scientific fields.

References:

1. Tunberg, T. (2020). *Spoken Latin in the Late Middle Ages and Renaissance Revisited*. *Journal of Classics Teaching*, 21(42), 66-71.
2. Knapp, S., McNeill, J., & Turland, N. J. (2011). Changes to publication requirements made at the XVIII International Botanical Congress in Melbourne: What does e-publication mean for you? *Botanical Journal of the Linnean Society*, 167(2),

133-136.

3. Second Vatican Council. (1963). *Sacrosanctum Concilium*.
4. The Joint Commission. (2026). *Managing health information: Use of abbreviations, acronyms, symbols and dose designations - Understanding the requirements*.
5. International Federation of Associations of Anatomists. (2020). *FIPAT - The IFAA terminologies*.

Рогожина О. О.

РОЛЬ МІЖДИСЦИПЛІНАРНИХ ТЕРМІНОЛОГІЧНИХ ДОВІДНИКІВ У ВИВЧЕННІ МЕДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Державний заклад «Луганський державний медичний університет»
Науковий керівник: канд. філол. н. Карлова Т. Є.

Сьогоднішня медична освіта характеризується стрімким збільшенням потоків наукової інформації та вузькоспеціалізованих знань. Базисом професійної мови лікаря є термінологія, яка за своєю природою є міждисциплінарною, та поєднує не тільки лінгвістичні знання, але й кооперує інформаційні блоки з анатомії, фармакології та клінічних дисциплін. Проблема фрагментарності та теоретичності знань без їхньої паралельної практичної реалізації, коли студенти вивчають термінологію суто як лексичний пласт, зумовлює необхідність впровадження комплексних дидактичних та методологічних засобів у процес вивчення термінології. Ця проблема стає особливо актуальною у зв'язку зі зміною парадигми медичної освіти до максимально практично орієнтованої з великим акцентом на формування комплексного клінічного мислення у здобувачів(-чок) медичної освіти. Необхідність пошуку таких шляхів оптимізації опанування медичною термінологією й зумовлює **актуальність** пропонованої розвідки.

Мета роботи – умотивувати доцільність використання міждисциплінарних термінологічних довідників здобувачами(-чками) медичної освіти під час вивчення медичної термінології як інструменту систематизації знань, встановлення міждисциплінарних зв'язків та формування термінологічної компетентності майбутніх фахівців(-чинь).

Нерідко здобувачі(-чки) початкових курсів закладів вищої медичної освіти стикаються з труднощами подолання проблеми «кліпового мислення». Сприймаючи кожен дисципліну як окремий об'єкт вивчення, вони не отримують бажаного результату в опануванні ним. Розуміння, що вчити термінологічний матеріал доцільно виключно в контексті інтеграції міждисциплінарних знань, дозволить перетворити механічне зазубрювання на аналітичний процес, що переходить від теорії у практику. Реалізації такого міждисциплінарного підходу в навчанні сприяє використання міждисциплінарних термінологічних довідників [1-4], які виступають не просто лексикографічним джерелом, а по суті є когнітивною моделлю, що пов'язує термін з його функціональним значенням. Опрацювання таких довідкових джерел запускає в здобувача(-чки) свідомий

когнітивний процес осмислення медичних реалій та дозволяє зрозуміти шляхи практичного застосування набутих знань.

Список використаних джерел:

1. Гордієнко О. В. Навчальний медичний словник : базові принципи та структура (на матеріалі англомовної медичної термінології). *Гуманітарні виміри сучасної медичної освіти* : колективна монографія / відп. ред. Д.А. Москвітїна. Запоріжжя : ЗДМУ, 2020. С. 104–111.
2. Карлова Т. Є., Рашиді Б. Р. Онтологія подібності: лінгвальний вимір анатомічної термінології. *Актуальні питання лінгвістики, професійної лінгводидактики, психології і педагогіки вищої школи* : зб. статей III Міжнар. наук.-практ. конф. (31 травня – 01 червня 2018 р., м. Полтава). Полтава : Астроя, 2018. С. 104-108.
3. Світлицький А. О., Чернявський А. В., Щербаков М. С., Матвейшина Т. М. Анатомічні терміни та їх походження : довідник. Запоріжжя : ЗДМФУ, 2025. 172 с.
4. Karlova T. Interlingual terminological asymmetry as one of the aspects of studying foreign languages. *Terminology. International Journal of Theoretical and Applied Issues in Specialized Communication*. V. 28 (2). John Benjamins Publishing Company, 2022. Pp. 199–227. <https://doi.org/10.1075/term.00065.kar>

**Романів Д. І.,
Степаніцький С.Є.,
Дідух М.П.**

ЛАТИНСЬКА МЕДИЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ УНІФІКАЦІЇ КЛІНІЧНОЇ КОМУНІКАЦІЇ: СОЦІОЛІНГВІСТИЧНИЙ АСПЕКТ

Тернопільський національний медичний університет
ім. І.Я. Горбачевського
Науковий керівник: доц. Саварин Т. В.

Актуальність. В умовах інтеграції охорони здоров'я та розширення міжнародного академічного обміну проблема уніфікації медичної термінології набуває нового практичного виміру. Латинська мова, яка впродовж тисячоліть виконує функцію метамови медичної науки, забезпечує понятійну точність і міжкультурну сумісність клінічної комунікації. Вона є мовою анатомічної номенклатури (*Terminologia Anatomica*), стандартом фармацевтичної рецептури та підґрунтям більшості клінічних термінів у романо-германських мовах [1: 5]. Актуальність дослідження визначається необхідністю з'ясувати, наскільки сучасні фахівці та майбутні медики усвідомлюють цю функцію латини і чи не створює її поступова маргіналізація в навчальних програмах ризик термінологічної розмитості в клінічній практиці.

Мета: з'ясувати роль латинської медичної термінології як інструменту стандартизації клінічної комунікації та виявити закономірності у ставленні представників різних спеціальностей і вікових груп до її вивчення і практичного використання.

Методи та матеріали. Соціолінгвістичний аналіз: онлайн-анкетування (Google Forms) серед студентів і фахівців різних спеціальностей (n = 111; вік 17–30+ років). Змішана методика: кількісне анкетування для отримання статистичних показників та якісний аналіз відкритих відповідей для виявлення глибинних установок респондентів. Порівняльний аналіз відповідей у розрізі вікових і професійних груп із застосуванням відсоткового розподілу та діаграмної візуалізації.

Результати дослідження. Вибірка охоплює переважно молодь 17–25 років: 67 респондентів мали досвід вивчення латини, 44 — не мали. Понад 70% учасників — студенти або фахівці медичної галузі; решта представляють юриспруденцію, психологію, ІТ та суміжні сфери.

Лише 24% респондентів зазначили, що активно використовують латину у професійній діяльності. Серед медиків переважна більшість оцінює знання латинської термінології як дуже важливе або помірно важливе для щоденної практики [2: 49]. У юриспруденції та психології її значення оцінюється як помірне; в ІТ-середовищі практична цінність латини наближається до нуля.

Аналіз у розрізі вікових груп виявив чітку тенденцію: молодші респонденти (17–22 роки) сприймають латину передусім як формальну навчальну вимогу, не пов'язуючи її з майбутньою практикою. Натомість у групі 23–30 років — серед тих, хто вже має клінічний досвід, — позитивне ставлення до латини суттєво зростає. Це підтверджує гіпотезу про те, що усвідомлення функціональної цінності латинської термінології приходить не через навчання, а через практику: читання іноземної літератури, виписування рецептів, роботу з міжнародними протоколами лікування [3: 17].

Більшість тих, хто вивчав латину, підтримують її збереження в навчальних програмах ЗВО. Медичні студенти і практикуючі лікарі наголошують на її незамінності для розуміння анатомічної номенклатури, фармацевтичних назв і клінічних формулювань. Водночас представники спеціальностей з мінімальним контактом з латиною схильні вважати її вивчення необов'язковим — що відображає не реальну непотрібність мови, а відсутність чіткої демонстрації її прикладного значення у відповідних навчальних курсах.

Висновок. Результати дослідження підтверджують, що латина функціонує не як реліктова мертва мова, а як живий термінологічний стандарт, котрий забезпечує точність і міжнародну сумісність клінічної комунікації [4: 7]. Її роль найбільш виражена в медицині та фармації, де латинська основа номенклатури гарантує однозначність понять незалежно від національної мови лікаря чи пацієнта. Виявлена кореляція між клінічним досвідом і позитивним ставленням до латини вказує на системну проблему викладання: мова подається як формальний курс, а не як функціональний інструмент майбутнього фахівця. Збереження і методична модернізація викладання латини в медичних ЗВО є актуальним завданням, безпосередньо пов'язаним із забезпеченням безпеки та якості медичної комунікації на міжнародному рівні.

Список використаних джерел:

1. FCAT — Federative Committee on Anatomical Terminology. *Terminologia Anatomica: International Anatomical Terminology*. Stuttgart : Thieme, 1998. 292 p.

2. Musitelli S. *Lingua Latina in medicina: a living language*. Acta Bio Medica. 2006. Vol. 77, № 1. P. 49–53.

3. Кисіль І. П. Латинська мова і основи медичної термінології : підруч. Київ : Медицина, 2017. 424 с.

4. Dirckx J. H. *The Language of Medicine: Its Evolution, Structure, and Dynamics*. 2nd ed. New York : Praeger, 1983. 232 p.

Рябова С.В.

ЕПОНІМИ У ЦИТОЛОГІЇ: ІСТОРИЧНИЙ СПАДОК ЧИ ФУНКЦІОНАЛЬНА НЕОБХІДНІСТЬ?

Харківський національний медичний університет
Науковий керівник: канд.філол.н. Литовська О.В.

Сьогодні у цитології ми все частіше намагаємося перейти до логічних назв, які описують функцію клітини. Проте епоніми – назви, які містять імена вчених, досі залишаються стандартом. Це не просто данина традиції. Це своєрідний міжнародний код, який виділяє унікальні клітини, що мають занадто складну будову, аби описувати їх одним словом.

У нашій роботі розглянуто 20 епонімічних назв клітин. Більшість клітин мають латинську назву, яка наводиться у *Terminologia histologica*. Терміни було розділено за системами.

Нервова система та органи чуття

1. *Neuron pyramidale giganteum* – Клітини Бетца (В. Бетц (1834–1894) — український анатом). Латинська назва вказує на пірамідну форму та гігантський розмір клітини кори, які фактично віддають наказ м'язам скорочуватися.

2. *Neurolemmocytyus* – Клітини Шванна (Шваноцити) (Т. Шванн (1810–1882) — німецький фізіолог, автор клітинної теорії). Назва походить від *neuro* (нерв) та *lemma* (оболонка). Ці клітини створюють мієлінову «ізоляцію» навколо нервів.

3. *Neuron piriforme* – Клітини Пуркін'є (Я. Е. Пуркін'є (1787–1869) — чеський фізіолог та анатом). Нейрони мозочка за формою схожі на грушу (*pirum*) з неймовірним «деревом» відростків. Вони працюють як головний фільтр, що гальмує зайві сигнали, роблячи наші рухи плавними.

4. *Neuron stellarum magnum* – Клітини Гольджі мозочка (К. Гольджі (1843–1926) — італійський гістолог). *Stellarum* – «зірчастий»: це обумовлено формою нейронів, які регулюють потік інформації від периферії до мозочка.

5. *Neuron horizontale* – Клітини Кахал'я-Ретціуса (С. Рамон-і-Кахаль (1852–1934) — іспанський нейробіолог; Г. Ретціус (1842–1919) – шведський анатом та антрополог). Ці нейрони на ембріональному рівні виділяють білок реелін, який працює як «дорожня карта» для інших нейронів.

6. *Astrocytyus pennatus* – Клітини Фананаса (А. Фананас (1890–1944) — італійський гістолог). *Pennatus* – «оперений», оскільки відростки глії нагадують пташине перо. Вони тісно обплітають клітини Пуркін'є.

7. *Glyocytyus radialis* – Клітини Мюллера (Г. Мюллер (1820–1864) — німецький анатом та офтальмолог). *Radialis* вказує на те, що клітина проходить

крізь усю сітківку, як спиця в колесі. Вона направляючи фотони до фоторецепторів.

8. Interneuron inhibitorium recurrens laminae spinalis VII – Клітини Реншоу (Б/ П. Реншоу (1911–1948) — американський нейрофізіолог). Гальмівні інтернейрони (лат. *inter* — між) спинного мозку – «посередник» між нейронами, який гальмує (лат. *inhibere* — стримувати) сигнал, щоб захистити тіло від спазмів і травм.

9. Neuron pyramidale inversum – Клітини Мартіотті. (Д. Мартіотті (1857–1928) — італійський патологоанатом). *Inversum* означає «перевернутий», адже на відміну від звичайних пірамід, аксони цих клітин ростуть вгору до самої поверхні кори.

10. Epitheliocytus columnaris – Клітини Гензена (В. Гензен (1835–1924) — німецький фізіолог та біолог). *Columnaris* описує їх як високі колони, які тримають на собі рецептори слуху, забезпечуючи жорсткість конструкції у внутрішньому вусі.

Травна система та залози

11. Macrophagocytus stellatus – Клітини Купфера (К. ф. Купфер (1829–1902) — німецький анатом та ембріолог). *Stellatus* (*stella* – зірка) позначає їхню зірчасту форму, макрофагоцит: описує розмір та функцію у печінці – поїдання (*phagia*) бактерій та токсинів з крові.

12. Neuroendocrinocytus - Клітини Кульчицького (М. Кульчицький (1856–1925) — український гістолог). Назва поєднує нервову та ендокринну природу клітин. Вони виробляють серотонін регулюючи настрій та травлення одночасно.

13. Cellula perisinusoidalis – Клітини Іто (Т. Іто (1904–1991) — японський гістолог). Назва вказує на розташування біля синусоїдів печінки.

14. Cellulae Paneth – Клітини Панета (Й. Панет (1857–1890) — австрійський фізіолог). Секреторні клітини, що знаходяться на дні кишкових крипт та виділяють природний антибіотик — лізоцим.

15. Cellula enterica interstitialis stimulans - Клітини Кахалю. Назва вказує на розташування між (лат. *inter* + *stare* – «проміжок») іншими тканинами кишківника (грец. *enteron* – кишка) Це «кардіостимулятори» (лат. *stimulus* – спонукання) для живота: вони задають ритм перистальтиці.

Покривна та дихальна системи

16. Dendrocytus – Клітини Лангерганса (П. Лангерганс (1847–1888) — німецький анатом та гістолог). Назва походить від грецького *dendron* (дерево) через численні відростки. Це імунні «антени» в шкірі, які хапають антигени та біжать з ними до лімфовузлів.

17. Epitheliocytus tactilis – Клітини Меркеля. (Фрідріх Меркель (1845–1919) — німецький анатом). Латинське *tactilis* прямо вказує на функцію дотику. Ці клітини дозволяють відчувати навіть найлегші вібрації та текстуру поверхонь.

18. Exocrinocytus broncholaris – Клітини Клара (Макс Клара (1899–1966) — німецький анатом). Це клітини бронхіол які мають округле розширення, що виступає в просвіт бронхіол, нагадуючи булаву (*Club cells*). Вони очищують легені від ксенобіотиків та не дають дрібним бронхам злипатися.

Репродуктивна система

19. *Endocrinocytus interstitialis* – Клітини Лейдіга (Ф. ф. Лейдіг (1821–1908) — німецький зоолог та гістолог). *Endocrinocytus* (від грец. *endo* — всередині + *krinein* — виділяти) виділяє гормони у кров. Клітини, розташовані між каналцями яєчка, перетворюють холестерин на тестостерон, формуючи чоловічий фенотип.

20. *Cellulae sustentaculares* – Клітини Сертолі (Е. Сертолі (1842–1910) — італійський фізіолог та анатом). Назва походить від *sustentare* підтримувати. Це клітини-няньки, які годують і захищають сперматозоїди, від імунної системи.

Наш аналіз показав, що латинські гістологічні назви клітин вказують на їхній розмір (*Neuron pyramidale giganteum*); особливості форми (*Neuron piriforme*); розміщення (*Endocrinocytus interstitialis*); функцію (*Interneuron inhibitorium recurrens*). Це робить їхнє використання обґрунтованим.

Водночас знання того, що «пірамідний нейрон» це саме клітина Бетца, додає спеціалісту розуміння історичного контексту та унікальності цієї клітини. Це не просто терміни, а «імена» об'єктів, які мають свою власну історію відкриття.

Знання епоніма - це не про пояснення функції клітини, а про ідентифікацію її як особливого об'єкта. Це поєднання історичного так званого “паспорта” дослідника та професійної мітки, яка сама за себе каже: “Ця клітина унікальна!”

Список використаних джерел:

1. Гістологія, цитологія та ембріологія : атлас / за ред. Ю. Б. Чайковського. Київ : Медицина, 2024.
2. Луцик О. Д., Чайковський Ю. Б. Гістологія. Цитологія. Ембріологія : підручник. Вінниця : Нова Книга, 2020.
3. FIPAT. Terminologia Neuroanatomica. Dalhousie University, 2017. URL: <https://cdn.dal.ca/content/dam/dalhousie/pdf/library/FIPAT/TNA/FIPAT-TNA-Ch1.pdf>
4. Terminologia Histologica: International Terms for Human Cytology and Histology / FICAT. Philadelphia : Wolters Kluwer/Lippincott Williams & Wilkins, 2008.

Санькова А.В.

ЕТИМОЛОГІЧНИЙ ЛАНДШАФТ ПАЛІТРИ: ГРЕКО-ЛАТИНСЬКІ ТЕРМІНООДИНИЦІ У НАЗВАХ ПІГМЕНТІВ

Харківський національний медичний університет

Науковий керівник: ст. викл. Колісник М. І.

Неможливо уявити мистецтво без кольорів, адже пігменти – невід’ємна складова художньої культури. Відповідно до розвитку технологій та під впливом культурних особливостей різних епох їхній склад, якість, способи виробництва та використання змінювалися. Разом з цим змінювалися і назви пігментів. Саме вони і дозволяють дослідити, як у різні історичні періоди поєднувалися мова, культура та мистецтво. Так, наприклад, у Стародавньому Близькому Сході у більшості випадків назви пігментів не збігалися із загальними термінами на позначення кольору, натомість вони відображали схожість із кольором

дорогоцінних матеріалів. Зокрема деякі жовті чи сині пігменти, могли описуватися за термінами, пов'язаними з лазуритом, бірюзою чи золотом [1, 5].

Ауреолін / кобальтовий жовтий (Aureolinum):

Холодний золотисто-жовтий пігмент на основі кобальту вперше було виготовлено у Німеччині в 1831 році. Нова фарба набула популярності серед митців вже наприкінці XIX століття. Однак наразі вона майже не використовується через низьку світлостійкість.

Назва походить від латинського *aureus*, що означає «золотий». Однак через наявність кобальту під час обпалювання при розписі скла та порцелянових виробів колір пігменту змінюється на синій. Прозорість ауреоліну дозволяє художникам ефективно використовувати його в акварелі для лесування або як легкий підмальовок, аби зобразити сонячне освітлення [6].

Церулеум / церулеановий синій (Caeruleum):

Пігмент було представлено у Швейцарії ще у 1821 році, однак справжнього визнання набув лише у 1860 році в Англії. Назва походить *caeruleus*, що перекладається як «синій, темно-синій, синьо-зелений», що в свою чергу є похідним від *caelum* – «небо» або «небеса». Цей насичений і непрозорий пігмент на основі оксидів кобальту та олова у класичну епоху використовували для створення різних синіх пігментів.

Існують два різновиди *caeruleum*, один з яких – ніжний, світлий, з легким молочним відтінком, а інший – більш зеленуватий.

Церулеан можна було отримати шляхом змішування й випалювання олову та мідного купоросу з кварцовим піском, як це робили єгиптяни для створення своїх високоцінних фритових барвників [6, 8].

Кармін (Carminium, або Carmenum, історично також Coccinum):

Ще з 700 р. до н.е. ацтеки отримували червоний барвник *pochezli* з самок комах *Coccus cacti*, або кошенілі, з родини Щитівок і використовували для фарбування тканин і живопису. У XVI столітті після завоювання Мексики іспанці помітили схожість *pochezli* з кермесом і назвали його *grana cochinilla* від лат. *grana* та зменшувальної форми *coccinus*, що означає «червоний, яскравий». У 1520-х роках зразки було привезено до Іспанії, а вже у 1540-х роках торговці тканинами в Антверпені купували кошеніль в Іспанії як у вигляді комах, так і в порошкоподібній формі. Невдовзі кошеніль витіснила кермес як фарбувальну речовину.

Зустрічаються також інші назви цього пігменту: *cochenille*, *kermenz*, *kirmanjje*, *koscherilje*, *globe lake*, *karmesin lake*, *krappcarmin*, *Munich lake*, *new red lake*, *Purpurcarmine*.

Інші види роду *Coccus* вважаються виключно шкідниками і не придатні для отримання барвників, зокрема звичайний борошнистий червець.

Однак вже за три місяці під дією сонячного світла пігмент повністю знебарвлюється. Сучасні синтетичні барвники з більшою світлостійкістю майже повністю замінили кармін, і наразі він застосовується переважно в косметиці та недорогих художніх фарбах [5, 6, 8].

Капут мортuum (буро-фіолетовий залізооксидний пігмент) (*Caput Mortuum*):

Назва цього насиченого буро-фіолетового пігменту буквально перекладається як «мертва голова» або «марні залишки». Початково його добували з природного мінералу – гематиту, і митці використовували його, зокрема, у римських фресках.

Наразі фарбу отримують синтетично з оксиду заліза. У XVII столітті в Європі так само називали інший прозорий коричневий пігмент, що виготовляли з подрібнених залишків давньоєгипетських мумій [6, 8].

Хризокола (Chrysocolla):

Хризокола схожа на малахіт, однак володіє більш блакитнуватим відтінком. Назва *chrysocolla* походить від *χρυσός* та *κόλλα*, що перекладається як «золотий» та «клей». Вона позначала різні сполуки, які використовували ще в давньому Єгипті, Римі та давній Греції як флюс або сплав для роботи із золотими прикрасами. До них відносяться й деякі зелені мідні мінерали, зокрема основний карбонат і силікат. До того ж, пігмент дозволяв отримати блакитно-зелені відтінки на керамічних та скляних виробках. І, на відміну від азуриту та малахіту, хризоколу можна також застосовувати в олійному живописі. Однак пігмент вийшов із широкого вжитку на початку XVII століття, можливо, найдовше зберігшись як акварельний.

Сьогодні термін *chrysocolla* у мінералогії вживається для позначення природного силікату міді, досить поширеного мінералу вторинних родовищ мідних руд [2, 6].

Кров дракона (Sanguis Draconis):

Пігмент отримували з куща *Pterocarpus draco*, або *Dradacoena draco*, поширеного на сході Індії. Назва зумовлена зовнішнім виглядом рослини: кора дерева вкрита сотнями шипів, стебла довгі, тонкі та гнучкі, старі дерева в'ються, як ліани, а колючі черешки листків можуть витягуватися, нагадуючи довгі «хвости». Його сік висихає в смолисту речовину насиченого червоно-коричневого кольору, відому ще з часів середньовіччя як *sanguis draconis*, буквально «кров дракона». Панувало повір'я, що смола – це продукт битви між драконом та слоном, що завершилася змішуванням крові обох. У класичні часи цей пігмент називали також «індійським кіноваром», що підкреслювало його насичений червоний колір.

Кров дракона отримували відокремленням смоли від ягід куща різними способами, найефективнішим з яких є пропарювання або струшування чи розтирання в грубих полотняних мішках.

Митці використовували смолу для фарбування металу, для підкреслення їхнього кольору та для імітації золотого відтінку. Як пігмент її використовували переважно мініатюристи та книжкові художники.

В країнах Азії та Латинської Америки кров дракона також застосовували у традиційній та народній медицині. Смола має антисептичні та знеболювальні властивості, її використовували для зупинки кровотечі та регенерації тканин, при діареї та холері, а також для вагінальних ванн перед пологами. Було також описано протиракові та протиревматичні властивості [6-8].

Вуглецевий чорний / сажа (Nigrum Carbonis, також історично Atramentum):

Вуглецевий чорний був першим чорним пігментом. Єгипетські терміни відображали джерела цього кольору, зокрема, *d'bw* позначав «деревне вугілля», а *wbd.w* — «сажу». Ці слова, у свою чергу, походять від термінів «горіти» та «вогонь» (*wbd*, *wbd.t*). Латинською пігмент називали *Nigrum Carbonis*, що буквально перекладається як «чорне вугілля». Або *Atramentum*, що походить від слова *atr-*, *ater* — «темний, чорний» і означає чорнило або чорну фарбу [3, 5].

Пурпур (*Purpura* / *Porphyra* / *Purpurissum*):

В стародавньогрецькій мові *порфіра* описувало як мушлі мурекса, так і фарбу та тканини, пофарбовані ним. Водночас *purpurissum* від грецького *порфурізон* вживався виключно для позначення пігменту або косметики. Пурпуровий пігмент також позначали як *ὄστρεον*, або *ὄστρειον*, що є терміном для устриці. Марк Вітрувій називає пурпуровий пігмент, виготовлений із Тирійського пурпуру, *ostrum*. Якщо ж до пурпурового пігменту додавали барвник кермес, отримували новий відтінок, який отримав назву *ῥοῦινον*, що ймовірно походить від *ῥο* – галльський термін для позначення комахи кермес [5, 8].

Вердигріс / мідяна зелень (*Verdigris*)

Вердигріс є одним із найдавніших синтетичних пігментів в історії мистецтва. Він високо цінувався художниками у станковому та фресковому живописі, адже дозволяв отримувати яскраві зелені відтінки, яких було важко досягти за допомогою малахіту або зеленої землі.

Для виготовлення фарби мідні пластини піддавали парами оцту, вина або сечі, внаслідок чого їхня поверхня вкривалася корозійним нальотом, за хімічною природою ацетат міді. Для отримання іншого відтінку відомого як «соляний зелений» перед обробкою оцтовою кислотою пластини змащували медом та посипали сіллю.

Однак мідьвмісний пігмент проступав крізь аркуш, пофарбована ділянка швидко темніла, а папір чи пергамент ставав надзвичайно крихким, що унеможлиблювало реставрацію. Так було втрачено безліч важливих історичних об'єктів, зокрема рукописи, документи, кольорові гравюри та карти. Однак до розвитку хімічної індустрії у першій половині XIX століття митці були обмежені у виборі хімічно стабільних зелених пігментів з достатньою світлостійкістю, насиченістю та покривною здатністю. Тому навіть попри свій руйнівний вплив, ці пігменти залишалися в ужитку до початку XX століття.

В античності цей колір був відомий латинською як *aerugo* / *aeruginosa*, а давньогрецькою його називали *ῥο* або *ῥο ξυστός*, що означає «іржа міді». Існувало кілька різновидів, зокрема *ios scolycos* від давньогрецького слова *σκώληξ*, що перекладається як «дощовий черв'як». Його виготовляли з міді, галуни, солі або соди та оцту, і за виглядом він нагадував маленьких «черв'ячків», що й пояснює таку назву.

Сучасний термін *verdigris*, ймовірно, походить від *vert de Grece*, що означає «зелений із Греції» і вказує на його географічне походження [6, 9-12].

Вермільйон / кіновар (*Vermilion*, часто також *Cinnabaris* (цинобровий))

Яскравий оранжево-червоний пігмент добували з токсичного сульфїду ртуті ще в неолітичну добу. Природний мінерал називають «кіновар», тоді як «вермільйон» – пігмент, отриманий з нього або синтетично.

Він залишався основним червоним відтінком для європейських художників від середньовіччя до початку ХХ століття, поки його поступово не замінив кадмієвий червоний.

Назва походить від зменшувальної форми *vermis* – *vermiculus*, що означає «маленький черв'як, черв'ячок», а саме позначає кошеніль, з якої отримували малинові барвники.

Сьогодні багато брендів використовують назву *Vermilion* для яскравих оранжево-червоних пігментів, виготовлених із сучасних барвників, таких як нафтохінолові, піролові та кадмієві [6, 8].

Жовта охра (*Ochra*)

Жовту охру видобували з ґрунту, і залежно від його мінерального складу, вона може мати різні відтінки. Наприклад, лімоніт та гідратована руда оксиду заліза зумовлюють карамельний відтінок, а гематит та марганець – червонуватий чи коричневатий.

Наразі сировину багаторазово очищають від домішок та обробляють для отримання бажаного відтінку. Виготовляють також повністю синтетичну охру. Стародавній грецький термін для жовтої охри – *ὄχρα* від *ὄχρος*, що означає «блідий», був згодом запозичений в латину як *ochra*. Існував також різновид жовтої охри під назвою *maragogum*, що певно зумовлено плямистістю та твердістю самої речовини.

В історичних джерелах зазначається, що один і той самий різновид жовтої охри міг мати різні назви. Наприклад, один тип інколи називали *pressum*, що могло означати «темний» або «похмурий», а інколи таким чином навіть позначали «густу» текстуру. Інші ж називали той самий пігмент *Scyricum*, або *Scyric yellow ochre*, за назвою острова Скірос у Егейському морі [4, 6, 8].

За проведеним етимологічним аналізом назв пігментів можемо зробити висновок, що вони часто відображали походження матеріалу. Ми проаналізували 11 пігментів, з них 4 мінерального (капут муртуум, хризокола, вермільйон, жовта охра), 1 рослинного (кров дракона), 2 тваринного (кармін, пурпур) та 4 синтетичного походження (ауреолін, церулеум, вердигріс, вуглецевий чорний). Водночас назви могли також бути пов'язаними із дорогоцінними матеріалами (наприклад, *aureolin*), географією (*verdigris*) або міфологічними уявленнями (*sanguis draconis*). Отже, пігменти та їхні назви відображають взаємодії між мовою, культурою та розвитком художніх технологій у різні історичні періоди.

Список використаних джерел:

1. Artists' Pigments: A Handbook of Their History and Characteristics / ed. R. L. Feller. – Washington : National Gallery of Art ; London : Archetype Publications, 1985. – V. 1. – ISBN 978-1-904982-74-6.

2. Chrysocolla : Grokipedia [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://grokipedia.com/page/Chrysocolla> (дата звернення: 22.03.2026).

3. Melano- : Online Etymology Dictionary [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.etymonline.com/word/melano-> (дата звернення: 20.03.2026).
4. Ochre : Online Etymology Dictionary [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.etymonline.com/word/ochre> (дата звернення: 30.03.2026).
5. Pigment nomenclature in the ancient Near East, Greece and Rome / Hilary Becker // Journal of Archaeological and Anthropological Sciences. – 2021 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://doi.org/10.1007/S12520-021-01394-1> (дата звернення: 25.03.2026).
6. Pigment Chemistry and History : J. C. Sparks [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.jcsparks.com/painted/pigment-chem.html#Top> (дата звернення: 02.04.2026).
7. Pigments and Paints : ScienceDirect [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0378874107005387> (дата звернення: 02.04.2026).
8. Pigment Stories : Jackson's Art Supplies [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.jacksonsart.com/en-ie/colour/pigments-powders/pigment-stories> (дата звернення: 25.03.2026).
9. The characterization of verdigris pigment in historic documents : ScienceDirect [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0030399205001076> (дата звернення: 25.03.2026).
10. The characterization of verdigris pigment in historic documents – study of degradation : ResearchGate [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.researchgate.net/publication/263561950_The_characterization_of_verdigris_pigment_in_historic_documents_-_study_of_degradation (дата звернення: 30.03.2026).
11. Verdigris : OpenEdition Books [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://books.openedition.org/editions-cnrs/8132> (дата звернення: 02.04.2026).
12. Verdigris (K-44450) : Cultural Heritage Science Open Source [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://chsopensource.org/products/pigments-checker/pigments-checker-4/pigments-checker-standard-pigments-list/verdigris-k-44450> (дата звернення: 30.03.2026).

Семічев М.В.

ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Дніпровський державний медичний університет
Науковий керівник: канд. філол. н. Апоненко І. М.

У сучасних умовах розвитку фармацевтичної галузі значно зростає роль професійної термінології як засобу комунікації. Це пов'язано насамперед із глобалізацією фармацевтичного ринку, активним впровадженням новітніх технологій та адаптацією українського законодавства до європейських

стандартів. У таких умовах використання уніфікованої термінології стає необхідною умовою ефективною професійної діяльності фармацевтів. Як зазначають І. М. Перцев та О. А. Рубан, термінологія є «візитною карткою» спеціальності, що відбиває рівень культури та фахової підготовки спеціалістів [3: 18]. Правильне використання термінів сьогодні розглядається не лише як засіб передачі інформації, а й як правова основа для прийняття рішень та якісного надання фармацевтичної допомоги.

Однією з провідних тенденцій розвитку галузевої терміносистеми є перехід до міжнародних стандартів. Важливим аспектом є заміна узагальнюючих понять більш конкретними. Зокрема, науковці обґрунтовують доцільність використання терміну «фармацевтичний препарат» замість звичного «лікарський засіб», оскільки перший безпосередньо вказує на продукт фармацевтичної діяльності та гармонізується з європейською практикою [3: 19]. Аналогічно, термін «активний фармацевтичний інгредієнт» (АФІ) поступово витісняє численні синоніми, такі як «діюча речовина» чи «лікарська субстанція», що сприяє точності наукової комунікації.

Фармацевтична термінологія демонструє високий ступінь системності, що ґрунтується на збереженні класичної греко-латинської основи. Більшість термінів зберігають корені «фарма-» або «фармако-» (від грец. *pharmakon* – ліки), що простежується як у традиційних назвах (*фармація*, *фармакопея*), так і в новітніх терміноутвореннях: *фармакоеконіміка*, *фармакогеноміка*, *нанофармація* [4: 23] та ін. Таким чином, навіть новітні терміни формуються за традиційними мовними моделями. Це підтверджує безперервність наукової традиції та здатність мови адаптуватися до прогресу медицини.

Важливою характеристикою сучасної терміносистеми є її динамічність. Зміст дефініцій постійно уточнюється відповідно до вдосконалення технологічних процесів. Так, класичне визначення терміну «таблетки – це тверда дозована форма фармацевтичного препарату, отримана пресуванням певних активних або суміші активних і допоміжних інгредієнтів» [4: 23] сьогодні розширюється через появу модифікованих форм (багатошарові, з контрольованим вивільненням тощо) [4: 23], наприклад: імплантаційні (для підшкірного введення) – *tabulettae implantantae seu implantabulettae*, розчинні таблетки – *solublettae*, таблетки сповільненої дії – *retard compressi*, таблетки вкриті нерозчинною оболонкою з отвором – *film compressi* та ін. [1: 168-169]. Поява таких термінів пов'язана з розвитком фармацевтичних технологій і потребою точніше описувати лікарські форми. Це свідчить про те, що термінологія відображає науковий рівень на конкретному етапі розвитку суспільства.

Водночас розвиток фармацевтичної мови стикається з проблемою іншомовних запозичень (наприклад, у третьому виданні Міжнародної фармакопеї таблетки називаються *compressi*, у США та Японії таблетки мають назву *tabellae*, у Португалії – *compressa*, у Румунії – *comprimae* [1: 168]). Як зазначає Е. Нікітенко, сучасна термінологія все ж таки тяжіє до міжнародних стандартів, зокрема англійської мови, що вимагає навичок швидкого перекодування інформації [2]. Тому важливим є збереження розумного балансу

між використанням інтернаціоналізмів та збереженням національних лексем або підбором українських відповідників там, де це не зашкоджує професійному розумінню, наприклад: «прихильність до лікування» замість «комплаєнс» або «обстеження» замість «скринінг» тощо.

Отже, сучасна фармацевтична термінологія розвивається в напрямку суворої уніфікації, стандартизації та гармонізації з міжнародними нормами. Усунення архаїзмів, чітке розмежування понять та збереження системного підходу є необхідними умовами для розвитку фармацевтичної науки, медичної освіти та практики в Україні.

Список використаних джерел:

1. Латинська мова і основи медичної термінології : підручник / Л. Ю. Смольська, О. Г. Кисельова, О. Р. Власенко та ін. К. : Медицина, 2008. 360 с.
2. Нікітенко Е. Сучасна медична термінологія в національній терміносистемі. *Сучасний стан та перспективи розвитку освітнього простору: глобальний вимір* : матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, м. Запоріжжя, 25 листопада 2016 р. Запоріжжя, 2016. С.97–100. URL : https://old-zdia.znu.edu.ua/gazeta/InternetKonf_2016_292.pdf (дата звернення : 04.04.2026 р.)
3. Перцев І. М., Рубан О. А. Стан фармацевтичної термінології та правомірність статусу терміну «фармацевтичний препарат». *Фармацевтичний журнал*. 2011. № 4. С. 18–24.
4. Перцев І. М., Рубан О. А. Термінологія фармацевтичної галузі потребує негайної уніфікації та стандартизації. *Фармацевтичний журнал*. 2011. № 3. С. 23–26.
5. Фармацевтична енциклопедія / Голова ред. ради В. П. Черних. Київ : МОРІОН, 2010. 1632 с.

Сіренко Д.С.

СПЕЦИФІКА ЛАТИНСЬКО-УКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ ПАТОАНАТОМІЧНИХ МЕТАФОР, ВИКОРИСТОВУВАНИХ У ФІЗИЧНІЙ ТЕРАПІЇ

Національний фармацевтичний університет
Науковий керівник: канд. філол. н., доц. Лисенко Н.О.

Вступ. У сучасній медичній та реабілітаційній практиці важливе місце займає точність термінології, особливо в галузі фізичної терапії, де професійна комунікація базується на поєднанні латинської та національних мов. Особливий інтерес становлять патоанатомічні метафори - образні найменування, що відображають структурні або функціональні зміни органів і тканин. Вони широко використовуються для спрощення сприйняття складних медичних понять як фахівцями, так і пацієнтами.

Латинська мова традиційно виступає основою медичної термінології, однак при перекладі на українську виникає низка труднощів, пов'язаних із передачею образності, семантики та професійного змісту метафоричних конструкцій. Це зумовлює необхідність детального аналізу специфіки

латинсько-українського перекладу патоанатомічних метафор у контексті фізичної терапії.

Мета дослідження. Аналіз особливостей латинсько-українського перекладу патоанатомічних метафор, що використовуються у фізичній терапії, а також визначення основних труднощів і підходів до їх адекватної інтерпретації.

Матеріали та методи. Матеріалом дослідження слугували патоанатомічні терміни-метафори, відібрані з наукових джерел і медичних словників. У роботі використано методи суцільної вибірки, порівняльного та семантичного аналізу.

Результати. У ході дослідження специфіки латинсько-українського перекладу патоанатомічних метафор, що використовуються у фізичній терапії, було встановлено, що значна частина медичної термінології має виражений метафоричний характер. Це зумовлено прагненням лікарів і фахівців суміжних галузей (зокрема фізичних терапевтів) до наочного, образного опису патологічних змін, що полегшує їх сприйняття та комунікацію у професійному середовищі.

Переважає більшість зазначених метафоричних термінів побудована за зовнішній реальній або удаваній подібності, до уваги беруться колір, форма, звук, що утворюється. Оскільки ТА (*Terminologia Anatomica*) не містить патоанатомічних термінів, нам довелося як джерело фактичної інформації використати енциклопедичне видання «Здоров'я матері і дитини» (1994 р.) та підручник «Анатомія та фізіологія з патологією» (2001 р.).

Аналіз фактичного матеріалу показав, що найбільш поширеними є метафори, утворені на основі зовнішньої подібності патологічного об'єкта до знайомих предметів, тварин або явищ. Зокрема, до групи зооморфних метафор належать такі терміни, як «заяча губа» (*labium leporinum*) та «вовча паша» (*cheiloschisis / palatoschisis*), які позначають вроджені вади розвитку обличчя і базуються на асоціації з характерними анатомічними особливостями тварин. Подібним чином функціонують і терміни «кінська стопа» (*pes equinus*) та «слоняча хвороба» (*elephantiasis*), де метафоричність виникає внаслідок порівняння форми або розмірів ураженої частини тіла з відповідними ознаками тварин.

Окрему групу становлять метафори, пов'язані з назвами частин тіла або органів, що відображають порушення їх функціонального стану або зовнішнього вигляду. Наприклад, термін «заяче око» (*lagophthalmus*) використовується для позначення патологічного стану, за якого пацієнт не може повністю закрити повіки, що асоціюється з характерною особливістю очей зайця. Аналогічно, «бичаче око» (*buphthalmus*) описує значне збільшення очного яблука і ґрунтується на візуальній подібності до великих очей великої рогатої худоби.

Значну частину становлять метафори, що базуються на подібності до предметів або геометричних форм. Так, термін «грудна клітка шевця» (*pectus excavatum*) відображає вдавнену форму грудної клітки і асоціюється з формою інструментів або виробів шевця. У свою чергу, «кілевидна» або «куряча грудна клітка» (*pectus carinatum*) описує випинання груднини, що нагадує кіль або грудну клітку птаха. Подібні приклади свідчать про те, що метафоризація є

важливим засобом номінації у медичній термінології, оскільки дозволяє швидко сформулювати уявлення про морфологічні особливості патології.

До предметно-асоціативних метафор також належать такі терміни, як «апоневротичний шолом» (*galea aponeurotica*), що позначає сухожилкову структуру черепа і відображає її подібність до шолома, а також «пробка мигдалика» (*tonsillolithus*), яка описує щільні утворення в лакунах мигдаликів. У цих випадках метафора виконує не лише номінативну, а й пояснювальну функцію, полегшуючи розуміння анатомічної будови або патологічного процесу.

Окрему увагу привертають метафори, що відображають колір або візуальний ефект патології, наприклад «вишневе око» (*prolapsus glandulae lacrimalis*), яке описує характерний вигляд випнутої слізної залози. Подібні терміни є особливо поширеними у клінічній практиці, оскільки вони дозволяють швидко ідентифікувати патологію за зовнішніми ознаками.

У результаті аналізу встановлено, що при перекладі з латинської мови на українську відбуваються різні трансформації метафоричності. Зокрема, латинські терміни часто мають нейтральний, дескриптивний характер (*pectus excavatum, pes equinus*), тоді як українські відповідники можуть зберігати або навіть підсилювати образність («грудна клітка шевця», «кінська стопа»). Водночас у деяких випадках метафоричний компонент частково або повністю втрачається, що зумовлено прагненням до стандартизації та уніфікації медичної термінології.

Висновки. Результати дослідження свідчать, що патоанатомічні метафори є невід'ємною складовою професійної мови фізичного терапевта. Вони виконують важливі функції - номінативну, когнітивну та комунікативну, сприяючи точнішому опису патологічних змін і полегшуючи міжфахову взаємодію. Водночас їх переклад потребує врахування як семантичної точності, так і збереження образності, що є важливим аспектом сучасної медичної лінгвістики.

Список інформаційних джерел:

1. Англо-український ілюстрований словник Дорланда : В 2-х томах. Львів : «НАУТИУЛУС». 2002.
2. Беляєва О. Латинсько-український тлумачний словник клінічних термінів. Київ : ВСВ «Медицина», 2016. 222 с.
3. Здоров'я матері і дитини: Енциклопедія /за ред. О. Лук'янової. Київ : Українська енциклопедія. 1994. 702 с.
4. Латинсько-український тлумачний словник клінічних термінів: В 4-х томах. Київ: Наукова думка, 2016.
5. Новий англо-український українсько-англійський медичний словник. Київ : Арій. 2020. 480 с.
6. Черкасов В., Бобрик І., Гумінський Ю., Ковальчук О. Міжнародна анатомічна термінологія (латинські, українські, російські та англійські еквіваленти / за ред В. Черкасова. Вінниця : Нова книга, 2010 392 с.

Старкова В.Д.

РОЛЬ ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ У СТАНОВЛЕННІ ПРОФЕСІЙНИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНЬОГО ЛІКАРЯ

Харківський національний медичний університет

Науковий керівник: канд. мед. н. Томіліна Т. В.

В умовах сучасних викликів виникає необхідність формування професійної культури лікаря, що окреслює сукупність характеристик, основними з яких визначаються фахові знання. Процес є тривалим і безперервним та здійснюється протягом усього часу роботи за спеціальністю [1: 44]. Професійне становлення особистості лікаря зумовлене розвитком компетенцій, індивідуальних характеристик та підходів до виконання професійних обов'язків при реалізації медичної діяльності [2: 66]. Таким чином, майбутній лікар надалі все життя повинен працювати над своїми професійними характеристиками.

Сьогодні медична галузь України не розвивається без набутоків лікарів-професіоналів з усього світу. Натепер міжнародна взаємодія стає вагомою складовою професійного вдосконалення медичних працівників. При цьому набуває значущості іншомовна компетентність як здобувачів освіти, так і лікарів [3: 207]. Натепер саме англійська мова визначена домінуючим комунікативним інструментом у медичній галузі [4: 81].

Поряд із необхідністю взаємодії між фахівцями різних країн виникає проблема у спілкуванні через особливості англійської мови. Основні складнощі пов'язані з поширеністю в англійському дискурсі полісемії як явища, що позначає розповсюдженість терміна на кілька понять, внаслідок чого він втрачає точність, а його розуміння викликає необхідність співвідносити значення з контекстом [5: 191]. Таким чином, з'являється потреба використання слів, що мають єдине значення та є загальноприйнятими у медичній галузі будь-якої країни світу.

У сучасному міжнародному медичному спілкуванні набуває значущості латинська мова. Маючи єдиний контекст, латинські слова допомагають зрозуміти сучасні словосполучення чи неологізми, що описують новітні технології в обстеженні чи лікуванні хворих, особливості тактики менеджменту будь-якої нозологічної одиниці. Латинські терміни, імплементовані в англійські фрази, надають можливість однозначно сприймати текст та сприяють запобіганню помилкам в інтерпретації фраз співрозмовника.

Без досконалого знання латинської мови неможливо отримати інформацію з міжнародних диспутів, круглих столів чи конференцій. Запитання, що виникають під час зустрічей, усвідомлюються в чіткому контексті лише за наявності латини.

Таким чином, латинська мова не втрачає значущості у спілкуванні медичної спільноти та сприяє якісному становленню майбутнього лікаря.

Список використаних джерел:

1. Євтушенко Ю. Формування професійної культури майбутніх лікарів в освітньому середовищі медичного університету. Наукові записки ТНПУ імені В.

Гнатюка. Серія: педагогіка. 2025. N 1. С. 43-50. DOI <https://doi.org/10.32782/2415-3605.25.1.5>.

2. Лазуренко О. О. Особливості професійного становлення лікаря в умовах неперервної професійної освіти / О. О. Лазуренко, Н. В. Сміла // Науковий вісник Ужгородського національного університету: Серія: Психологія. Ужгород. 2022. Вип. 2. С. 65-68.

3. Фідяєва Т. С., Сипало А. О. Іншомовне спілкування як складова професійної підготовки у вищій медичній освіті // Актуальні питання педагогіки вищої медичної освіти: зб. матеріалів Міжнар. конф. (м. Харків, 21 березня 2025 р.). Харків: ХНМУ, 2025. С. 206-209.

4. Стегніцька Л. В. Розвиток і становлення англійської медичної термінології в аспекті мовної періодизації // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія Філологія. 2019. Том 2, N 40. С.81–85.

5. Грибіник Ю. Явища полісемії та омонімії в англійській геодезичній термінології. Молодий вчений. 2015. Вип. 2. N 1. С. 191-194.

Стеблянко Є.А.

ЕТИМОЛОГІЯ НАЗВ ОПОЇДНИХ РОСЛИН (НА ПРИКЛАД РОДУ *PAPAVER* ТА *CANNABIS*)

Науковий керівник: ст. викл. Колісник М.І.

Робота присвячена аналізу етимологічного походження латинських назв опіюїдних рослин, зокрема представників роду *Papaver* та *Cannabis*, а також видів зі спорідненим алкалоїдним складом. Досліджено зв'язок між лінгвістичними коренями назв та морфологічними особливостями рослин родини Макових (*Papaveraceae*). Розглянуто ботанічні характеристики 26 родів цієї родини, специфіку їхніх молочників та значення алкалоїдів, що містяться в молочному соку.

Вивчення латинської термінології в контексті фармакогнозії та ботаніки є фундаментальним для розуміння властивостей лікарських рослин. Опіюїдні рослини, насамперед мак снодійний та конопля, займають особливе місце в медицині завдяки вмісту потужних алкалоїдів. Родина Макові (*Papaveraceae*) об'єднує близько 250 видів, з яких у флорі України представлено 27 видів з 7 родів. Характерною рисою цих рослин є наявність у всіх частинах членистих молочників із соком різного кольору (білим, червоним або жовтим), який є депою для алкалоїдів. Розуміння етимології назв (наприклад, *somniferum* – “несущий сон або той, що несе сон”) дозволяє глибше осягнути історичний та практичний аспект їх використання.

Для досягнення мети наукової розвідки було використано метод теоретичного аналізу етимологічних даних та ботанічної літератури. Проведено порівняльний морфологічний опис видів *Papaver somniferum*, *Papaver rhoeas*, *Glaucium flavum* та *Chelidonium majus* з використанням ботанічних формул квіток.

Аналіз родини *Papaveraceae*: Встановлено, що рослини є переважно травами з простими, черговими, сильно розсіченими листками. Квітки великі, двостатеві, з подвійною оцвітиною. Особливістю є те, що чашечка опадає на початку цвітіння.

Рід *Papaver* (Мак):

***Papaver somniferum* (Мак снодійний):** Назва походить від лат. *somnus* (сон) та *ferre* (нести), що безпосередньо вказує на його основну фармакологічну дію.

***Papaver rhoeas* (Мак дикий):** Назва *rhoeas* пов'язана з властивістю пелюсток швидко опадати. Вид містить молочний сік та має седативну, болетамувальну та снодійну дію. Його пелюстки та плоди використовуються при безсонні та головному болю.

Споріднені види: *Glaucium flavum* (мачок жовтий, латинський прикметник *flavus, a, um* перекладається як жовтий) та *Chelidonium majus* (чистотіл великий, видовий епітет “великий” походить від латинського прикметника *major, majus* - великий). Назва чистотілу (*Chelidonium*) етимологічно пов'язана з грецьким словом “ластівка”. Обидва види мають характерний молочний сік та специфічні алкалоїди, що структурно близькі до опіюїдних.

Рід *Cannabis* (Конопля): Латинська назва *Cannabis* має давньогрецьке коріння (*κάνναβις*), що споріднене із *κάννα* та означає очерет, це вказує на трубчасту структуру рослини

Встановлено, що родина Макові є чітко окресленою таксономічною групою (близько 27 родів та 250 видів), головною діагностичною ознакою якої є наявність членистих молочників. Ці структури пронизують усі органи рослини та містять молочний сік різних кольорів, що виступає біохімічним депо для накопичення алкалоїдів. Це підтверджує, що опіюїдні властивості цих рослин безпосередньо зумовлені їхньою анатомічною будовою.

Вид *Papaver somniferum* (мак снотворний) через свою назву прямо вказує на головний терапевтичний ефект: здатність “приносити сон” (від лат. *somnus* (сон) та *ferre* (нести))

Вид *Papaver rhoeas* (мак дикий) демонструє зв'язок між назвою (від грец. “опадати”) та морфологією квітки, у якої чашечка опадає на самому початку цвітіння.

Отже, орієнтуючись на латинську біологічну номенклатуру, можна зробити висновок, що вона є діагностичним маркером для розуміння етимологічних зв'язків назв, які ретранслюють особливості таксона.

Степаніцький С.Є.,
Романів Д.І.

РОЛЬ ЕТРУСЬКОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ У ГЕНЕЗИ МЕДИЦИНИ ТА ФОРМУВАННІ ЛАТИНСЬКОЇ МЕДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Тернопільський національний медичний університет
ім. І.Я. Горбачевського

Науковий керівник: канд. пед. н. Р.Б. Коцюба

Актуальність. Медична лексика сучасності базується переважно на латинській і грецькій мовних традиціях. Проте недостатньо дослідженим залишається внесок етрусської цивілізації у формування ранніх медичних уявлень та становлення латинської медичної термінології. Етруски суттєво вплинули на ритуальні практики римлян, анатомічні знання та способи осмислення хвороби, що згодом інтегрувалися в ранньоримську медичну систему.

Мета дослідження — проаналізувати етрусську спадщину в сучасній анатомічній термінології та медичних уявленнях, простежити вплив етрусських соціальних і мовних традицій на формування термінів і моделей у галузі анатомії та медицини.

Матеріали та методи. Використано відкриті інтернет-джерела із зображеннями анатомічних вотивних моделей та медико-релігійних артефактів, електронні наукові публікації з історії медицини Стародавнього Риму, а також електронні словники латинської медичної термінології та етимологічні бази даних.

Результати дослідження. Виявлено кілька ключових напрямків етрусського внеску в медицину.

I. Анатомічна термінологія. В античності аномалії анатомії у людей сприймалися як послання від богів. Етрусські глоси містять деякі версії назв птахів або звірів. Одним з таких є термін *sarpus* : «сокіл». В етрусській термінології цей термін використовувався, для означення людини з деформованими ступнями, схожими на вигнуті кігті сокола; їх досі зображують саме так у сучасних текстах з патологічної анатомії. Найбільш задокументованим є термін *atrium* — слово етрусського походження, що первісно позначало центральний зал римського дому і пізніше було перенесено в анатомічний контекст: *atrium cordis* — передсердя серця — є усталеним терміном у *Terminologia Anatomica*..

II. Акушерство та гінекологія. Питання плодючості, вагітності та пологів відображені у спеціальних вотивних моделях маток, знайдених у святилищах Лацію та Тоскани. Деякі з них є порожнистими та містять глиняні кульки, які, ймовірно, символізували майбутню дитину. Подібна практика свідчить про поєднання релігійних уявлень із практичним знанням про репродуктивну функцію жінки.

Окремі моделі демонструють стилізовані фіброїдні утворення або дворогу форму матки, що може відображати спостереження за патологічними чи аномальними станами. Така деталізація вказує на певний рівень анатомічної обізнаності. Архаїчний закон *Lex regia de mortua inferendo* (лат. — закон про

вилучення плода після смерті матері під час пологів) вважається похідним від етрусського попередника.

III. Стоматологія. Корпус із понад 21 золотого зубного протеза VII–I ст. до н.е. є найбільш ранньою задокументованою серією незнімних стоматологічних конструкцій у Середземномор'ї. Технологія виготовлення — золоті смуги або кільця навколо збережених опорних зубів — відповідає принципу незнімного мостоподібного протеза (*pons dentalis*). Металургійна точність і клінічна доцільність цих конструкцій свідчать про спеціалізовану медичну практику, що передувала грецьким і римським аналогам.

IV. Фармакологія та гаруспіка. Гаруспіка — ворожіння за нутрощами жертвних тварин — на перший погляд суто релігійна практика. Але вона мала і практичний ефект: жерці регулярно оглядали печінку овець і могли помічати ураження *Fasciola hepatica* (печінкова двуустка). Вівці, що пасуться у вологих долинах, хворіють на фасціольоз — і там само хворіє місцеве населення. Фактично це протоепідеміологічне спостереження. Лікарські рослини — ромашка та полин — згадуються в етруських глосах як глистогінні засоби та складові *Materia Medica* (лат. — сукупність лікарської сировини).

Висновки. Етруська цивілізація зробила вагомий внесок у розвиток ранньої медицини: від анатомічних уявлень і акушерства до стоматології та фітотерапії. Ряд термінів етруського походження, опосередковано через латину, збережено в сучасній науковій термінології, що демонструє тривалу культурну та наукову спадкоємність.

Список використаних джерел:

1. Turfa J. M. *The Etruscan World*. – London: Routledge, 2013.
2. Bonfante L. *Etruscan Life and Afterlife: A Handbook of Etruscan Studies*. – Detroit: Wayne State University Press, 1986.
3. de Grummond N. T. *Etruscan Myth, Sacred History, and Legend*. – Philadelphia: University of Pennsylvania Museum, 2006.
4. Jackson R. *Doctors and Diseases in the Roman Empire*. – Norman: University of Oklahoma Press, 1988.
5. Becker M. J. Etruscan Gold Dental Appliances // *American Journal of Archaeology*. – 1994. – Vol. 98. – P. 103–123.
6. Edlund-Berry I. Rituals and Votive Offerings in Etruscan Religion // *Etruscan Studies*. – 1985. – Vol. 2. – P. 15–30

Суханова С.В.

ВПЛИВ ДАВНЬОГРЕЦЬКОЇ МОВИ НА ФОРМУВАННЯ ЛАТИНСЬКОГО ТЕРМІНОЛОГІЧНОГО АПАРАТУ

Харківський національний медичний університет

Науковий керівник: викл. Савіна В.В.

Грецька мова відіграла роль концептуального фундаменту європейської науки, трансформувавши буденну лексику на точні наукові дефініції. Латина, своєю чергою, формувалася як «мова перекладів», створюючи професійні неологізми-кальки для точної передачі еллінських понять, таких як *substantia* чи

essentia. Після підкорення Греції Римом двомовність сприяла масштабному запозиченню наукової лексики, що зробило латину універсальним транслятором праць Гіппократа та Галена для європейських терміносистем.

Мета роботи: аналіз ролі давньогрецьких терміноелементів у формуванні латинського термінологічного апарату та виявлення специфіки їхнього функціонування в сучасній медицині.

У процесі розвитку наукової мови відбувся чіткий розподіл сфер застосування: анатомічна номенклатура традиційно спирається на латинські корені (напр., *cor* — серце, *ren* — нирка), тоді як клінічна термінологія будується переважно на грецьких морфемах (напр., *cardiologia*, *nephropathia*). Грецькі терміноелементи виступають своєрідним «науковим конструктором», що дозволяє штучно й точно створювати нові назви хвороб та методів діагностики за допомогою специфічних суфіксів, як-от *-itis* (запалення) чи *-oma* (пухлина).

Особливе значення грецизми мають в анестезіології та фармакології. Терміни *amnesia*, *analgesia* та *paralysis* є ілюстрацією точності грецького словотворення. У фармакології дію препаратів часто позначають через грецькі частотні відрізки, наприклад, *-aesthes-* чи *-cain-* для місцевих анестетиків. Візуальний канон латиниці також був визначений грецьким письмом через посередництво етрусків, що забезпечило етимологічну прозорість міжнародних термінів.

Висновки. Державна фармакопея та сучасна клінічна практика підтверджують, що грецька мова надала науці «першокод», а латина стала інструментом його трансляції, сформувавши міжнародну *lingua medica*. Вивчення античних витоків термінології дозволяє майбутнім медичним спеціалістам не лише розуміти етимологію слів, а й вільно оперувати складними клінічними дефініціями у професійному дискурсі.

Список використаних джерел:

1. Давньогрецька мова. (н. д.). У Вікіпедія. Вилучено 11 квітня 2026, з https://uk.wikipedia.org/wiki/Давньогрецька_мова
2. Ковалевська, О. В. (2022). Греко-латинські афікси та їх роль у термінотворенні (на матеріалі терміносистеми “Environmental Science” сучасної англійської мови). Закарпатські філологічні студії, (14). http://zfs-journal.uzhnu.uz.ua/archive/14/part_1/24.pdf
3. Корнєєва, О. М. (2015). Роль латинської мови в утворенні медичної термінології. Молодий вчений. <http://molodyvcheny.in.ua/files/conf/fil/06may2015/13.pdf>
4. Микитка, М.-Д. Ю. (2018). Грецькі запозичення в латинській релігійній термінології. Філологічний вісник Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, (10). http://ddpu-filolvisnyk.com.ua/uploads/arkhiv-nomerov/2018/NV_2018_10/16.pdf
5. Солдатенко, А. М. (2025). Міжнародна термінологія хірургії та травматології. Scientia. <https://previous.scientia.report/index.php/archive/article/view/2662/2687>
6. Фецько, І. (2023). Греко-латинські запозичення як невід’ємна складова терміносистеми природничомузейної справи. Актуальні питання

**Уманець О.О.,
Іонашку Е.Р.**

**ЕТИМОЛОГІЯ ЛАТИНСЬКО-ГРЕЦЬКИХ НОМІНАЦІЙНИХ
МОДЕЛЕЙ У МІЖНАРОДНИХ НЕПАТЕНТОВАНИХ НАЗВАХ
ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ ТА ТРАНСФОРМАЦІЯ ЕТИМОЛОГІЧНОЇ
ПРОЗОРОСТІ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ РЕГУЛЯТОРНОЇ
ФАРМАКОЛОГІЇ**

Харківський національний медичний університет
Науковий керівник: викл. Савіна В. В.

Актуальність. Міжнародні непатентовані назви лікарських засобів (INN) це уніфікована система серед медиків, вона забезпечує однозначне розпізнавання фармацевтичних складових [1:3]. Історично ця система базувалася на латинізованих грецьких терміноелементах, вони вказували на характеристики фармакологічної дії, анатомічної мішені або походження речовини. Але сучасний розвиток біофармацевтики та цифрових регуляторних баз даних сприяє на зміну пріоритетів у бік унікальності та алгоритмічної однозначності назв. І це призводить до поступового зниження етимологічної прозорості традиційних морфемних структур.

Мета дослідження. Провести аналіз змін у структурі міжнародних непатентованих назв ліків і виявити закономірності у зміні етимологічної зрозумілості латинських і грецьких терміноелементів у межах чинної системи регулювання INN.

Матеріали та методи. Ми дослідили 100 лікарських засобів, які мають міжнародні непатентовані назви (МНН), взяті із офіційних переліків Proposed INN Lists Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) за останні 5 років [1:15]. Стосовно кожної назви було встановлено, чи містить воно морфеми. Етимологічна ясність трактувалася як здатність відновити певну фармакологічну характеристику (клас препарату чи мішень його дії) лише на підставі терміноелементів самого найменування.

Результати. У системі INN, склалося історично три головні підходи до латинсько-грецької номенклатури. Перший підхід, а саме анатомічний полягає у вживанні коренів грецької та латинської мов для назв органів, які є мішенями дії (наприклад такі як, кардіо-, нефро-, гастро-). Біогенетичний підхід стосується позначення джерела походження субстанції (так, історично суфікс -mucin свідчив про природне походження). Класифікаційний підхід передбачає застосування незмінних суфіксів для визначення фармакологічних груп (приміром, -azepam).

Але ми звернули увагу, що в актуальній біофармацевтичній номенклатурі ми бачимо зміну цих шаблонів, зокрема вона стосується моноклональних антитіл. До 2021 року у системі INN використовувався єдиний суфікс -mab для позначення групи біологічних препаратів [2:67]. І з огляду на зростаючу

складність будови біотерапевтичних молекул, виникла потреба переглянути принципи їхньої класифікації та запровадити у регуляторній практиці ВООЗ диференційовані ідентифікаційні елементи [3:80]. Ці зміни говорять про зрушення від семантично мотивованої до функціонально-ідентифікаційної моделі номенклатури.

Ми провели аналіз вибірки ($n = 100$) і виявили, що 45% найменувань включають терміноелементи латинського та грецького походження, які є етимологічно зрозумілими і дають змогу відновити їхні фармакологічні властивості [1:45]. Але при цьому, у решті 55% найменувань домінують морфеми, технічно-генерованих або комбінаторних морфем, і їх основна роль полягає у гарантуванні неповторності в цифрових регуляторних системах.

Ці дані говорять, що система міжнародних непатентованих назв переходить від моделі, що базувалася на етимології, до тої що керується регуляторними та алгоритмічними правилами. У межах цієї системи найменування лікарських засобів слугують не для опису, а для ідентифікації, і це повністю узгоджується з потребами світових цифрових довідників лікарських засобів. Тому, зменшення прозорості, що впливає з етимології, потрібно розглядати як функціонально адаптувалася термінологічна система до нових умов фармацевтичної регуляції.

Висновки. У процесі дослідження ми з'ясували, що терміноелементи латино-грецького походження у міжнародних непатентованих найменуваннях медикаментів відіграють не тільки звичну роль у творенні термінів, а є способом гарантування єдності та ясності у фармацевтичній термінології. Вони функціонують як стабільна семантична основа, завдяки якій можна розпізнавати та категоризувати лікарські засоби поза межами будь-якої національної мови. Здобуті нам дані свідчать, що навіть у ситуації появи біотехнологічних медикаментів, латинсько-грецька основа залишається незмінною та пристосовується до нових методів методів.

Список використаних джерел:

1. World Health Organization. (2023). Proposed international nonproprietary names: List 130 (INN). WHO Drug Information, 37(4), 701–792. [https://cdn.who.int/media/docs/default-source/international-nonproprietary-names-\(inn\)/p1130.pdf](https://cdn.who.int/media/docs/default-source/international-nonproprietary-names-(inn)/p1130.pdf)
2. World Health Organization. (2022). New INN nomenclature scheme for monoclonal antibodies (INN Working Document No. 22.542). World Health Organization. [https://cdn.who.int/media/docs/default-source/international-nonproprietary-names-\(inn\)/new_mab_nomenclature-2021rev.pdf](https://cdn.who.int/media/docs/default-source/international-nonproprietary-names-(inn)/new_mab_nomenclature-2021rev.pdf)
3. World Health Organization. (2024). The use of stems in the selection of International Nonproprietary Names (INN) for pharmaceutical substances. World Health Organization. <https://iris.who.int/server/api/core/bitstreams/a042b526-4e17-4f77-b437-42ce85e66219/content>

Хамар В.І.

КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ФІТОНІМІВ У ЛАТИНСЬКИХ КРИЛАТИХ ВИСЛОВАХ

Тернопільський національний медичний університет

ім. І.Я. Горбачевського

Науковий керівник: канд. філол. н. Ворона І.І.

Латинська мова, яка протягом століть виконувала функцію універсальної мови науки, освіти та культури, залишила значний корпус афоризмів, що стали важливою складовою європейської інтелектуальної спадщини [2]. Особливе місце серед них посідають крилаті вислови з фітонімами – назвами рослин та їхніх частин. У таких висловах рослинна лексика набуває не лише прямого, а й переносного значення, формуючи концепти, що відображають моральні уявлення, життєвий досвід і закономірності розвитку.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю аналізу мовних засобів, за допомогою яких у латинській традиції формувалися узагальнені образи та символи. Метою є визначення особливостей концептуалізації фітонімів і їхніх семантичних функцій у крилатих висловах.

Фітоніми у латинській афористиці виконують передусім метафоричну та символічну функції. Через назви рослин (*arbor, fructus, radix, semen, silva*) передаються уявлення про сутність явищ, їхній розвиток і результати діяльності.

У низці висловів фітоніми репрезентують причинно-наслідкові зв'язки. Так, *Qualis arbor, talis fructus* («Яке дерево, такий і плід») та *Ex fructu arbor cognoscitur* («Дерево пізнається за плодом») відображають ідею оцінювання за результатами діяльності. Вислів *Arbor bona fructus bonos facit* («Добре дерево приносить добрі плоди») підкреслює залежність між внутрішніми якостями та їх зовнішнім проявом.

Концепт *radix* («корінь») символізує першопричину явищ. У вислові *Radix malorum est cupiditas* («Корінь зла – жадібність») він позначає джерело негативу, тоді як *Radix sapientiae amara, sed fructus dulces* («Корінь мудрості гіркий, але плоди солодкі») акцентує складність досягнення знань і цінність результату.

Іншою поширеною моделлю концептуалізації є використання рослинних образів для передачі моральних або культурних символів. Так, у античній традиції лавр асоціювався з перемогою, славою та поетичним натхненням. У зв'язку з цим виникли вислови, пов'язані з лавровим вінком як символом пошани та визнання. У афоризмі «*Laurus cedit honoris*» («Лавр поступається пошані») вказано, що справжня гідність вища за славу. Вислів «*Laurea donandus est*» («Він гідний лаврового вінка») означає визнання особливих заслуг людини. У таких випадках фітонім *Laurus* набуває значення культурного концепту, пов'язаного з тріумфом і духовними досягненнями.

Фітоніми також використовуються для відображення життєвого циклу та розвитку. У вислові *Ut sementem feceris, ita metes* («Що посієш, те й пожнеш») аграрна метафорика передає залежність між діями та їх наслідками. Фітонім *semen* («насіння») у вислові *Semina virtutum in animis sunt* («Насіння чеснот є в душах») символізує потенціал, закладений у людині.

Негативні явища репрезентує вислів *Mala herba cito crescit* («Погана трава швидко росте»), що підкреслює швидкість поширення небажаного. Символічного значення набуває і фітонім *Rosa* у вислові *Sub Rosa* («таємно»), пов'язаний із культурною традицією конфіденційності. У культурі Стародавнього Риму троянда вважалася знаком таємниці, тому її зображення використовували як умовний символ нерозголошення інформації.

Окрему групу становлять вислови, що відображають соціокультурні уявлення. Наприклад, *Serit arbores quae alteri saeculo prosint* («Саджає дерева той, хто приносить користь майбутнім поколінням») виражає ідею відповідальності за майбутнє, тоді як *In silvam ligna ne feras* («Не носи дров у ліс») – принцип доцільності.

Фітоніми можуть виконувати й функцію маркерів побутової культури. Так, *Cicer cum caule* («Горох із капустою») означає мішанину або щось неструктуроване. У вислові «*Ab ovo usque ad mala*» («Від яйця до яблук») фітонім *mala* («яблука») репрезентує завершальний етап трапези у римській культурі. У поєднанні з *ovo* («яйце») цей вислів формує цілісну часову модель – від початку до кінця.

Отже, фітоніми у латинських крилатих висловах формують цілісну метафоричну систему, у межах якої природні образи слугують універсальним засобом осмислення людського досвіду. Вони забезпечують образність, лаконічність і смислову глибину, що зумовлює їхню актуальність у сучасному науковому та культурному дискурсі. Дослідження цієї проблематики сприяє глибшому розумінню мовної картини світу античності та відкриває перспективи для подальших лінгвокультурологічних студій.

Список використаних джерел:

1. Латинська мова та основи фармацевтичної термінології: підручник/ Г. Б. Паласюк, Т. В. Саварин, І. І. Ворона, Н. О. Федчишин. Тернопіль: ТДМУ, 2021. 524 с.
2. Лучканин С. М. Латинські сентенції (крилаті латинські вислови) з історико-літературним коментарем : Навчальний посібник із вивчення латин. афоризмів для студентів Інституту філології та історичного фак-ту КНУ імені Тараса Шевченка. К.: Наук. світ, 2009. 136 с
3. Світлична Є. І. Латинська мова : підручник / Є. І. Світлична, І. О. Толок. К., 2011. 440 с.

Шамрай М.В.

**НОРМАТИВНИЙ ПЕРЕКЛАД АНАТОМІЧНИХ МЕТАФОР З
МОДИФІКАТОРАМИ, ЩО НАЛЕЖАТЬ ДО СЕМАНТИЧНИХ ПОЛІВ
«ДОМАШНЄ НАЧИНАННЯ» ТА «ТВАРИННИЙ СВІТ»**

Харківський національний медичний університет
Науковий керівник: канд. філол. н. Лисенко Н. О.

Сучасна анатомічна термінологія являє собою складну структуру, що формувалася протягом багатьох століть. Особливу увагу слід звернути на метафори, які є відображенням не тільки наукового пізнання, а й глибинного

мислення людини. Значний інтерес становить порівняльний аналіз перекладу анатомічних метафор, оскільки він розкриває як лінгвістичні, так і когнітивні особливості різних мов. Спираючись на міжнародний стандарт «Terminologia Anatomica» (ТА) українська та англійська мови висувають власні варіанти відтворення метафор.

Метою мого дослідження стає розкриття специфіки латино-англо-українського перекладу анатомічних термінів-метафор із модифікаторами — назвами побутових предметів та реалій тваринного світу. Метафоричні значення були встановлені за допомогою методу компонентного аналізу та порівняльного методу при описі специфіки перекладу.

Важливою властивістю анатомічної термінології є статичне відображення об'єктів дослідження. Отже, метафоричні назви в анатомії описують те, що ми можемо побачити власними очима: місце розташування, розмір, колір та форму органів та їх частин. Оскільки в анатомічній термінології зазвичай описують статичні ознаки, то найуживанішими стають саме предметні метафори [2: 187]. У метафоричній бінарній сполуці одне слово є модифікатором (вжито в переносному значенні), а друге — модифіковане (застосоване у прямому значенні).

Такі метафоричні сполуки, як *ворота легені*, *ворота нирки*, *ворота яєчника* побудовані на функційній схожості. Первинне значення лексеми ворота — «проїзд або прохід в городі між будівлями тощо», внаслідок чого виникає метафорична валентність. Також до словникової нормалізації внесено похідне значення бути «місцем входу до органа або виходу з органа, наприклад нервових волокон» [1: 741]. Відповідно підставою для створення метафоричної валентності стала здатність бути отвором.

Лат.	hilum pulmonis	hilum renale	hilum ovarii
Анг.	hilum of lung	hilum of kidney	hilum of ovary
Укр.	ворота легень	ворота нирки	ворота яєчника

У англійській та латині (за міжнародною номенклатурою) терміни використовують такі схеми, як «hilum (ворота) + назва органа» та «hilum (ворота) + відносний прикметник».

У бінарі *спинка язика* у слові-модифікаторі «спинка» актуальною стає сема «задня частина тулуба людини» [3: 504], підставою для перенесення є місце розташування.

Лат.	dorsum linguae
Англ.	dorsum of tongue
Укр.	спинка язика

У наведеному прикладі послідовно здійснюється переклад метафоричним словом, що має такий самий характер образності.

Наукова метафора виконує важливі та різноманітні функції. Аналізуючи анатомічні метафори, ми спостерігаємо, що у латинській, українській та

англійській мові вони базуються на функційній або візуальній схожості з предметами побутового вжитку чи світу тварин. Із точки зору морфології, найчастіше зустрічається конструкція іменник + іменник. Метафори, які стосуються семантичного класу “світ речей”, є найбільш поширеними в анатомічних термінах.

Список використаних джерел:

1. Гаврилюк А. П. Метафора, її природа та роль у мові та мовленні. *Вісник НТУУ «КПІ». Серія: Філологія. Педагогіка.* 2013. Вип. 2. С. 29–33.
2. Lysenko N., Lytvynenko O., Kryvko R. Semantic-component analysis and features of translation of anatomical terms-metaphors with modifier – name of mechanisms and their parts. *Закарпатські філологічні студії.* 2022. Вип. 23. Т. 2. С. 185–187.
3. Словник української мови: В 11-ти томах. Київ: Наукова думка, 1970–1980/
4. Черкасов В., Бобрик І., Гумінський Ю., Ковальчук О. Міжнародна анатомічна термінологія. Вінниця : Нова книга, 2010. 392 с.

Швайтцер З.

СУЧАСНА МЕДИЧНА НОМЕНКЛАТУРА ТА ЛАТИНСЬКА МОВА

Харківський національний медичний університет

Науковий керівник: канд. філол. н. Калініченко О.В.

Сучасна наукова номенклатура широко послуговується латинською мовою як універсальною та стабільною системою для позначення організмів, структур і наукових понять. Латинська мова, завдяки своїй чіткості, стислості та незалежності від змін сучасних мов, становить основу термінології в біології, медицині та інших наукових дисциплінах. Біномінальна система, запроваджена Карлом Ліннеєм, є прикладом такого використання, у якій назви видів виражаються двома латинськими або латинізованими словами. Використання латинської мови полегшує міжнародне спілкування між науковцями та зменшує термінологічну неоднозначність.

Українська наукова номенклатура набула бурхливого розвитку в часи незалежності України. Хоча на теренах наукової термінології, зокрібно медичної, ще залишилося багато прогалин, адже наразі унормованими є лише анатомічні, гістологічні та стоматологічні терміносистеми, які ґрунтуються і на латинських, і на україномовних термінах.

Основні напрямки сучасної української наукової номенклатури:

- **Ботанічна номенклатура**: Використовує як народні назви (смерека), так і літературні, зафіксовані у ботанічних словниках.
- **Зоологічна номенклатура**: Включає назви тварин, наприклад, номенклатуру іхтіофауни України.
- **Термінологія наукових спеціальностей**
- **Українська номенклатура мінералів**
- **Анатомічна номенклатура**
- **Гістологічна номенклатура**

Основні складові гістологічної номенклатури:

- **Цитологічні терміни:** Назви клітин, їх органел та структур.
- **Тканинна номенклатура:** Класифікація тканин (епітеліальна, сполучна, м'язова, нервова).
- **Мікроанатомічні терміни:** Структурні особливості органів на мікроскопічному рівні.
- **Ембріологічні терміни:** Назви структур, що формуються під час розвитку.

Отже, хоча латинська мова вже не є живою, її роль у сучасній науці залишається надзвичайно важливою, бо в медичній науковій літературі саме латинська мова дозволяє уникнути неточності з огляду на тенденцію в сучасній українській медичній літературі послуговуватися переважно рідномовними термінами.

Список використаних джерел:

1. Беляєва О. Латинська мова з основами рецептури і клінічної термінології : навч. посібн. для студ. вищ. мед. навч. закл. / О. Беляєва, І. Сологор. – К. : ВСВ “Медицина”, 2011. – 256 с.
2. Закалюжний М.М. Посібник з анатомічної і клінічної термінології : навч. посіб. для студентів, інтернів мед. ін-тів та курсантів ін-тів удосконалення лікарів / М. М. Закалюжний, М. А. Андрейчин. – К. : Здоров'я, 1993. – 223 с. 4. Козовик І.Я. Латинська мова : підручник для студ. мед. вузів / І.Я. Козовик, Л.Д. Шипайло. – 2-е вид., перероб. – К. : Вища школа, 1993. – 243 с.
- 3.

Швець В.М.

ВІД ЖИВОЇ МОВИ ДО МОВИ НАУКИ:

ТРАНСФОРМАЦІЯ ЛАТИНИ У МЕДИЧНУ ТЕРМІНОСИСТЕМУ

Вінницький національний медичний університет ім. М.І. Пирогова

Кафедра латинської мови та медичної термінології

Науковий керівник: ст. викл. Ратова В.Р.

Актуальність. У сучасній медицині уніфікація професійної мови має особливе значення, оскільки точність термінології безпосередньо впливає на якість діагностики, лікування та комунікації. Хоча латина втратила своє значення як жива мова, вона продовжує відігравати ключову роль у розвитку медичної терміносистеми. Латинська та грецька основи забезпечують логічність, структурованість та стабільність термінів, що використовуються в анатомії, клінічній практиці та фармакології. Глобалізація медицини ще більше підвищує потребу в універсальній термінології, яка не залежить від національних мов і дозволяє однозначно інтерпретувати медичну інформацію.

Мета. Дослідити процес трансформації латинської мови з живої розмовної системи в основу сучасної медичної терміносистеми та визначити її функціональне значення у професійній та науковій комунікації.

Матеріали та методи. Опрацювання літературних джерел по темі роботи, використовуючи PubMed та Scopus, [5, 10, 11], словники та довідники [7, 8, 9], Інтернет-ресурси [4] та навчальні посібники [1, 2, 3, 6]. Застосування комплексу методів, зокрема описовий підхід для аналізу історичного розвитку латини,

етимологічний аналіз для визначення походження медичних термінів, морфолого-структурний аналіз для вивчення їхньої будови, а також порівняльно-типологічний метод для оцінки взаємодії латинських і грецьких елементів у сучасній терміносистемі.

Результати. У ході дослідження встановлено, що латина поступово трансформувалася з повсякденної мови у функціонально спеціалізовану наукову мову. Втрата її ролі як просторіччя була зумовлена історичними процесами, зокрема падінням Римської імперії та формуванням національних мов. Однак це не призвело до зникнення латини, а радше сприяло її консолідації в науковій сфері. Сформовано уявлення про те, що медична терміносистема базується на поєднанні латинських та грецьких елементів, утворюючи структурно впорядковану та логічну систему. Більшість термінів мають чітку морфемну структуру і складаються з певних коренів, що позначають органи або функції (*cardi-*, *neuro-*, *hepat-*), а також префіксів (*hyper-*, *hypo-*, *inter-*, *sub-*) та суфіксів (*-itis*, *-oma*, *-osis*), що визначають характер патологічного процесу. Доведено, що латинська мова зберігає практичне значення в сучасній медицині, зокрема в клінічній термінології (*diabetes mellitus*, *status post operationem*), анатомічній номенклатурі (*musculus biceps brachii*, *arteria carotis*) та фармацевтичній рецептурі (Rp.: Sol. Natrii chloridi). Тенденція поєднання латинських основ з англійською медичною лексикою створює тим самим сучасну гібридну термінологічну систему, що заслуговує на особливу увагу.

Висновок. Хоча латинська мова втратила статус розмовної внаслідок історичних змін, вона збереглася як основа медичної термінології. Її трансформація з *lingua viva* у мову науки зумовлена стабільністю, чіткою структурою та універсальністю, а поєднання з грецькими елементами створює ефективний інструмент для формування термінів, зрозумілих у міжнародному науковому співтоваристві. Використання латинської мови в сучасній медицині є не лише даниною традиції, а й необхідною передумовою стандартизації та ефективної комунікації між фахівцями.

Список використаних джерел:

1. Степаненко В.Г. *Латинська мова і медична термінологія*. Київ: ВСВ «Медицина», 2010. 312 с.
2. Кравчук С. В. Латинська мова як основа медичної термінології. *Медична освіта*. 2018. № 3. С. 45-49.
3. Гнатюк І. М. Медична термінологія: історія формування та сучасний стан. *Актуальні питання лінгвістики*. 2019. № 2. С. 78-83.
4. Матеріали кафедри латинської мови та медичної термінології ВНМУ ім. М.І. Пирогова. Режим доступу: <https://knmu.edu.ua> (дата звернення: 16.03.2026).
5. Wulff H. R. The language of medicine. *Journal of the Royal Society of Medicine*. 2004. Vol. 97, No. 4. P. 187-188.
6. Dirckx J. H. *The language of medicine: its evolution, structure, and dynamics*. New York : Praeger, 1983. 216 p.
7. Clackson J. *The Cambridge encyclopedia of the Latin language*. Cambridge : Cambridge University Press, 2011. 464 p.

8. Chabner D.-E. *Medical terminology: a short course*. 8th ed. St. Louis : Elsevier, 2017. 448 p.

9. *Terminologia Anatomica: International anatomical terminology*. Stuttgart : Thieme, 1998. 292 p.

10. The language of medicine. PubMed Central. Режим доступу: <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC1079361/> (дата звернення: 16.03.2026).

11. The use of Latin terminology in medical case reports. PubMed Central. Режим доступу: <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC5824564/> (дата звернення: 16.03.2026).

Шевченко Я.Ю.

ГРЕЦЬКІ ПРЕФІКСИ ІЗ ЛОКАЛЬНИМ ЗНАЧЕННЯМ В АНАТОМІЧНІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Харківський національний медичний університет
Науковий керівник : к.філол.н. Литовська О. В.

Анатомічна термінологія – це міжнародна стандартизована система назв, які описують будову, форму та положення різних структур людського тіла. Точне відображення розміщення є критично важливим, адже топографічне положення зумовлює функціональне призначення. Словесно локалізація виражається або прикметниками зі значенням місцезростаювання (*dexter, inferior, internus*), або префіксами латинського (*inter, trans, sub*) чи грецького (*hypo, meso, endo*) походження.

Латинські префікси є домінуючими, поєднуючись переважно із прикметниками, у той час як грецькі спостерігаються у складі іменників на позначення внутрішніх органів. У нашій роботі розглядаються особливості іменникових префіксів локального значення на основі матеріалу *Terminologia Anatomica*. Методом суцільної вибірки нами було обрано терміни із префіксами *endo* – всередині; *epi* – над; *hypo* – під; *mes(o)* – між; *peri* – навколо; *met(a)* – позаду; *pro* – перед. Таких термінів виявилось 63. Префікси грецького походження переважно сполучаються із грецькими коренями, за винятком: *endorotatio, mesotendineum, mesocortex, periorbita*.

У розглянутих термінах префікси можуть вказувати на розташування, а також трансформувати значення локалізації, позначаючи оболонку або частину органа. Просторове розміщення анатомічних структур відображено у термінах: *epithalamus – metathalamus – hypothalamus; epiphysis – metaphysis – hypophysis*. Частина органа відображають: *mesotympanum – hypotympanum, epigastrium – hypogastrium*; Оболонки: *epicardium – pericardium – endocardium*.

Відокремлення значення «оболонка» спостерігаємо у поєднанні із такими коренями як *cardi, metr i teneo*: *epicardium* позначає вісцеральну пластинку серозного перикарда, *pericardium* – серозну оболонку серця; *perimetrium* (серозна оболонка матки) – *endometrium* (слизова оболонка матки); *peritoneum* – очеревина, позначає серозну оболонку черевної порожнини; Позначення шарів тканини чи органа виражається префіксами у термінах *periosteum – endosteum*;

epimysium – perimysium – endomysium; epineurium – endoneurium; epidermis – hypodermis.

Окремо варто відмітити можливість формування нових значень. Так, meso- вказує на брижу внутрішніх органів (mesocolon, mesoappendix, mesometrium, mesosalpinx, mesovarium, mesenterium), а також сухожилка (mesotendineum – брижа сухожилка). Префікс peri- одержує значення окістя у словах (periorbita – окістя очної ямки, pericranium – окістя черепа).

Деякі терміни потребують додаткових анатомічних уточнень, наприклад, perilympha – перилімфа (peri- (навколо) + lympha лімфа), заповнює внутрішню поверхню кісткового лабіринту і перилімфатичний простір; endolympha – ендолімфа (endo- (всередині) + lympha лімфа), заповнює перетинчастий лабіринт.

Значення префікса не завжди співпадає із сучасним розумінням локалізації анатомічного утворення: hypochondrium – підребер'я (hypo- (під) + chondr (хрящ) – вказує на верхню частину живота, яка знаходиться під реберними дугами; hypothenar (hypo- (під) + thenar долоня) – позначає підвищення біля основи великого пальця; perineum – (peri- навколо + neum спорожняти), окреслює ділянку м'язо-фасціального дна тазу (промежину).

Нами встановлено, що певні корені мають тенденцію до поєднання із грецькими префіксами: peri/endo-steum, epi/peri/endo-mysium, epi/peri/endo-cardium, epi/endo-neurium, epi/hypo-dermis, epi/meta/hypo-thalamus, meso/hypo-tympanum, epi/hypo-gastrium, epi/meta/hypo-physis.

Таким чином, знання грецьких префіксів із локальним значенням дозволяє не лише визначати анатомічні об'єкти, а й систематизувати та зрозуміти їх топографічну організацію у тілі людини. Водночас спостерігаємо поступову трансформацію семантики локалізації, що обґрунтовує приділення особливої уваги префіксам під час вивчення медичної термінології. Вважаємо продуктивним продовження роботи з дослідження способів передачі значень префіксальних морфем в українських еквівалентах.

Список використаних джерел:

1. Міжнародна анатомічна термінологія (Nomina Anatomica) : Анатомія людини (Anatom.ua). URL: <https://anatom.ua/nomina-anatomica/>;
2. Terminologia Anatomica : TA98 Tree / Alpha / International Federation of Associations of Anatomists (IFAA). URL: <https://ifaa.unifr.ch/Public/EntryPage/TA98%20Tree/Alpha/All%20KWIC%20W%20LA.htm>.

Шейна С.В.

ЯК ЛАТИНСЬКА МОВА ПРИХОВУВАЛА СТРАШНІ ДІАГНОЗИ ТА ЗБЕРЕГЛА НАЗВИ ХВОРОБ ЯКИХ БІЛЬШЕ НЕ ІСНУЄ

Харківський національний медичний університет

Науковий керівник: викл. Савіна В. В.

Розглядаючи історичний аспект питання, варто зазначити, що основи медицини були закладені у Стародавній Греції ще дуже давно «батьком

медицини» — Гіппократом (460–377 рр. до н. е.). Перші письмові свідчення про надання медичної допомоги зафіксовані у Гомеровій «Іліаді». Згідно з цим твором, першими лікарями були сам Асклепій — бог медицини, та його сини — Махаон і Подалірій. У той час той, хто оволодів нею, вважався поважною та освіченою людиною. Багато видатних учених, лікарів та письменників писали свої праці латиною — це такі як Леонардо да Вінчі, Ньютон, Декарт та ін. Навіть студенти тоді розмовляли нею і написали студентський гімн, що має назву «Gaudeamus». Давньогрецька та латинська мови були обов'язковими і, можна сказати, основними дисциплінами в навчальних закладах багатьох країн світу. Зараз ця традиція починає відновлюватися.

Але латинська та грецька мови не втратили свого значення і сьогодні. По-перше, латинський алфавіт став основою для розвитку писемності багатьох мов світу. Ці мови є для нас своєрідним «будівельним матеріалом», з якого створюються нові слова, якими ми користуємося в медицині, фармакології, юриспруденції та навіть у побуті.

Щодо медицини, то ця мова є допоміжним апаратом для медиків, тому що вона приваблює своїм лексичним багатством та морфологічною структурою — це потрібно для зручності словотворення. Вона є універсальною для фахівців з кожного куточка світу, щоб ми могли розуміти один одного без плутанини. Латина є основою побудови клінічного мислення, яке базується на точності та логічності. Вона допомагає нам легше розібратися в діагнозі, щоб потім пояснити його пацієнтові простими словами.

Історичні хвороби, які зникли або поширення яких значно знизилося:

- *Variola vera* (натуральна віспа). Вважається повністю викоріненою у світі завдяки масовій вакцинації. Симптоми: рубці на шкірі, можливі ускладнення аж до сліпоти та висока смертність. Ця хвороба відома понад 3000 років: є згадки про неї в Індії, Китаї та Єгипті. Лише у 1980 році ВООЗ офіційно оголосила, що вона ліквідована у природі. На це було витрачено 2–4 мільярди доз вакцини. Проте існують припущення про можливість внутрішньолабораторного зараження під час наукових досліджень, адже у світі не всі лабораторні запаси вірусу були знищені.

Також існує занепокоєння, що віспа може бути використана як біологічна зброя.

- *Pestis* (чума, «Чорна смерть», *Atra mors*). Ця пандемія — одна з найстаріших в історії людства. Ймовірно, вона виникла в Азії та поширилася торговими шляхами до Європи (через щурів і бліх, а також від людини до людини). Тоді загинуло понад 30–60% населення Європи та десятки мільйонів людей у всьому світі. Голод і погані врожаї особливо послабили людей, що призвело до різкого скорочення населення. Кажуть, що вона навіть змінила хід історії Європи та світу.

- *Sudor Anglicus* (англійська пітниця). Гостра інфекційна хвороба, яка мала високу смертність, але зникла у XVI столітті. Причини її появи досі залишаються загадкою, і, незважаючи на назву, вона має зовсім не англійське походження. Симптоми: раптовий озноб і слабкість, сильний біль у тілі, гарячка, сильне потовиділення, спрага, небезпечна сонливість (людина могла померти

навіть уві сні). Імунітет після хвороби не формувався. Ця епідемія була дуже небезпечною; вона зникла так само загадково, як і з'явилася.

Висновок: Отже, латинська мова, хоч і називається мертвою, досі живе у різних термінологіях. Без неї неможливо уявити лікаря, бо вона є базою для майбутнього медика. В історії епідемій та хвороб — це мова, в якій закарбовано досвід минулих поколінь, що дозволив нам краще зрозуміти недуги та способи боротьби з ними.

Штиленко К.Д.

ПЛИННІСТЬ АНТИЧНОЇ ТРАДИЦІЇ: АНАЛІЗ ПОПУЛЯРНИХ ІМЕН УКРАЇНИ ТА ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ

Харківський національний медичний університет
Науковий керівник: канд. філол. н. Литовська О. В.

Ім'я супроводжує людину від народження і є важливим елементом її ідентичності, відображаючи культурні, історичні та мовні традиції суспільства. Сучасні рейтинги найпопулярніших імен в Україні та Великій Британії наочно демонструють, як антична спадщина по-різному адаптується в національних традиціях.

Метою дослідження є аналіз найпопулярніших імен грецького та латинського походження в Україні та Сполученому Королівстві, їхньої етимології, а також ролі в сучасному мовному середовищі. Матеріалом дослідження слугували списки топ-25 жіночих і чоловічих імен у кожній країні, укладені на основі даних Міністерства юстиції України [1] й Офісу статистичного регулювання (the Office for Statistics Regulation) [3].

Аналіз імен свідчить про відчутну різницю: в Україні близько половини імен мають греко-латинське походження, тоді як у Британії цей показник нижчий — приблизно 25% серед чоловічих і до 35% серед жіночих. Такі відмінності пояснюються різними історичними умовами запозичення та культурними орієнтирами.

У Великій Британії система імен формувалася під впливом кількох історичних етапів: від римської присутності до нормандського завоювання, яке принесло романізовані форми. Жіночі імена латинського походження часто пов'язані з природою та естетичними образами: Олівія (лат. *oliva* — «оливкове дерево»), Лілія (лат. *lilium* — «лілія»), Розі (лат. *rosa* — «троянда»), Флоренс (лат. *florens* — «квітуча»). Окремі імена виражають соціальні якості або абстрактні поняття, зокрема Амелія (лат. *aemulus* — «суперник»), а також Ава (лат. *avis* — «птаха»), які відображають індивідуалізацію та емоційність сучасної антропонімії. Грецький пласт представлений іменами зі значенням світла й божественності, наприклад Фібі (грец. *phoibos* — «сяюча»).

Чоловічі імена у Британії групуються за семантикою соціального статусу, сили та релігійності. До імен, що відображають духовні цінності, належить Теодор (грец. *theos* + *doron* — «Божий дар»). Імена, пов'язані з суспільною роллю, представлені формою Джордж (грец. *georgos* — «землероб»). Образ сили й символіки тваринного світу передає ім'я Лео (лат. *leo* — «лев»). Імена з

територіальною або родовою семантикою включають Олівер (лат. *olivarius* — «пов'язаний з оливковим деревом») і Лука (лат. *Lucas* — «мешканець Луканії»).

В Україні помітна перевага грецьких імен, особливо серед чоловічих, що пов'язано з впливом Візантії після прийняття християнства. Чоловічі імена можна поділити на кілька семантичних груп. Релігійно-міфологічні імена включають Дмитро (грец. *Demetrios* — «присвячений Деметрі»), Артем (грец. *Artemios* — «присвячений Артеміді»), Денис (грец. *Dionysios* — «присвячений Діонісу»). Імена, що виражають риси характеру або духовний стан, представлені формами Андрій (грец. *andreas* — «відважний»), Макарій (грец. *makarios* — «блаженний»), Кирило (грец. *kyrios* — «пан», «владика»), Тимофій (грец. *timē + theos* — «шанувати» + «Бог», «той, хто шанує Бога»), Мирон (грец. *myron* — «миро», «пахощі»), Микита (грец. *Niketas* — «переможець»). Імена, що відображають соціальний статус або велич, мають латинське походження: Максим (лат. *maximus* — «найвеличніший»), Роман (лат. *Romanus* — «римлянин»), Марк (лат. *Marcus* — «присвячений Марсу»).

Жіночі імена в Україні також групуються за значенням. Імена, що передають духовні та моральні якості, включають, Катерина (грец. *katharos* — «чиста»), Анастасія (грец. *anastasis* — «воскресіння»), Ангеліна (грец. *angelos* — «вісниця»). Імена, пов'язані з ідеєю захисту, істини або перемоги: Олександра (грец. *Alexandra* — «захисниця людей»), Аліса (грец. *aletheia* — «істина»), Вероніка (грец. *Pherenike* — «та, що приносить перемогу», або від лат. вислову *vera icon* — «справжній образ» через біблійну традицію). Соціально-оцінні й емоційні значення: Варвара (грец. *barbaros* — «чужоземка»), Поліна (лат. *Paulus* — «мала», «скромна», або ж грец. *Apollinaria* — «присвячена Аполлону»), а також латинські за походженням Вікторія (лат. *victoria* — «перемога»), Емілія (лат. *Aemilius* — «працьовита»), Каріна (лат. *carus* — «мила», «дорога»).

Імена Софія і Олександр є популярними як в Україні, так і у Великій Британії. Їхня поширеність у обох країнах показує, що, незважаючи на поступову втрату зв'язку з релігійними традиціями, антична спадщина імен зберігається, а спільність походження виконує інтегруючу, об'єднуючу функцію в європейській культурі.

Висновки. Наш аналіз демонструє збереження актуальності античної традиції в європейській системі імен. Водночас спостерігаються відмінності між кількісними показниками та семантичною складовою в Україні та Великій Британії. Це зумовлено історичним впливом (Рим і Візантія), релігійною традицією (католицизм, православ'я), а також соціальними чинниками. В Україні тривалий час функціонував перелік стандартних імен, тому їхній вибір був обмеженим і стабільним. Це сформувало стійке коло популярних імен, яке значною мірою зберігається й сьогодні.

Список використаних джерел:

1. Інформація про імена 2025. Міністерство юстиції України : вебсайт. URL: https://minjust.gov.ua/actual-info/info_imena (дата звернення: 21.03.2026).
2. Скрипник Л. Г., Дзятківська Н. П. Власні імена людей : слов.-довід. / за ред. В. М. Русанівського ; НАН України, Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні. 3-тє вид., випр. Київ : Наук. думка, 2005. 334 с.

3. Baby names in England and Wales: 2024. Office for National Statistics : вебсайт. URL: <https://www.ons.gov.uk/releases/babynamesinenglandandwales2024> (дата звернення: 20.03.2026).

4. Hanks P., Hardcastle K., Hodges F. A Dictionary of First Names. 2nd ed. Oxford : Oxford University Press, 2006.

Шубан Я.М.

МЕТАФОРИЗАЦІЯ ТА ЕВФЕМІЗМИ В НАЗВАХ СУЧАСНИХ ФАРМАЦЕВТИЧНИХ БРЕНДІВ

Одеський національний медичний університет

Науковий керівник: ст. викл. Нетребчук Л.М

Сучасний український фармацевтичний ринок – це важливий і високоприбутковий компонент економіки держави. Згідно з даними компанії Proxima Research International «за показником МАТ (Moving annual total) за період з липня 2024 р. по червень 2025 р. загальний обсяг роздрібного споживання товарів «аптечного кошику» (лікарські засоби, косметика, дієтичні добавки, медичні вироби) становив 214,3 млрд грн» [1]. На сьогодні у нас існує багато гравців фармацевтичного ринку – як світових, так і українських, конкуренція серед яких є дуже високою. Змагання між ними охоплюють різні аспекти виробництва та збуту фармацевтичної продукції. У нашому дослідженні ми хочемо звернути увагу на успішність комерційних назв препаратів або брендів.

Кожний лікарський засіб має дві назви – міжнародну непатентовану назву (МНН) та торгову назву (ТН). Для рецептурних препаратів обирається назва за діючою речовиною та вказівкою на захворювання. Назви безрецептурних препаратів – це переважно торгові назви, зрозумілі, лаконічні для покупця. Зважаючи на те, що пряма реклама рецептурних препаратів у багатьох країнах є обмеженою, то у такому випадку назва стає важливим інструментом комунікації з пацієнтом та лікарем. Вагому роль у номінації лікарських препаратів відіграють метафори та евфемізми.

Використання метафори у назві лікарських препаратів дозволяє вийти за межі опису хімічного складу та звернутися до емоцій пацієнта. Часто вона працює на асоціативному рівні. Можемо виокремити декілька груп:

- *метафори природного стану* (використання образів, які людина асоціює з чистотою, легкістю, енергією), наприклад, препарати для покращення дихання часто містять корені, що вказують на повітря («Аерофілін», «Breather Treat»); препарати для покращення сну – корені, які вказують на спокій та розслаблення («Релаксил», «Квайт»);

- *метафори швидкості дії та сили* – використовуються морфеми Rapid-, Turbo-, Ultra-, -forte чи латинські корені, які означають, наприклад, «вогонь» у назвах знеболювальних засобів («Синупрет форте», «Фармаліпон турбо», «Фламідез»);

- *метафори результату* («Віктоза» – назва походить від латинського слова victoria (перемога) символізуючи «перемогу над хворобою»).

Евфемізми використовуються у назвах препаратів з метою уникнення прямої вказівки та згадки неприємних симптомів, делікатних моментів чи проблем, відбувається їхня заміна на нейтральні або позитивні поняття. Можна виокремити за напрямками використання:

- *евфемізми для приховування симптомів* – наприклад, замість слів «діарея», «запор», використовуються номінації, які вказують на «комфорт», «баланс», «регуляцію» («Нормагут Інста», «Біонорм», «Псиліум-баланс» «УльтраФлора Комфорт»);

- *евфемізми у психоневрологічній сфері* – антидепресанти та заспокійливі препарати часто мають назви, які не вказують прямо на захворювання. Натомість можуть використовуватись евфемізми, які асоціюються зі «світлом», «радістю», «гармонією» («Соларгін», «Бі-Хеппі»);

- *евфемізми, пов'язані з віковими змінами* – у назвах препаратів для корекції гормонального фону або вікових змін використовуються морфеми Ревіта- «нове життя», Геро- «продовження життя» («Геровітал», «Ревітакса»).

Отже, ми бачимо, що використання метафор та евфемізмів у назвах препаратів сприяють психологічному комфорту пацієнтів. Також метафорична назва краще запам'ятовується порівняно зі складними термінами: наприклад, «Урсосан», «Урсомакс» швидше запам'ятеється, ніж «урсодезоксихолева кислота». Таким чином, у сучасній фармацевтичній термінології, зокрема у назвах препаратів і брендів, особливо безрецептурних лікарських препаратів, ми спостерігаємо тенденцію переходу від суто наукового опису до маркетингової стратегії.

Список використаних джерел:

1. Фармацевтичний ринок України у червні 2025 р.: зростання на тлі стриманого споживання. URL: <https://proximaresearch.com/ua/ua/novini/farmaczevtychnyj-rynok-ukrayiny-u-chervni-2025-r-zrostannya-na-tli-strymanogo-spozhyvannya/> (дата звернення: 02.04.2026)

Яворська С.В.

РОЛЬ ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ У МУЗИЧНОМУ СУПРОВІДІ СУЧАСНОЇ ІГРОВОЇ ІНДУСТРІЇ

Харківський національний медичний університет

Науковий керівник: канд. філол. н. Лисенко Н. О.

Вступ. У сучасному світі латинська мова, яка раніше функціонувала переважно в науковій і літургійній сферах, переживає своєрідне відродження завдяки дедалі ширшому використанню в масовій культурі. Особливу роль у популяризації латини відіграє індустрія інтерактивних медіа, де вона постає як потужний засіб створення ефекту імерсії у вигадану реальність, зокрема через використання в музичних творах.

Мета дослідження. Метою роботи є аналіз рядків саундтреків до гри *Genshin Impact*, щоб висвітлити як завдяки додаванню латини виникає фрісон та довести ексклюзивність використання латинської мови в музичних композиціях.

Матеріали та методи. Матеріалами дослідження було обрано латиномовні тексти саундтреків до гри *Genshin Impact* (зокрема композиції: *Wrath of Monoceros Caeli*, *Polumnia Omnia*, *Absolutio Absoluta Absolutissime*), а також проведено дослідження англomовної наукової літератури, зокрема роботи С. Кассаріно (<https://crossworks.holycross.edu/honors/104/>). Використано описовий та порівняльний методи.

Результати дослідження. Для здійснення аналізу було взято три вислови з музичних композицій, зазначених вище. А саме:

1. “Cavis vincam” («Я переможу через Безодню»). Наведений приспів походить із саундтреку “Wrath of Monoceros Caeli” («Гнів небесного нарвала»), у якому латинський текст подано в оперному виконанні, що надає звучанню урочистості та драматизму. Використання латини підсилює емоційну напругу й акцентує на серйозності зображуваної ситуації. Сам вислів пов’язаний із минулим персонажа, вказуючи на вплив Безодні на його становлення та боротьбу за внутрішній контроль.

2. “Nunquam genitus desiderem” («Якби ж я ніколи не був народжений»). Фінальний вислів із композиції “Polumnia Omnia” («Гімн усього») розкриває перед гравцем трагічну долю та глибокий внутрішній конфлікт персонажа. У цьому саундтреку латинська мова використовується для надання звучанню серйозності й підсилення драматичного ефекту, поєднуючись із елементами дабстепу. Водночас латина апелює до підсвідомого сприйняття сакрального та божественного контексту, навіть попри сучасне музичне оформлення. Це пов’язано з прагненням персонажа створити образ штучного божества. Назва композиції відсилає до античної музи Полігімнії (від грец. *Polumnia* — «багата на гімни»), що корелює з мотивом персонажа: у процесі свого «обоження» він намагається втілити в собі сукупність мистецтва, буття та знання.

3. “Ac sic somnia servabo liberorum” («І ось як я захищатиму сон своїх дітей»). Цей рядок із музичного твору “Absolutio Absoluta Absolutissime” («Абсолютне розгрішення») відображає ключову роль персонажа — захист сиріт. Для цього саундтреку обрано епічне оркестрове звучання з використанням латинського тексту, що підкреслює масштабність і урочистість композиції. Латина надає висловлюванню відтінку сакральності та підсилює мотив суворого правосуддя щодо тих, хто становить загрозу для беззахисних дітей.

Висновки. У ході аналізу трьох саундтреків до гри *Genshin Impact* встановлено, що в кожному з них простежується мотив католицької секвенції *Dies Irae*. Цей середньовічний образ Страшного суду корелює з ідейною лінією фракції антагоністів (*Fatui* — від лат. «дурні», «блазні»), символізуючи їхні спроби впливати на фаталістичний світ радикальними методами.

Зокрема, у саундтреку *Wrath of Monoceros Caeli* виявляється прихований ритмічний малюнок, у композиції *Polumnia Omnia* простежується структура секвенції в хоровій партії, а в *Absolutio Absoluta Absolutissime* — її фрагментація у хорових пасажах.

Згідно з теорією С. Кассаріно, використання класичних латиномовних елементів у саундтреках до відеоігор створює ефект історичної глибини, що підсвідомо викликає у гравців відчуття сакральності, небезпеки та значущості, навіть без глибокого знання латини. Таким чином, інтеграція латинської мови в інтерактивні медіа сприяє її актуалізації, віддаляючи від традиційного уявлення про «мертву мову» та забезпечуючи їй подальший розвиток. Отже, латина набуває нової актуальності завдяки використанню в різних індустріях, що формують і розширюють її сучасні значення.

Список використаних джерел:

1. Cassarino S. Latin in Video Game Music: The Persisting Importance of Classics in Video Gaming / Sophie Cassarino. – College of the Holy Cross, 2024.

Зміст

Програма конференції.....	3
Аленчик А.П. ОСОБЛИВОСТІ СТРУКТУРИ ТА ЕТИМОЛОГІЯ НАЗВ ПАТОЛОГІЙ ЕНДОКРИННОЇ СИСТЕМИ	13
Арутюнян М.Р. ЕТИМОЛОГІЯ КЛІНІЧНИХ ТЕРМІНІВ, ЯКІ ЗАСТОСОВУЮТЬСЯ В НЕВРОЛОГІЇ	14
Барбінова Є. О., Бондарук Д. В., Ткаченко Г. С. ЕТИМОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ НАЗВ РІДКІСНИХ ОРФАННИХ ЗАХВОРЮВАНЬ У ЛАТИНСЬКІЙ МЕДИЧНІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ	16
Бородавка Д.В. СТРУКТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ ЛАТИНСЬКИХ ПОЗНАЧЕНЬ АНОМАЛІЙ ПЛОДУ	18
Боярченко К.Г. ЛАТИНІЗМИ В СУЧАСНІЙ ІТАЛІЙСЬКІЙ МОВІ.....	20
Бузівська Я.Р. РЕЦЕПТУРНІ ФОРМУЛЮВАННЯ ЗА СТАНДАРТАМИ ДЕРЖАВНОЇ ФАРМАКОПЕЇ УКРАЇНИ: РОЗВИТОК ТА СТАНОВЛЕННЯ.....	21
Вітюхіна К.О. ГРЕКО-ЛАТИНСЬКА ТЕРМІНОЛОГІЯ В ОФТАЛЬМОЛОГІЇ	23
Вороніченко П.В., Іванова Л.О. РОЛЬ ГРЕКО-ЛАТИНСЬКИХ ЧАСТОТНИХ ТЕРМІНОЕЛЕМЕНТІВ У ФОРМУВАННІ КОМЕРЦІЙНИХ НАЗВ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ ТА БАДІВ.....	25
Гарбазей А.С. ФОРМУВАННЯ, РОЗВИТОК ТА СУЧАСНЕ ЗНАЧЕННЯ МЕДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ТА ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ	27
Герасименко В.С. ПОРІВНЯННЯ ЛАТИНСЬКИХ ТА АНГЛІЙСЬКИХ ЕКВІВАЛЕНТІВ АНАТОМІЧНИХ ПОЗНАЧЕНЬ ОРГАНІВ СИСТЕМИ З'ЄДНАНЬ	29
Гнатенко Ю.Ю. ЛАТИНСЬКІ АФОРИЗМИ З АНАТОМІЧНОЮ ТЕРМІНОЛОГІЄЮ	30
Гончаренко В.О. ГРЕЦЬКІ ПРЕФІКСИ В АНАТОМІЧНІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ: СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНИЙ АСПЕКТ	32
Гуцько А.Я. ЛАТИНСЬКІ КРИЛАТІ ВИСЛОВИ НА ШЕВРОНАХ ЗСУ: ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ.....	34
Давидюк В.В. ЕТИМОЛОГІЯ НАЗВ ПСИХІЧНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ.....	35
Danishyar Ahmad Shah THE INFLUENCE OF ANTIQUITY ON THE MODERN WORLDVIEW: A LINGUOCULTURAL PERSPECTIVE	37
Денисова М.В. ГРЕЦЬКО-ЛАТИНСЬКІ КОМПОНЕНТИ ЯК ОСНОВА КЛАСИФІКАЦІЇ НАЗВ АКУШЕРСЬКИХ ХІРУРГІЧНИХ ВТРУЧАНЬ.....	39
Жадан Ю.О. ОНОМАСТИЧНІ СТРАТЕГІЇ У БРЕНДИНГУ СТОМАТОЛОГІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ	41
Зеліско А.Ю. ТЕРМІНИ ЕПОНІМИ В НАЗВАХ ЛІКАРСЬКИХ ПРЕПАРАТІВ.....	42
Ivanova T. SHORT LATIN RECIPE FOR THE TREATMENT OF DISEASES OF THE ORAL MUCOSA	44
Ігліна Д.Д. МЕТАФОРИЗАЦІЯ У МЕДИЧНІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ	46
Карташова Д.С. ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ЛАТИНСЬКИХ НАЗВ ПАРАЗИТАРНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ	47

Кизим С.Є. ВИКОРИСТАННЯ ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ У СУЧАСНІЙ АРОМОЛОГІЇ	50
Клименко А.Р. ЕТИМОЛОГІЯ НАЗВ ПРЕПАРАТІВ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА СЕРЦЕВО-СУДИННУ СИСТЕМУ	52
Колісник Ю. І., Коршунова А. С. ЛАТИНСЬКА МОВА ТА СИСТЕМАТИЗАЦІЯ МЕДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ	53
Котляр Д. РОЗВИТОК І СТАНОВЛЕННЯ МЕДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ВІД АНТИЧНОСТІ ДО СЬОГОДЕННЯ.....	55
Krawczyk K. M., Kurik-Balyk B., Nazrieva M. THE ROLE OF CLASSICAL LANGUAGES IN THE INTERNATIONALIZATION OF CLINICAL AND DIAGNOSTIC TERMINOLOGY IN POLISH AND UKRAINIAN	57
Куделя А.С. ВИКОРИСТАННЯ ГРЕЦЬКИХ ПРЕФІКСІВ НА ПОЗНАЧЕННЯ АНОМАЛІЙ РОЗВИТКУ	59
Кузьмич С.П. ФЕНОМЕНОЛОГІЯ ЕМОЦІЙНОЇ ТРАВМИ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ МЕДИЧНОЇ ЛАТИНИ	61
Малецька В.В. СЕМАНТИЧНА ДУАЛЬНІСТЬ ТЕРМІНОЕЛЕМЕНТА KERAT- У СУЧАСНІЙ КЛІНІЧНІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ	63
Марусаж В.А. ЛАТИНСЬКА МОВА В СУЧАСНОМУ МЕДИЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ.....	65
Матвеева М.В., Дзерин І.Ю. ЕТИМОЛОГІЯ НАЗВ ЛІКАРСЬКИХ РОСЛИН ТА ЇХ КЛІНІЧНЕ ЗНАЧЕННЯ.....	66
Мельникова А.Ю., Рябовол А.С. ЛАТИНСЬКА МОВА – УНІВЕРСАЛЬНА ОСНОВА МІЖНАРОДНОЇ МЕДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ	68
Мехедок В.Д. РОЛЬ ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ У ПОДАЛАННІ ЛІНГВІСТИЧНИХ БАР'ЄРІВ У НАУКОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ.....	70
Михайленко Д.В. ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ ТА МЕДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ПРИ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ МЕДИКІВ ...	72
Мірієва А.С. ЕТИМОЛОГІЯ НАЗВ ІНФЕКЦІЙ (НА ПРИКЛАДІ КИШКОВИХ, БАКТЕРІАЛЬНИХ ТА ГРИБКОВИХ).....	74
Молодецька Д.Г. ЛАТИНО-ГРЕЦЬКІ МОВНІ МЕХАНІЗМИ КОДУВАННЯ ТЕРАПЕВТИЧНИХ МІШЕНЕЙ У МОЛЕКУЛЯРНО-ОРІЄНТОВАНІЙ ОНКОЛОГІЇ	76
Назарук С. В. ВПЛИВ АНТИЧНОЇ СПАДЩИНИ НА СУЧАСНИЙ МОВНО-КУЛЬТУРНИЙ ПРОСТІР.....	79
Orel O.V., Orel M.O. LATIN TERMINOLOGY AS THE BASIS OF EFFECTIVE MEDICAL INTERACTION	81
Осипенко А.В. ЕТИМОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ЛАТИНСЬКИХ КОРЕНІВ У НОМЕНКЛАТУРІ ПСИХОФАРМАКОЛОГІЧНИХ ЗАСОБІВ	82
Підгаєцька С.В. КОСМОГОНІЧНІ МЕТАФОРИ В АНАТОМІЧНІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ.....	83
Погребна А.Ю. ЛАТИНСЬКА НОМЕНКЛАТУРА ХІМІЧНОГО ЕЛЕМЕНТА №33 У ФАРМАЦЕВТИЧНОМУ КОНТЕКСТІ.....	86
Помінчук А.О., Козакова А.С. НАЗВИ ЗАЛЕЖНОСТЕЙ ТА АНОМАЛІЙ, ЯКІ СКЛАДАЮТЬСЯ З ПРЕФІКСІВ MACRO-MEGALO ТА MICRO	89

Radchuk D.V., Troianchuk A.V. LATIN ABBREVIATIONS IN MEDICAL DOCUMENTATION: LINGUISTIC ECONOMY OR POTENTIAL DANGER?...	92
Raess Renieri Kristina THE ROLE OF LATIN WITHIN MULTILINGUAL AND MULTICULTURAL PROFESSIONAL COMMUNITY	94
Рогожина О. О. РОЛЬ МІЖДИСЦИПЛІНАРНИХ ТЕРМІНОЛОГІЧНИХ ДОВІДНИКІВ У ВИВЧЕННІ МЕДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ	96
Романів Д. І., Степаніцький С.Є., Дідух М.П. ЛАТИНСЬКА МЕДИЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ УНІФІКАЦІЇ КЛІНІЧНОЇ КОМУНІКАЦІЇ: СОЦІОЛІНГВІСТИЧНИЙ АСПЕКТ	97
Рябова С.В. ЕПОНІМИ У ЦИТОЛОГІЇ: ІСТОРИЧНИЙ СПАДОК ЧИ ФУНКЦІОНАЛЬНА НЕОБХІДНІСТЬ?.....	99
Санькова А.В. ЕТИМОЛОГІЧНИЙ ЛАНДШАФТ ПАЛІТРИ: ГРЕКО-ЛАТИНСЬКІ ТЕРМІНООДИНИЦІ У НАЗВАХ ПІГМЕНТІВ.....	101
Семічев М.В. ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ.....	106
Сіренко Д.С. СПЕЦИФІКА ЛАТИНСЬКО-УКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ ПАТОАНАТОМІЧНИХ МЕТАФОР, ВИКОРИСТОВУВАНИХ У ФІЗИЧНІЙ ТЕРАПІЇ.....	108
Старкова В.Д. РОЛЬ ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ У СТАНОВЛЕННІ ПРОФЕСІЙНИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНЬОГО ЛІКАРЯ	111
Стебляк Є.А. ЕТИМОЛОГІЯ НАЗВ ОПОЇДНИХ РОСЛИН (НА ПРИКЛАД РОДУ PAPAVER TA CANNABIS).....	112
Степаніцький С.Є., Романів Д.І. РОЛЬ ЕТРУСЬКОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ У ГЕНЕЗІ МЕДИЦИНИ ТА ФОРМУВАННІ ЛАТИНСЬКОЇ МЕДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ.....	114
Суханова С.В. ВПЛИВ ДАВНЬОГРЕЦЬКОЇ МОВИ НА ФОРМУВАННЯ ЛАТИНСЬКОГО ТЕРМІНОЛОГІЧНОГО АПАРАТУ.....	115
Уманець О.О., Іонашку Е.Р. ЕТИМОЛОГІЯ ЛАТИНСЬКО-ГРЕЦЬКИХ НОМІНАЦІЙНИХ МОДЕЛЕЙ У МІЖНАРОДНИХ НЕПАТЕНТОВАНИХ НАЗВАХ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ ТА ТРАНСФОРМАЦІЯ ЕТИМОЛОГІЧНОЇ ПРОЗОРОСТІ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ РЕГУЛЯТОРНОЇ ФАРМАКОЛОГІЇ	117
Хамар В.І. КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ФІТОНІМІВ У ЛАТИНСЬКИХ КРИЛАТИХ ВИСЛОВАХ	119
Шамрай М.В. НОРМАТИВНИЙ ПЕРЕКЛАД АНАТОМІЧНИХ МЕТАФОР З МОДИФІКАТОРАМИ, ЩО НАЛЕЖАТЬ ДО СЕМАНТИЧНИХ ПОЛІВ «ДОМАШНЄ НАЧИНАННЯ» ТА «ТВАРИННИЙ СВІТ»	120
Швайтцер З. СУЧАСНА МЕДИЧНА НОМЕНКЛАТУРА ТА ЛАТИНСЬКА МОВА.....	122
Швець В.М. ВІД ЖИВОЇ МОВИ ДО МОВИ НАУКИ: ТРАНСФОРМАЦІЯ ЛАТИНИ У МЕДИЧНУ ТЕРМІНОСИСТЕМУ	123
Шевченко Я.Ю. ГРЕЦЬКІ ПРЕФІКСИ ІЗ ЛОКАЛЬНИМ ЗНАЧЕННЯМ В АНАТОМІЧНІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ	125
Шейна С.В. ЯК ЛАТИНСЬКА МОВА ПРИХОВУВАЛА СТРАШНІ ДІАГНОЗИ ТА ЗБЕРЕГЛА НАЗВИ ХВОРОБ ЯКИХ БІЛЬШЕ НЕ ІСНУЄ	126

Штиленко К.Д. ПЛИННІСТЬ АНТИЧНОЇ ТРАДИЦІЇ: АНАЛІЗ ПОПУЛЯРНИХ ІМЕН УКРАЇНИ ТА ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ.....	128
Шубан Я.М. МЕТАФОРИЗАЦІЯ ТА ЕВФЕМІЗМИ В НАЗВАХ СУЧАСНИХ ФАРМАЦЕВТИЧНИХ БРЕНДІВ.....	130
Яворська С.В. РОЛЬ ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ У МУЗИЧНОМУ СУПРОВОДІ СУЧАСНОЇ ІГРОВОЇ ІНДУСТРІЇ.....	131

Наукове видання

*Матеріали Всеукраїнської студентської науково-практичної
онлайн-конференції*

*«Ars studendi terminologiae medicinali: лінгвокультурологічний та
лінгводидактичний аспекти вивчення латинської мови та
медичної термінології»*

Збірник матеріалів VII Всеукраїнської студентської науково-практичної
онлайн-конференції
22 квітня 2026 р.

Друкується в авторській редакції

Редакційна колегія:
Литовська О. В.
Колісник М. І.

Комп'ютерна верстка: Колісник М. І.

Підписано до друку. Формат 60x84/16. Папір офсетний.
Умов. друк. арк.

ХНМУ, 61022, м. Харків, пр. Науки, 4
Редакційно-видавничий відділ ХНМУ